

UNIVERZITA KARLOVA
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra systematické a pastorální teologie

Bc. et. Bc. Tomáš Rudinský

**Christológia v diele kardinála Jána
Chryzostoma Korca**

Bakalárska práca

Vedúci práce: ThLic. Mgr. Pavel Frývaldský, Th.D

Praha 2024

Čestné vyhlásenie

1. Prehlasujem, že som bakalársku prácu vypracoval samostatne s použitím uvedených prameňov a literatúry.
2. Prehlasujem, že práca nebola využitá k získaniu iného titulu.
3. Súhlasím s tým, aby práca bola sprístupnená pre študijné a výskumné účely.

V Prahe, máj 2024

Bc. et Bc. Tomáš Rudinský

Bibliografická citácia

Christológia v diele kardinála Jána Chryzostoma Korca: bakalárska práca / Tomáš Rudinský; vedoucí práce: ThLic. Mgr. Pavel Frývaldský, Th.D. -- Praha, 2024. -- 75s.

Anotácia

Táto bakalárska práca sa zaoberá christologickou analýzou literárneho diela kardinála Jána Chryzostoma Korca. Christológia je časť dogmatickej teológie, ktorá sa skrze christologickú reflexiu stáva prameňom a životom kresťanskej viery. Práca je rozdelená na dve časti – teoretickú a výskumnú. V prvej časti sa zaoberá opisom kontextu doby, v ktorej kardinál Korec prežil značnú časť svojho života a ktorá vplýva na jeho tvorbu. V tejto časti práca prináša stručný životopis kardinála Korca vrátane krátkej charakteristiky jeho literárnej tvorby. Táto časť je obohatená o stručný prehľad jeho diela i ocenení, ktorých sa Jánovi Ch. Korcovi dostalo za jeho života. Druhá časť prináša prehľad a charakteristiku christologických titulov, ktoré J. Ch. Korec vo svojej tvorbe používa. Následne sa bakalárska práca zameriava na poňatie Vtelenia zo strany kardinála Korca, uchopenie a interpretáciu tajomstva Mesiáša. Poslednou časťou christologickej analýzy je stručná charakteristika teológie kríža a vzkriesenia v Korcovej tvorbe. Pre lepšie porozumenie a prehľadnosť práca v závere obsahuje ucelené zhrnutie christológie Jána Chryzostoma kardinála Korca.

Kľúčové slová

Christológia, Ján Chryzostom Korec (1924-2015), Vtelenie, Kríž, Christologické tituly

Počet znakov (vrátanie medzier): 119 371 znakov.

Abstract

Christology in the Works of Cardinal Ján Chrysostom Korec

This bachelor thesis deals with the christological analysis of the literary work of cardinal John Chrysostom Korec. Christology is a part of dogmatic theology which, through Christological reflection, becomes the source and life of the Christian faith. The thesis is divided into two parts - theoretical and research. The first part deals with the description of the context of the times in which cardinal Korec lived a significant part of his life and which influenced his work. In this part, the thesis presents a brief biography of cardinal Korec, including a short description of his literary works. This section is enriched by a brief overview of his work and the awards that John Ch. Korec received during his lifetime. The second part provides an overview and characterization of the Christological titles used by J. Ch. Korec in his work. Subsequently, the bachelor's thesis focuses on cardinal Korec's conception of the Incarnation and his grasp and interpretation of the mystery of the Messiah. The last part of the Christological analysis is a brief characterization of the theology of the cross and resurrection in Korec's work. For better understanding and clarity, the thesis concludes with a comprehensive summary of the Christology of John Chrysostom cardinal Korec.

Keywords

Christology, Ján Chrysostom Korec (1924-2015), Incarnation, Cross, Christological titles

The length of the thesis: 119 371 characters.

Pod'akovanie

S vďačnosťou Trojjedinému Bohu za všetky milosti, ktoré mi udelil a za pomoc, ktorou ma pri písaní tejto bakalárskej práce sprevádzal. Vďaka patrí aj môjmu vedúcemu bakalárskej práce ThLic. Mgr. Pavlovi Frývaldskému, Th.D. za jeho vedenie, rady, pomoc a množstvo času, ktorý mi venoval.

OBSAH

ÚVOD.....	11
1. Život a dielo Jána Chryzostoma kardinála Korca	13
1.1. Stručný kontext doby	13
1.2. Stručný životopis Jána Chryzostoma Korca	14
1.2.1. Získané ocenenia	18
1.3. Tvorba Jána Chryzostoma kardinála Korca	18
2. Christologická analýza	21
2.1 Ciele a metodika výskumu	21
2.2 Analýza christologických titulov	21
2.2.1 Kristus – Mesiaš – (Pánov) Pomazaný	22
2.2.2 Pán – Boh – Bohočlovek.....	24
2.2.3 Boží Syn - Syn	26
2.2.4 Syn človeka	28
2.2.5 Učiteľ – Prorok - Majster	31
2.2.6 Záchranca – Vykupiteľ – Spasiteľ – Osloboditeľ	32
2.2.7 Slovo – Zjavovateľ Boha – Sudca svetov	33
2.2.8 Kňaz – Pastier	34
2.2.9 Ukrižovaný.....	36
2.2.10 Muž bolesti.....	36
2.2.11 Kráľ	37
2.2.12 Ďalšie christologické tituly	38
2.2.13 Originálne christologické tituly kardinála Korca.....	38
2.3 Poňatie Vtelenia v analyzovanom diele J.Ch. Korca.....	41
2.4 Tajomstvo Ježišovho života v analyzovanej tvorbe J. Ch. Korca..	45
2.5 Teológia kríža v analyzovanom diele Jána Chryzostoma Korca...	49

2.6	Teológia vzkriesenia v analyzovanom diele J.Ch. Korca	56
2.7	Stručné zhrnutie christológie Jána Chryzostoma Korca	63
	ZÁVER	69
	Zoznam literatúry	71
	Príloha – Zoznam ocenení Jána Chryzostoma Korca	74

Zoznam použitých skratiek

Mk – Evanjelium podľa Marka

Mt – Evanjelium podľa Matúša

Lk – Evanjelium podľa Lukáša

Hebr – List Hebrejom

Kol – List Kolosanom

Gal – List Galat'anom

1 Kor – Druhý list Korint'anom

2 Kor – Druhý list Korint'anom

Ž – Kniha žalmov

ÚVOD

V našej bakalárskej práci sa venujeme christologickej analýze literárneho diela kardinála Jána Chryzostoma Korca. Nevyhnutná potreba christologickej reflexie, ktorá je prameňom a životom kresťanskej viery, podmieňuje existenciu vyzretých kresťanských osobností, ktoré sú schopné aj dnes vyložiť a priblížiť pravdy týkajúce sa nášho náboženstva a osoby Ježiša Krista. Jednou z takýchto osobností bol bezpochyby aj nitriansky diecézny biskup kardinál Ján Chryzostom Korec. Kľúčovými prameňmi, z ktorých sme pri písaní tejto bakalárskej práce vychádzali, boli monografie, v ktorých je osoba Ježiša Krista a tajomstvo jeho života ústrednou témou. Ďalšími prameňmi bola literatúra, ktorá nebola primárne písaná o Ježišovi Kristovi, ale obsahuje duchovné komentáre Jána Chryzostoma Korca venované Kristovi. Cieľom tejto práce je predstaviť osobu Ježiša Krista z pohľadu a vnímania kardinála Korca.

Našu voľbu témy bakalárskej práce ovplyvnilo viacero faktorov. Christológiu ako súčasť dogmatickej teológie považujeme za veľmi dôležitú a zaujímavú, pretože nám približuje nevýslovné tajomstvo Ježišovej osoby. Ďalším dôvodom zvolenia tejto témy je, že v súčasnosti chýba systematická christologická analýza diela Jána Chryzostoma Korca. Tretím dôvodom bol osobný záujem. Korcovu tvorbu považujeme za hodnotnú a veľmi podnetnú a osobu kardinála Korca máme vo veľkej úcte. Veľkou výhodou Korcových diel je, že sú napísané s jednoduchosťou, vďaka čomu sú prístupné rôznym typom čitateľom. Východiskom jeho tvorby bola autentická a naplno prežívaná kresťanská viera. Vo svojej tvorbe sa snažil reagovať na aktuálne potreby doby, čo sa prejavilo v šírke záberu jeho tvorby. Nemaľý význam pri voľbe témy zohrávala aj skutočnosť, že knihy kardinála Korca sú dobré dostupné a tešia sa obľube.

Bakalárska práca je rozdelená na dve väčšie časti. Prvá časť je tvorená stručným opisom kontextu doby, v ktorej kardinál Korec prežil takmer polovicu svojho života a ktorá mala vplyv na jeho tvorbu. Po stručnej charakteristike doby prinášame stručný životopis kardinála Korca a základný prehľad jeho diela i ocenení, ktorých sa mu za jeho života dostalo, vrátane krátkej charakteristiky jeho literárnej tvorby.

Druhá časť bakalárskej práce je výskumná (autorská) zaoberajúca sa problematikou christológie v Korcových dielach. Táto časť je ďalej rozdelená na viaceré menšie časti a je tvorená analýzou literárneho diela Jána Chryzostoma kardinála Korca.

Cieľom teoretickej časti je priblížiť život a dielo kardinála Jána Chryzostoma Korca, vrátane kontextu doby, v ktorej strávil väčšinu svojho života. Ďalším cieľom je priniesť stručný prehľad jeho diela i ocenení, ktoré získal za svojho života.

Cieľom výskumnej časti bakalárskej práce je na základe štúdia vybraných monografií kardinála Korca priniesť christologickú analýzu jeho diela, ktorá pozostáva z charakteristiky christologických titulov, ktoré Korec používa. Ďalej sa v analýze zameriame na koncept Vtelenia, ako ho poníma Ján Chryzostom Korec, interpretáciu Korcovho poňatia tajomstva Mesiáša. Posledným cieľom je priniesť náčrt Korcovej teológie kríža a vzkriesenia.

V práci ponechávame nezmenené autorove citácie Svätého písma.

Samotnej christologickej analýze predchádzalo štúdium odbornej literatúry z oblasti christológie nielen zo slovenského jazykového prostredia.

Aktuálnosť našej témy spočíva predovšetkým v tom, že zapĺňa prázdne miesto pri spracovaní diela kardinála Korca. Hoci v slovenskom jazykovom prostredí vyšlo nemálo kníh s tematikou J. Ch. Korca, doposiaľ máme systematicky spracovanú len *Eschatológiu v dielach J. Ch. Korca*, ktorá vyšla v roku 1995 od Mariána Chovanca, *Mariológiu vo vybraných dielach Jána Chryzostoma Korca*, ktorú v roku 2016 spracovala Petra Ostrá. Naša práca sa týmto snaží aspoň z časti zaplniť toto prázdne miesto. Čo tiež významným spôsobom prispieva k aktuálnosti tejto témy je skutočnosť, že v tomto roku 2024 si pripomíname 100. výročie narodenia tejto výnimočnej osoby.

1. Život a dielo Jána Chryzostoma kardinála Korca

V tejto časti práce prinášame najskôr stručný opis doby, v ktorej kardinál Korec prežil takmer polovicu svojho života a ktorá mala vplyv na jeho tvorbu, stručný životopis kardinála Korca a stručný prehľad jeho diela i ocenení, ktorých sa mu za jeho života dostalo.

1.1. Stručný kontext doby

Život Jána Chryzostoma Korca bol poznačený zložitou spoločenskou situáciou. V roku 1945 skončila II. svetová vojna. Rok po skončení vojny, v roku 1946, sa konali v Československu parlamentné voľby, ktorých výsledok ovplyvnil smerovanie spoločnosti na nasledujúce desaťročia. V Česku a na Morave vyhrala voľby KSČS, ktorá dostala 38% hlasov. Na Slovensku zvíťazili demokrati so ziskom 62% hlasov.¹

Po voľbách sa začalo prenasledovanie Cirkvi. Na Slovensku bolo v tomto období zákonom poštátnených 1800 katolíckych škôl. V roku 1947 bola zrušená Ústredná katolícka kancelária spolu s Ústredím katolíckej mládeže. Taktiež boli zoštátnené katolícke tlačiarne v Ružomberku a v Bratislave. V roku 1948 úrady zrušili viaceré kresťanské vydavateľstvá, napr. vydavateľstvo časopisov a kníh Posol i vydavateľstvo Spolku sv. Vojtecha. Na konci roku 1948 bol zriadený, najskôr ustanovený len vládou a 14. októbra 1949 aj uzákonený parlamentom, Úrad pre veci cirkevné. Tento úrad zohral dôležitú úlohu v bezohľadnom boji ateistického režimu proti náboženstvu – nariadenie povinného štátneho súhlasu pre každú funkciu v Cirkvi, kontroly takmer všetkých záležitostí vo všetkých farnostiach prislúchajúceho kraja a okresu.²

Pokus zo strany štátu o vytvorenie tzv. národnej cirkvi sa odohral 10. júna 1949 v Prahe, kde sa v tento deň konala ustanovujúca schôdza tzv. Katolíckej akcie. Na túto skutočnosť zareagovali vtedajší biskupi vydaním pastierskeho listu proti Katolíckej akcii, ktorý sa čítal v kostoloch 19. júna 1949. O deň neskôr bol v Ríme pápežom Píom XII. vydaný exkomunikačný dekrét na všetkých, ktorí vedome a dobrovoľne pristúpili ku schizmatickej Katolíckej akcii alebo k nej pristúpia. Odpoveďou štátu boli stupňujúce sa represálie voči Cirkvi – zatváranie kňazov, dosadzovanie tzv. štátnych zmocencov

¹ KOREC, Ján Chryzostom. *Dni a roky po barbarskej noci 1950*. 2. vydanie. Bratislava: Lúč. 2009.

² KOREC, Ján Chryzostom. *Dni a roky po barbarskej noci 1950*. s. 11-20; 24.

z radov komunistov a ateistov na biskupské úrady, kde kontrolovali celú činnosť biskupov (otvárali poštu, sledovali a zapisovali všetky návštevy, umŕtvovali činnosť biskupov, prísne cenzurovali biskupské obežníky, tlač a poštu,...).³

V marci 1950 boli odsúdení mnohí známi predstavitelia reholí, o mesiac neskôr sa konala „barbarská noc“. Dňa 28 apríla 1950 bola režimom zlikvidovaná grécko-katolícka cirkev na Slovensku a pripojená k Moskve. V januári 1951 sa konal súdny proces s väznenými biskupmi Gojdičom, Hopkom, Buzalkom, Vojtašákom.⁴

Štyridsaťročné prenasledovanie Cirkvi zo strany štátu sa skončilo až po páde komunizmu v novembri 1989.⁵

1.2. Stručný životopis Jána Chryzostoma Korca

Ján Chryzostom Korec sa narodil 22. januára 1924 v obci Bošany, ktorá sa nachádza pod Tríbečskými vrchmi, severovýchodne od mesta Topoľčany.⁶ Pochádzal z robotníckej rodiny. Základnú školu navštevoval v rodnej obci Bošany, meštiansku školu⁷ v neďalekej obci Chynorany.⁸

Od roku 1857 sa v obci Bošany nachádzala továreň na spracovanie kože, v ktorej pracovali kardinálovi rodičia, otec Ján a matka Mária, rodená Drábiková. Neskôr v tejto továrni pracovali aj kardinálovi súrodenci – jeho brat a sestra. Rodina Korcovcov bola pôvodom slovenská a katolícky hlboko veriaci.⁹

Maturitnú skúšku zložil na Gymnáziu v Kláštore pod Znievom v roku 1944. Gymnázium navštevoval ako externý študent.¹⁰ Ján Korec vstúpil 15. septembra roku 1939 v Ružomberku do noviciátu rehole jezuitov.¹¹ Bol najmladší z novicov a v tomto čase mal len necelých šestnásť rokov. O dva roky, 15. septembra 1941, zložil prvé

³ KOREC, Ján Chryzostom. *Dni a roky po barbarskej noci 1950*. s. 21-23.

⁴ KOREC, Ján Chryzostom. *Dni a roky po barbarskej noci 1950*. s. 38-39.

⁵ KOREC, Ján Chryzostom. *Dni a roky po barbarskej noci 1950*. s. 156.

⁶ CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. Doktorská diplomová práca na Katedre dejín dogiem. Bratislava: Lúč. 1995.

⁷ Meštianska škola (ľudovo meštianka) bol typ všeobecnovzdelávacej školy fungujúcej do roku 1948.

⁸ MIKUŠ, Tibor a kol. *Ján Chryzostom kardinál Korec Personálna bibliografia*. 1. vydanie. Trnava: Trnavský samosprávny kraj, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave. 2014.

⁹ CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 26.

¹⁰ CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 27.

¹¹ KOREC, Ján Chryzostom. *Personálna bibliografia (1948-2004)*. 1. vydanie. Nitra: Krajská knižnica Karola Kmeťka v Nitre v spolupráci s vydavateľstvom Lúč. 2005.

rehoľné sľuby.¹² Od roku 1945 navštevoval Filozofický inštitút Spoločnosti Ježišovej v Brne¹³ a filozofické a teologické štúdiá v Ružomberku a v Trnave.¹⁴ Po skončení štúdií v roku 1950 sa vrátil do Trnavy, kde pracoval v redakcii časopisov a vydavateľstve Posol.¹⁵

Po likvidácii reholí a kláštorov v noci z 13. na 14. apríla 1950 boli všetky mužské rehole a kláštory v republike násilne nútené prerušiť svoju činnosť a rehoľníci boli odvedení do pracovných technických práporov. Jednalo sa o polovojské pracovné tábory. Ján Korec nebol odvedený¹⁶, ale bol päť mesiacov internovaný v Jasove, neskôr v Podolínci a Pezinku. Z Pezinka bol donútený odísť do civilného života a krátko na to, v tom istom roku, 1. októbra 1950, v Rožňave tajne vysvätený za kňaza.¹⁷ Kňazskú vysviacku prijal z rúk biskupa Róberta Pobožného.¹⁸

V tomto období najskôr býval v Nitre a pracoval v Mototechne. V máji v roku 1951 odišiel do Bratislavy, kde pracoval najskôr ako robotník v Priemstave a následne tri roky ako robotník v Tatracheme.¹⁹

Dňa 24. augusta 1951, potom, čo boli takmer všetci biskupi internovaní, bol ako 27-ročný tajne vysvätený za biskupa. Svätiteľom bol biskup Pavol Hnilica, SJ.²⁰ Tajná konsekrácia Jána Chryzostoma Korca bola udelená na základe fakúlt, ktoré vydal pápež Pius XII. pre komunistické krajiny. Od biskupskej vysviacky používal rozšírené meno Ján Chryzostom Korec.²¹ Kvôli politickej situácii v krajine nemohol verejne vykonávať biskupskú službu. Z tohto dôvodu po celý čas pracoval ako robotník.²² Skutočnosť, že J. Ch. Korec bol biskupom sa darilo držať v tajnosti necelých 5 rokov do roku 1956.²³

V Bratislave mal v nasledujúcom období bohaté skúsenosti s mládežou, najmä s kandidátmi reholí, ktorých na žiadosť ich rehoľných predstavených vysviacal za

¹² CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 27.

¹³ KOREC, Ján Chryzostom. *Personálna bibliografia (1948-2004)*. s. 7.

¹⁴ KOREC, Peter a kol. *Morálna autorita Slovenska – Ján Chryzostom kardinál Korec*. 1. vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo Poszony/Pressburg/Bratislava. 2014.

¹⁵ MIKUŠ, Tibor a kol. *Ján Chryzostom kardinál Korec Personálna bibliografia*. s. 16.

¹⁶ CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 27.

¹⁷ MIKUŠ, Tibor a kol. *Ján Chryzostom kardinál Korec Personálna bibliografia*. s. 16.

¹⁸ KOREC, Peter a kol. *Morálna autorita Slovenska – Ján Chryzostom kardinál Korec*. s. 119.

¹⁹ CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 27.

²⁰ KOREC, Ján Chryzostom. *Personálna bibliografia (1948-2004)*. s. 7.

²¹ KOREC, Peter a kol. *Morálna autorita Slovenska – Ján Chryzostom kardinál Korec*. s. 119.

²² MIKUŠ, Tibor a kol. *Ján Chryzostom kardinál Korec Personálna bibliografia*. s. 16.

²³ KOREC, Ján Chryzostom. *Dni a roky po barbarskej noci 1950*. s. 55.

kňazov.²⁴ V tomto období tajne vysvätil asi stodvadsať kňazov a napísal približne šesťdesiat kníh pre mladých, ktoré sa šírili vo forme tzv. samizdatov.²⁵ Veľkú pozornosť venoval aj veriacim laikom.²⁶ Okrem materiálnej podpory (hľadanie ubytovania mladým kandidátom, zháňanie kníh, či finančnej výpomoci) sa usilovne staral najmä o duchovné potreby. Po skončení zmeny v Tatracheme prichádzal na miesta tajných stretávok alebo návštevy prichádzali k nemu až do deviatej hodiny večer. Počas rozhovorov posilňoval vieru, odstraňoval nejasnosti, pomáhal pri obrane voči ateistickým útokom a zameriaval životy svojich návštevníkov na eschatologické skutočnosti.²⁷

Práca v Tatracheme sa podpísala na jeho zdraví. V roku 1954 musel zo zdravotných dôvodov zmeniť pracovisko a začal pracovať v Ústave hygieny práce ako laborant. Neskôr pracoval v ústavnej knižnici, ale „pre zlý politický profil“ ho v roku 1958 prepustili. Kvôli intervencii štátnej bezpečnosti si nemohol nájsť ani tú najpodradnejšiu prácu. Nakoniec sa zamestnal ako nočný strážnik v Prefe, kde pracoval jeden rok a nakoniec začal pracovať ako zámočník v údržbárskej dielni v Dimitrovke.²⁸

V roku 1958 sa o Jána Chryzostoma Korca začala zaujímať Štátna bezpečnosť,²⁹ ktorá ho dlho sledovala.³⁰ Aj napriek jeho opatrnosti ho Štátna bezpečnosť zatkla 11. marca 1960.³¹ Dňa 21. mája bol odsúdený za vlastizradu – pre náboženskú činnosť medzi študentami – na 12 rokov väzenia.³² Bol väznený v Prahe na Pankráci, Ruziny, vo Valdiciach, Leopoldove a nakoniec v Ilave.³³

Vo väzení došlo k zhoršeniu jeho zdravotného stavu, na ktorom sa podpísala práca v brusiarni olovnatého skla, kde ako väzeň musel pracovať. Na brúsne kamene tiekla špinavá voda, ktorá obsahovala baktérie, takže ruky brúsičov skla boli nielen zodraté do krvi, ale aj rozmočené a napadnuté plesňami. Okrem toho pri brúsení skla dýchali sklenený prach, ktorý spôsoboval tzv. silikotické zmeny v dýchacom trakte väzňov.³⁴

²⁴ CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 27.

²⁵ KOREC, Ján Chryzostom. *Spomínam, premýšľam, vyznávam*. 1. vydanie. Bratislava: Lúč. 1999.

²⁶ KOREC, Peter a kol. *Morálna autorita Slovenska – Ján Chryzostom kardinál Korec*. s. 119.

²⁷ CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 28.

²⁸ CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 28.

²⁹ KOREC, Peter a kol. *Morálna autorita Slovenska – Ján Chryzostom kardinál Korec*. s. 119.

³⁰ CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 28.

³¹ KOREC, Peter a kol. *Morálna autorita Slovenska – Ján Chryzostom kardinál Korec*. s. 119.

³² KOREC, Ján Chryzostom. *Personálna bibliografia (1948-2004)*. s. 8.

³³ KOREC, Peter a kol. *Morálna autorita Slovenska – Ján Chryzostom kardinál Korec*. s. 119.

³⁴ CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 28.

Z väzenia bol prepustený 21. februára 1969 s podlomeným zdravím.³⁵ Až do dosiahnutia dôchodku v roku 1984 pracoval v rôznych robotníckych povolaniach³⁶ a aktívne sa zapojil do obnovy náboženského života.³⁷ V tomto čase už mohol verejne účinkovať.³⁸ Nadšene sa zapojil do obnovy náboženského života. Oficiálne biskupské insígnie prijal dňa 8. júla 1969 na osobnej audiencii u pápeža Pavla VI. Pápež odovzdal „tajnému“ biskupovi svoje vlastné biskupské insígnie,³⁹ ktoré používal ako biskup v Miláne.⁴⁰ Biskupské insígnie prijal biskup Korec po 18 rokoch od jeho tajnej biskupskej vysviacky.⁴¹

Štátna bezpečnosť mu aj naďalej zneprijemňovala život. Pozorne ho sledovala, dokonca sa ho pokúsila zabiť, keď mu zákerne poškodila auto. Tajne prehľadávala jeho byt a odpočúvala ho. Z toho dôvodu mohol doma návštevy rozprávať iba pomocou širokej trubice – od úst k uchu poslucháča.⁴²

Zo zdravotných dôvodov odišiel v roku 1982 na invalidný dôchodok. Mal vtedy 58 rokov. Aj naďalej tajne duchovne viedol študentov a mladých ľudí, ktorých povzbudzoval, aby popri plnení svojich povinností denne žili svoju vieru.⁴³

Rok 1989 a zmena spoločenského systému zasiahla aj do jeho života. V roku 1990 sa 7. januára stal rektorom Kňazského seminára sv. Cyrila a Metoda v Bratislave a na výslovnú žiadosť pápeža sv. Jána Pavla II. bol 6. februára 1990 menovaný za nitrianskeho sídelného biskupa. Kánonicky prevzal správu diecézy 22. februára 1990. Krátko na to, 28. júna 1991, ho pápež ustanovil za kardinála a prideliť mu kostol sv. Fabiána a Venancia v Ríme.⁴⁴ Odvtedy sa stal členom kongregácie pre Inštitúty zasväteného života a Spoločenstvá apoštolského života. Tiež sa stal členom pápežskej komisie pre kultúru.⁴⁵

³⁵ KOREC, Ján Chryzostom. *Personálna bibliografia (1948-2004)*. s. 8.

³⁶ KOREC, Peter a kol. *Morálna autorita Slovenska – Ján Chryzostom kardinál Korec*. s. 199.

³⁷ KOREC, Ján Chryzostom. *Personálna bibliografia (1948-2004)*. s. 8.

³⁸ CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 29.

³⁹ KOREC, Ján Chryzostom. *Personálna bibliografia (1948-2004)*. s. 8.

⁴⁰ CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 29.

⁴¹ KOREC, Peter a kol. *Morálna autorita Slovenska – Ján Chryzostom kardinál Korec*. s. 119

⁴² CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 29.

⁴³ CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 29.

⁴⁴ OSTRÁ, Peter. *Mariológia vo vybraných dielach Jána Chryzostoma kardinála Korca* (diplomová práca). Trnava: Trnavská univerzita v Trnave. 2016.

⁴⁵ JARAB, Jozef. *Koncilové myslenie a Ján Chryzostom Korec*. In LIBA, Peter (ed.) *Svedok, vyznávač, mysliteľ Ján Chryzostom Korec (Zborník štúdií a príspevkov, esejí, spomienok)*. Nitra: Kňazský seminár sv. Gorazda v Nitre. 2009. s. 29.

V roku 1999 dovŕšil 75 rokov života a v súlade s Kódexom kánonického práva podal abdikáciu do rúk pápeža, čím požiadal o uvoľnenie z pastierskeho úradu nitrianskej diecézy. Jeho rezignácia bola prijatá až 9. júna 2005 pápežom Benediktom XVI., ktorý zároveň vymenoval nového nitrianskeho biskupa Viliama Judáka.⁴⁶ Ján Chryzostom Korec zomrel 24. októbra 2015 vo veku 91 rokov. Pochovaný je v dolnej lodi Katedrály-Baziliky sv. Emeráma na hrade Nitra.⁴⁷

Vedecká, literárna a najmä pastoračná činnosť kardinála Korca je obrazom 50-ročného dramatického diania v Katolíckej cirkvi na Slovensku.⁴⁸

1.2.1. Získané ocenenia

Kardinál Korec sa do svojej služby vložil celý – celou svojou existenciou, celým svojím životom. Za pevné postoje a neochvejnú vieru získal Ján Chryzostom Korec viaceré vyznamenania a čestné doktoráty.⁴⁹ Jeho vedecká činnosť, osobná statočnosť, nezlomná obrana ľudskej dôstojnosti, slobody a identity slovenského národa a kresťanských základov bola ocenená nielen u nás, ale aj v zahraničí.⁵⁰ Stručný prehľad vyznamenaní udelených kardinálovi Korcovi spracovaný podľa Mikuš T. a kol.⁵¹ a podľa Korec J. Ch.⁵² uvádzame v prílohe.

1.3. Tvorba Jána Chryzostoma kardinála Korca

Knižná tvorba Jána Chryzostoma Korca predstavuje mnoho desiatok hodnotných kníh, ktoré vyšli vo viacerých vydaniach na Slovensku alebo v zahraničí.⁵³ Mnohé jeho diela vznikali ako študijná literatúra pre budúcich kňazov alebo pre inteligenciu a mládež. Mnohé boli odpoveďou na aktuálne potreby náboženského vzdelávania, iné ako svedectvo prenasledovanej cirkvi či ako projekty šírenia viery a pravdy. Keďže mnohé vznikali vo väzení a pod policajným dozorom, a teda bez knižnice a odbornej konfrontácie, sú jeho diela bez citácií a odvolávok na iných.⁵⁴

⁴⁶ JARAB, Jozef. *Koncilové myslenie a Ján Chryzostom Korec*. s. 29.

⁴⁷ Biskupstvo Nitra. *Ján Chryzostom Korec*. (S.A.) [2023-06-15.]. <<http://www.biskupstvo-nitra.sk/biskupsky-urad/jan-chryzostom-korec/>>

⁴⁸ KOREC, Ján Chryzostom. *Personálna bibliografia (1948-2004)*. s. 10.

⁴⁹ KOREC, Peter a kol. *Morálna autorita Slovenska – Ján Chryzostom kardinál Korec*. s. 120.

⁵⁰ MIKUŠ, Tibor a kol. *Ján Chryzostom kardinál Korec Personálna bibliografia*. s. 17-18.

⁵¹ MIKUŠ, Tibor a kol. *Ján Chryzostom kardinál Korec Personálna bibliografia*. s. 18.

⁵² KOREC, Ján Chryzostom. *Personálna bibliografia (1948-2004)*. s. 29-30.

⁵³ KOREC, Peter a kol. *Morálna autorita Slovenska – Ján Chryzostom kardinál Korec*. s. 120.

⁵⁴ KOREC, Ján Chryzostom. *Personálna bibliografia (1948-2004)*. s. 34.

Počiatky literárnej tvorby kardinála Korca siahajú do roku 1940, kedy bol po noviciáte gymnazistom. Ako sám hovoril, viedli ho k tomu „vnútorné literárne pohnútky“ a náboženská motivácia.⁵⁵ Témy jeho tvorby by sa dali zhrnúť do štyroch okruhov – filozofický, biologický, všeobecne antropologický a teologický. Svoju prvú filozofickú prácu o základoch dialektického materializmu napísal ako študent v roku 1947 po skončení filozofických štúdií v Brne. V roku 1948 napísal knihu o vzniku a vývoji života a o rok neskôr knihu o pôvode človeka. Knihy s biologickou a antropologickou tematikou písal ako civilné témy na základe jeho štúdia odbornej literatúry z náboženských pohnútok – obhajoba cirkvi a náboženstva. Rovnako, aj jeho neskoršie práce boli, podľa jeho slov, písané s pozitívnym civilným zámerom (*S úctou voči dejinám, Úvahy o človeku, Človek na cestách Zeme, Náhoda či zámer,...*).⁵⁶

V náboženskej oblasti považoval za najdôležitejšie prenikať do podstatných otázok viery. Zameral sa na tri témy – Boh, Kristus a Cirkev. Otázka Božej existencie mu bola jasná, ale stále sa k nej vracal a osvetľoval ju z najrôznejších uhlov a pohľadov. V otázkach o Kristovi sa zameral na jeho historickú existenciu, na jeho osobu a jeho dielo. V rámci tejto tematiky vznikli napríklad knihy *Ježiš zďaleka a zblízka, Ježiš evanjelií, Kristus včera a dnes, Kristus dnes a naveky*, či podrobné komentáre a úvahy *Rok nad evanjeliom*. Treťou témou jeho tvorby bola Cirkev. Kníh o cirkvi napísal viacero – *Vzkriesený Kristus a jeho Cirkev, Cirkev v rozvoji, Cirkev uprostred problémov, O spáse v Kristovi, Na ceste do večnosti, Kristov kňaz, Cirkev v zápase stáročí I a II, Cirkev v dejinách Slovenska* a ďalšie.⁵⁷

V sedemdesiatych rokoch sa jeho pozornosť sústredila na ontologicko-psychologické hĺbky človeka a napísal knihy *Nad vznikom a vývojom života* (1973), *Záchrana v Kristovi* (1976), *Úvahy o človeku* (1980), *Úvahy o kresťanskej spiritualite* (1981). Samostatnou časťou je trojzväzková autobiografia, so spoločným názvom *Od barbarskej noci* písaná v rokoch 1976-1991.⁵⁸

Od roku 1972 pracoval na rozsiahlom diele „*Knižnica viery*“, ktoré obsahuje viacero kníh a zaoberá sa množstvom otázok týkajúcich sa viery, náboženského života

⁵⁵ KOREC, Ján Chryzostom. *Spomínam, premýšľam, vyznávam*. s. 51.

⁵⁶ KOREC, Ján Chryzostom. *Spomínam, premýšľam, vyznávam*. s. 51-56.

⁵⁷ KOREC, Ján Chryzostom. *Spomínam, premýšľam, vyznávam*. s. 56-57.

⁵⁸ CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 21-22.

a Katolíckej cirkvi na Slovenku. Knižnica viery má dva cykly. Prvý je menší tvorený 22 knihami napísaných do konca sedemdesiatych rokov. Druhý cyklus je väčší a vznikol od osemdesiatych rokov.⁵⁹ Mal by byť tvorený 45 knihami.⁶⁰ Odrážajú nábožensko-spoločenskú situáciu a vždy sa sústredia okolo kristologického centra vierouky.⁶¹

Mnohé Korcove diela vychádzali ako samizdaty do roku 1990.⁶² Verejne vychádzali v zahraničí v Kanade, v Ríme, v Rakúsku alebo v Poľsku.⁶³ Jeho knihy vychádzali pod rôznymi skratkami (J.G.W., W.R., R.S., G.W., A.C.N.).⁶⁴

Ján Chryzostom Korec patrí k autorom píšucim v posledných desaťročiach. Svoju publikačnú činnosť začal v roku 1947. Niet preto divu, že na jeho tvorbu mal vplyv aj II. vatikánsky koncil. Pri analyzovaní jeho literárneho diela sme našli niekoľko odvolávok na dokumenty II. vatikánskeho koncilu alebo ich citácii. Marián Gavenda vo svojej knihe uvádza na otázku, ktorá bola položená kardinálovi Korcovi, ktoré knihy by si zobral na opustený ostrov. Korec vo svojej odpovedi na prvom mieste uviedol Dokumenty druhého vatikánskeho koncilu.⁶⁵

Knihy kardinála Korca sú zrozumiteľné čitateľovi, pretože používal čo najmenej cudzích slov a ich štýl je po slovensky jasný.⁶⁶ Jeho diela sú prístupné rôznym typom čitateľom. Východiskom jeho spisovateľskej tvorby bola každodenná evanjeliová metanoia a naplno prežívaná kresťanská viera.⁶⁷ Základnou črtou jeho tvorby je snaha reagovať na aktuálne potreby doby a šírka záberu. K širokému záberu ho vedú aj vonkajšie okolnosti, v ktorých sa nemohol stať odborníkom v jednej úzko špecializovanej oblasti. Námety pre svoju tvorbu zbieral z osobných stretnutí s ľuďmi, z ich potrieb a problémov.⁶⁸

V rámci našej bakalárskej práce sa zameriame na knihy, v ktorých Ján Chryzostom Korec rozpracováva postavu Ježiša Krista.

⁵⁹ CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 23-24.

⁶⁰ MIKUŠ, Tibor a kol. *Ján Chryzostom kardinál Korec Personálna bibliografia*. s. 21-23.

⁶¹ CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 24.

⁶² CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 24.

⁶³ KOREC, Ján Chryzostom. *Spomínam, premýšľam, vyznávam*. s. 56.

⁶⁴ CHOVANEC, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. s. 24.

⁶⁵ GAVENDA, Marián. *Nekonečné horizonty kardinála Korca*. 1. vydanie. Bratislava : Perfekt. 2011. s.134..

⁶⁶ KOREC, Ján Chryzostom. *Spomínam, premýšľam, vyznávam*. s. 54.

⁶⁷ LIBA, Peter. Literárne dielo J. Ch. Korca. In ČERVENĀK, Andrej (ed.) – KOREC, Peter – TIBETSKÝ, Peter. *Náš jubilant Ján Chryzostom Korec*. Nitra: Filozofická fakulta UKF v Nitre. 2009. s. 20-23.

⁶⁸ GAVENDA, Marián. *Nekonečné horizonty kardinála Korca*. 126-127.

2. Christologická analýza

Výskumnú (autorskú) časť bakalárskej práce tvorí analýza literárneho diela Jána Chryzostoma kardinála Korca, ktorej cieľom bolo priniesť analýzu jeho diela pohľadom christológie. Pri vypracovaní christologickej analýzy sme analyzovali vybrané Korcove knihy, ktoré sa zameriavajú na osobu Ježiša.

2.1 Ciele a metodika výskumu

Cieľom autorskej časti práce je priniesť stručnú christologickú analýzu vybraných knižných diel z diela Jána Chryzostoma Korca. Samotnej analýze predchádzala analýza kardinálovho diela a následný výber kníh z Korcovej tvorby. Pri vypracovávaní christologickej analýzy sme sa pridržali základnej schémy christologickej analýzy, ktorú v knihe *Hermeneutika mystéria* uvádza C.V. Pospíšil.⁶⁹

Po prvotnej analýze literárneho diela Jána Chryzostoma Korca a preštudovaní potrebnej odbornej literatúry iných autorov z oblasti christológie a katolíckej dogmatiky, sme pristúpili k výberu kníh, ktorých autorom je J. Ch. Korec, a ktoré sa zaoberajú osobou Ježiša Krista. Kritériami pre výber kníh bola v prvom rade ich tematika, čiže zameranie sa na Ježišovu osobu a ich dostupnosť. Analyzované knihy boli: *Ježiš zďaleka a zblízka*, *Evanjelium-zážitok novosti*, *Kristus dnes a naveky*, *Vzkriesený Kristus a jeho cirkev*, *O spáse v Kristovi*, *O Eucharistii*, *O tajomstvách a Zjavení*, *Ježiš evanjelií*, *Kristus včera a dnes*, *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia* a *Pánove oživujúce slová a činy: úvahy nad evanjeliom*.

Pri vypracovaní christologickej analýzy sme našu pozornosť zamerali na analýzu christologických titulov, na poňatie Vtelenia v tvorbe J.Ch. Korca, ďalej na analýzu výskytu a prezentácie tajomstva života Ježiša Krista, a na autorovu teológiu Kristovho kríža a vzkriesenia.

2.2 Analýza christologických titulov

Pri analýze christologických titulov sme skúmali ich frekvenciu, kontexty výskytu a identifikáciu originálnych christologických titulov kardinála Jána Chryzostoma Korca. Vybrané christologické tituly sú v bakalárskej práci najskôr jednotlivo stručne

⁶⁹ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Hermeneutika mystéria*. 2. vydanie. Praha: Krystal OP. 2005.

charakterizované a následnej analyzované. Pri analýze christologických titulov, ktorými J. Ch. Korec označuje Ježišovu osobu, sme identifikovali celkovo 39 rôznych titulov. V tejto časti prinášame ich prehľad, pričom niektoré z nich sme rozobrali podrobnejšie.

2.2.1 Kristus – Mesiáš – (Pánov) Pomazaný

Slovné spojenie „Ježiš Kristus“ vyslovujeme častokrát tak, ako by sa jednalo o meno. V skutočnosti sa však jedná o vyznanie – Ježiš je Kristus.⁷⁰ Titul Kristus je najčastejší novozákonný titul Ježiša. Tento titul má v novozákonných textoch silnú väzbu na dávidovsko-kráľovský typ mesianizmu a v menšej miere taktiež na kňazskú líniu očakávania mesiáša. Titul Kristus je úzko spojený s ďalšími christologickými titulmi – „Syn Dávidov“, „kráľ“ a „Syn Boží“. Tento titul je výrazne funkcionálny, má veľmi silné soteriologické pozadie.⁷¹

Titul „Kristus (Mesiáš, Pomazaný)“ je najrozšírenejším christologickým titulom, ktorý sme identifikovali v analyzovaných knihách Jána Chryzostoma Korca. Na tento titul sme pri analýze uvedených kníh narazili približne 1360-krát. Najčastejšie sme tento titul identifikovali v knihe *O Eucharistii*, kde sa naň narazili viac ako 300-krát v kontexte tajomstva Oltárnej sviatosti i jeho realizácie, ktorým je svätá omša. Dôvodom najvyššej frekvencie výskytu tohto titulu v uvedenej knihe je aj fakt, že táto kniha je zo všetkých analyzovaných najrozsiahlejšia. V knihe *O spáse v Kristovi* sme tento titul objavili približne 170-krát. Skutočnosť, že sa tento titul objavoval veľmi často v kontexte spásy človeka zároveň potvrdzuje funkcionálny silne soteriologický význam tohto titulu. Takmer s rovnakou frekvenciou sa tento titul vyskytoval aj v knihe *Vzkriesený Kristus a jeho cirkev*, ktorá pojednáva nielen o tajomstve vzkriesenia, ale v druhej časti o cirkvi a jej nezastupiteľnej úlohe pri spáse človeka, a v knihe *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*.

V knihe *Vzkriesený Kristus a jeho cirkev* hovorí J. Ch. Korec o Ježišovi Kristovi ako o „homo ecumenicus“, keď píše o spojení človeka s Kristom a o jeho novom živote v Kristovi skrze Cirkev. V tejto súvislosti Ján Chryzostom Korec poukazuje na príbuzenstvo, ktoré nepozostáva v pokrvnej blízkosti. Hovorí o Kristovi, ktorý je duchovný. Vzkriesený Kristus, podľa Korca, patrí celému svetu, je to človek ekumenický

⁷⁰ SÓDING, Thomas. *Boží Syn z Nazareta Ježiš v novozákonných spisoch*. 1. vydanie. Praha: Vyšehrad. 2020.

⁷¹ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 4. vydanie. Praha: Krystal OP. 2010.

(„homo ecumenicus“) v tom najhlbšom zmysle, ktorý je odpútaný od telesnej príbuznosti k rodine alebo národu. Exkluzivita Izraela ako vyvoleného národa, z ktorého vystúpi Mesiáš, ustupuje do úzadia, pretože nijaký Izraelita nie je bližšie Mesiášovi-Kristovi než kresťan z pohanstva. O pravých Abrahámových potomkoch Korec píše, že prejdú so vzkrieseným Kristom do nového života v Duchu. Hovorí o tom, že títo potomkovia budú s Kristom čo najvnútornejšie spojení a príjmu od neho plný dar Ducha Svätého, ktorého mali Izraeliti vo viere Starého zákona iba iskierku.⁷² Týmto Korec načrtáva vzťah Ježiša k Izraelu. K tejto problematike nitriansky biskup predkladá skutočnosť, že Ježiš patril k svojmu národu a nadväzoval na jeho tradície a zvyky. Ježiš žil uprostred národa, ktorý bol formovaný dlhými duchovnými dejinami, ktoré sú plné Božích zásahov. Pre Izrael bol Ježiš čímsi nezvyčajným. V očiach mnohých z ľudu sa stal učiteľom, ktorého hodno počúvať.⁷³

Ján Chryzostom Korec v knihe *Evanjelium – zážitok novosti* hovorí o tajomstve Mesiáša. Toto tajomstvo, ktorým je Mesiáš-Kristus, približuje J. Ch. Korec na osobe svätého apoštola Pavla, v ktorom sa po jeho obrátení „uskutočňovalo pretváranie celého jeho duchovného sveta“⁷⁴. Tajomstvo Mesiáša približuje Korec čitateľovi skrz stvorenie človeka na Boží obraz a Božiu podobu. Analyzovaný autor píše, že ak má byť Mesiáš človekom, tak tiež musí byť na Boží obraz a podobu. Zároveň má byť taký, ako o ňom hovoria proroci – musí byť veľmi Božím obrazom a musí sa veľmi podobat' Bohu. Podľa slov prorokov bude nielen prinášať pokoj, odpustenie, bude láskavý a trepezlivý, ale bude Synom človeka, ktorý je „odo dní večnosti“, bude „na oblakoch“ a bude večne vládnuť. Mesiáš bude viac než len človek, píše Korec.⁷⁵ Živý a vzkriesený Ježiš opäť žije mocným životom a príde na oblakoch súdiť svet a naveky vládnuť. Ján Chryzostom Korec ďalej

⁷² „Odteraz nijaký Izraelita nie je bližšie ku Kristovi než pokrstený pohan. Príbuženstvo krvi nespája už Izraelitu s Mesiášom – Kristom v jeho novom živote vzkriesenia. Kristus je duchovný – Pán je Duch, povie sv. Pavol (2 Kor 3,17). Vzkriesený Kristus patrí celému svetu, je „homo ecumenicus“ v najplnšom zmysle, človek ekumenický, odpútaný od telesnej príbuznosti k rodine či národu. „Kristus priniesol pohanom Abrahámovu požehnanie, aby sme vierou prijali prisľúbenie Ducha“ (Gal 3,14). Práví Abrahámovi synovia prejdú so vzkrieseným Kristom do nového života v Duchu. Budú s Kristom spojení čo najvnútornejšie a príjmu od neho plný dar Ducha Svätého, zatiaľ čo vo viere Starého zákona mali Izraeliti len iskierky tohto daru. Izraeliti boli kedysi „otcami“, ako ich nazýva Písmo, pre očakávaného potomka Mesiáša. Teraz tento potomok prišiel a On sám im dáva nový život. Ježiš, vzkriesený Pán, dáva život otcom. Takto ho aj Dávid mohol dopredu nazývať svojim „Pánom“. KOREC, Ján Chryzostom. *Vzkriesený Kristus a jeho cirkev*. Edícia: Knižnica viery. Bratislava : Lúč. 1992. s. 71-72.

⁷³ KOREC, Ján Chryzostom. *Evanjelium – zážitok novosti*. Edícia: Knižnica viery. 1. vydanie. Bratislava : Lúč. 1995. s. 11-13.

⁷⁴ KOREC, Ján Chryzostom. *Evanjelium – zážitok novosti*. s. 109.

⁷⁵ KOREC, Ján Chryzostom. *Evanjelium – zážitok novosti*. 104-105.

píše, že Mesiáš-Kristus Ježiš je odo dní večnosti, narodený v Betleheme, vyrastal v Nazarete a hlásal Božie kráľovstvo. Ľudská zloba a nenávisť ho však pribila na kríž a urobila z neho Muža bolesti, ktorý na tretí deň vstal z mŕtvych.⁷⁶

Pri zavŕšení vysvetľovania tajomstva Mesiáša kardinál Korec napísal, že Mesiáš je zosobnený v Ježišovi a priamo píše, že Ježiš je Mesiáš, ktorý nebol len narodený na tejto zemi, nebol stvorený ako každý iný človek. Zdôrazňuje, že Ježiš je odo dní večnosti, skôr ako bol Abrahám. Je jedno s Bohom a bol ešte skôr, ako sa narodil ako človek. Ježiš vyjadruje a stelesňuje Božiu múdrosť a zároveň je jej plnosťou. Mesiáš-Ježiš je pravý Boh a pravý človek. Jediný, kto pozná Otca a kto Otca zjavuje ľuďom. Kardinál predstavuje Krista nielen ako Božieho Syna, ktorý je od večnosti u Boha, ale aj ako človeka narodeného v Betleheme, človeka narodeného ako každý iný človek. Korec kladie dôraz na fakt, že iba v Ježišovi Kristovi môže človek nájsť zmysel svojho života, svoju záchranu a spásu.⁷⁷

V knihe *Evanjelium – zážitok novosti* predstavuje Mesiáša nielen ako človeka, ale aj ako udalosť. Korec sa domnieva, že Mesiáš nie je len témou na rozhovory, nejakou tézou či nejakým poriadkom sveta. Mesiáš je udalosťou, ktorú je potrebné ukázať svetu.⁷⁸

Použitím tohto titulu chce Ján Chryzostom Korec ukázať osobu Ježiša, jej jednotu a význam s históriou a kérygmou.

2.2.2 Pán – Boh – Bohočlovek

Titul „Pán“ bol v profánnom zmysle titul mnohoznačný.⁷⁹ Niekedy tento titul znie ako čisto zdvorilostná formula, niekedy však ide o omnoho viac.⁸⁰ Mohol označovať hockoho, kto bol držiteľom nejakej moci, dokonca aj majiteľa otroka. Týmto titulom boli označovaní aj bohovia a bohyne a to najmä na Východe. Na západe sa jednalo o jeden z titulov, ktorým sa označoval rímsky imperátor. V súvislosti s rímskym vládárom nebol tento titul len politický, ale aj kultový a to z dôvodu, že rímski cisári boli uctievaní ako božstva. Pri biblickom pohľade je však tento titul narážkou na Božie meno, pretože grécka Septuaginta prekladá týmto výrazom hebrejské slová Adonai a JHWH. Z tohto

⁷⁶ KOREC, Ján Chryzostom. *Evanjelium – zážitok novosti*. s. 105.

⁷⁷ KOREC, Ján Chryzostom. *Evanjelium – zážitok novosti*. s. 107-108.

⁷⁸ KOREC, Ján Chryzostom. *Evanjelium – zážitok novosti*. s. 120.

⁷⁹ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s. 82.

⁸⁰ SÓDING, Thomas. *Boží Syn z Nazareta Ježiš v novozákonných spisoch*. s. 275.

dôvodu muselo byť spojenie tohto titulu s Ježišovým menom veľmi pôsobivé. Najčastejšie sa titul „Pán“ objavuje v listoch apoštola Pavla. Evanjeliá tiež používajú tento titul, najmä evanjelium Lukášovo.⁸¹ Titul „Pán“ (Kyrios) v spojení s osobou Ježiša predstavoval jedno z najstarších vyznaní viery a získava tak teologickú zreteľnosť a hĺbku, akú mal predtým iba v Ježišových výrokoč.⁸²

Podobne ako predchádzajúci titul „Kristus“ má aj titul „Pán“ podstatne funkcionálny význam. Tento titul sa stáva výpoveďou o božskom statuse Ježiša a o jeho bytí.⁸³

V analyzovanom diele Jána Chryzostoma Korca je titul „Pán“ druhým najrozšírenejším christologickým titulom, hoci sa už neobjavuje s takou vysokou frekvenciou ako titul „Kristus“. Na titul „Pán“ sme pri analýze christologických titulov narazili približne 560-krát. Najčastejšie sa tento titul vyskytoval v knihách *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*, *O Eucharistii*, o niečo menej v knihe *Evanjelium – zážitok novosti*. Explicitné označenie Ježiša ako Boha sme našli v Korcovej tvorbe približne 10-krát, ako Bohočloveka približne 25-krát.

Ján Chryzostom Korec najčastejšie používa tento titul v spojitosti so vzkriesením a oslávením Ježiša.

Titul „Pán“ vysvetľuje čitateľovi v kontexte veľkonočných udalostí. Čitateľovi ozrejmuje, že Ježiš sám tento titul bežne nepoužíva, rovnako ako ani jeho učeníci. Korec zdôrazní, že Ježiš tento titul použije iba raz, a to vtedy, keď posielal svojich učeníkov po osliatko, na ktorom vstúpi do Jeruzalema. Náš autor sa domnieva, že použitím tohto titulu chcel Ježiš naznačiť svoju moc a zvrchovanosť. Vysvetľuje, že označenie „Pán“ sa stáva trvalým Ježišovým menom až od nedele jeho zmŕtvychvstania. Od tejto chvíle ho apoštolí označujú ako Pána slávy a moci.⁸⁴

⁸¹ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s. 82-83.

⁸² SÓDING, Thomas. *Boží Syn z Nazareta Ježiš v novozákonných spisech*. s. 275.

⁸³ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s. 83.

⁸⁴ „Kráľovský titul ‚Pán‘ presvitá v evanjeliách len veľmi zastre, a to od chvíle, keď si Ježišovi učeníci začali uvedomovať, že ich Učiteľ má mesiánske poslanie... No toto poznanie si osvojovali len pomaly. Petrovo vyznanie sa zrodilo pod vplyvom zvláštneho svetla ‚zhora‘ (Mt 16,16). U veľkňazov a ich sluhov vzbudzoval výraz ‚Mesiáš‘ o Ježišovi iba posmech – ‚Mesiáš, uhádaj, kto ťa udrel!‘ (Mt 26,68). Ježiš sám nepoužíva o sebe výraz Mesiáš, Pán, jeho učeníci bežne takisto nie. Jeden raz však Ježiš dáva prednosť tomuto titulu, aby naznačil svoju zvrchovanosť a moc. Keď pred Veľkou nocou posielal učeníkov po osliatko, káže im povedať hospodárovi: ‚Povedzte: Pán ho potrebuje!‘ (Mk 11,3). A hneď nato vstupuje na osliatku do Dávidovho mesta uprostred mesiánskeho jasotu Hosanna... No až od Veľkonočnej nedele vzkriesenia sa výraz ‚Pán‘ stáva trvalým Ježišovým menom. V ohlasovaní apoštolov je Ježiš od prvej chvíle

2.2.3 Boží Syn - Syn

Thomas Söding vo svojej knihe *Boží Syn z Nazareta* uvádza pomenovanie „Boží Syn“ ako najdôležitejší novozákonný výsostný titul. Zároveň však uvádza aj stanovisko niektorých skeptikov, ktorí poukazujú na potenciálnu súvislosť s tým, že v helénskej dobe bolo známych viacero synov bohov a že aj Ježiš mohol byť považovaný za jedného z nich.⁸⁵ Podobné skutočnosti uvádza aj Pospíšil v knihe *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*, kde uvádza, že králi v okruhu antického orientu boli označovaní ako boží synovia. Neskôr boli týmto titulom titulovaní aj rímski cisári.⁸⁶ Uvedenej námietke skeptikov však odporuje jednoznačný monoteizmus Biblie, ako to uvádza vo svojej knihe Söding.⁸⁷ Kvôli spojeniu tohto titulu s kráľovskou mocou, Ježiš nikdy o sebe explicitne nepovie, že je Božím Synom. Toto zdržanlivé, ba až odmietavé stanovisko Ježiša k tomuto titulu pred Veľkou nocou, ktorý je spájaný so starozákonným poňatím adoptívneho synovstva vladárov a triumfalistického poňatia Mesiáša, jednoznačne svedčí v prospech jeho vedomia ohľadne jedinečnosti jeho vlastného osobného vzťahu k Otcovi.⁸⁸

Pôvodný funkcionálny titul „Syn Boží“ v starozákonnom význame sa po veľkonočných udalostiach stáva označením Ježišovej najvlastnejšej identity a jeho božstva. Takýto nový význam sa stáva výrazne ontologický.⁸⁹ Označenie „Boží Syn“ vyjadruje dva rôzne aspekty: prvým je esenciálna príslušnosť Ježiša s Bohom Ocom, druhým je príslušnosť Ježiša s ľuďmi, ktorí sú Božími deťmi – synmi a dcérami.⁹⁰

Označenie Ježiša ako Božieho Syna sa v analyzovanej Korcovej tvorbe vyskytlo približne 340-krát. Najčastejší výskyt tohto označenia sme objavili v knihe *O spásení v Kristovi*. Titul „Syn“ resp. „Boží Syn“ používal Korec najmä pri zdôraznení Ježišovho božstva, pri zdôraznení Ježišovho vzťahu k Otcovi a pri popise Ježišovho vykupiteľského diela pre človeka.

Ježišov titul „Boží Syn“ komentuje Korec v knihe *Kristus dnes a naveky*. Poukazuje na dôležitosť a nekonečnú otvorenosť tohto titulu pre veriaceho človeka. Pri

vzkriesenia Pán slávy a moci“. KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. Edícia: Knižnica viery. 1. vydanie. Bratislava : Lúč. 2001. s. 66-67.

⁸⁵ SÖDING, Thomas. *Boží Syn z Nazareta Ježiš v novozákonných spisoch*. s. 280.

⁸⁶ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s. 81.

⁸⁷ SÖDING, Thomas. *Boží Syn z Nazareta Ježiš v novozákonných spisoch*. s. 280.

⁸⁸ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s. 82.

⁸⁹ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s. 82.

⁹⁰ SÖDING, Thomas. *Boží Syn z Nazareta Ježiš v novozákonných spisoch*. s. 280.

tomto titule Korec poukazuje na dvojakú intimitu – Ježišovu intimitu s Bohom a z nej prameniaku intimitu medzi veriacim človekom a Ježišom. Taktiež zdôrazní význam tohto titulu pre nás, pretože Ježiš spojený s Bohom ako svojim Otcem, je náš brat, ktorý má moc premeniť nás a dať nášmu životu nový a plný zmysel.⁹¹

Analyzovaný autor vo svojej knihe ďalej vysvetľuje čitateľovi skutočnosti, pre ktoré Ježiš sám osobne nepoužíval tento titul. Korec vyjadril presvedčenie, že pochopiť označenie „Syn“ je možné až z výšky Golgoty vo svetle vzkriesenia, ktoré potvrdzovalo Ježišove nároky.⁹²

Korec je presvedčený o tom, že ak chce človek aj osobne prežívať to, čo vyjadruje titul „Boží Syn“, musí mu vrátiť jeho pôvodný a originálny zmysel, ktorý mu dáva evanjelium. Je si vedomý náročnosti tejto úlohy pre človeka, pretože „výraz „Syn“ nás bude vždy zväzdať k príliš ľudskému chápaniu“.⁹³ Smeruje k tomu, že ľudské chápanie výrazu „Syn“ znamená naše ochudobnenie. Podľa Korca sa veriaci človek obohatí Ježišovým Božím synovstvom vtedy, keď sa bude usilovať osobnou skúsenosťou pochopiť hĺbku Ježišovho života, ktorá je naznačená výrazom „Otec a Syn“. Ján Chryzostom Korec píše o tomto výraze, že roztvára výhľady veriaceho človeka, keď sa

⁹¹ „Výraz ‚Syn Boží‘ je podstatný. Pomáha nám oživovať hlboké, no stále akoby unikajúce vedomie toho najpodstatnejšieho u Ježiša – čím bol pre neho Boh, čím bol Ježiš pre Boha a čím je Ježiš pre veriaceho človeka. Výraz ‚Syn Boží‘ je preťažený obsahom. Nevyjadruje azda pre nás všetko. Skôr nám to naznačuje a dáva podnety premýšľať. Tento výraz sa nedá vyčerpať rozumovou úvahou – je omnoho životnejší a plnší než akýkoľvek rozumový pojem. (...) V celom evanjeliu nenachádzame lepšie, výstižnejšie a mocnejšie slovo pre intímne spojenie, presahujúce všetku ľudskú skúsenosť, spojenie a jednotu s Bohom, ktorú spoznávame v celom Ježišovom živote a ktorú nám On sám zjavil. A to má nezameniteľný význam pre nás. Ježiš, plný istoty v spojení s Bohom ako svojim Otcem, je náš brat, má moc premeniť nás, dať nášmu životu nový a plný zmysel.“ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus dnes a naveky*. Edícia: Knižnica viery. Bratislava : Lúč. 1996. s. 54-55.

⁹² „Aby ľudia nezávzdalo chápať Mesiáša ako pozemského kráľa, Ježiš sám dlho nepoužíval tento výraz o sebe a príležitostne ho opravoval. Už na púšti odmietol v mene tohto titulu robiť zázrak a zdôrazňoval svoje spojenie s Bohom, ktorý je jeho Otec (Mt 4, 4.7). Po Petrovom vyznaní ‚ty si Mesiáš, Syn živého Boha‘, Ježiš zdôrazní, že to pre neho neznamená pozemskú slávu, lež cestu k sláve cez utrpenie (Mt 16, 16-21). Aj keď bude celkom ľudský opustený, potvrdí tým pred Kajfášom, že je Syn Boží, vyhlási tým svoje nároky a zostane po kríži istý o svojom Otcovi, do ktorého rúk vydýchne naposledy (Lk 23,46). Keď jeho smrť odstránila všetky možné nedorozumenia o čisto pozemskej sláve, evanjelium výslovne hovorí vyznaním rímskeho stotníka, že kríž stojí na samom začiatku kresťanskej viery. Z výšky Golgoty bolo možné pochopiť, čím je Ježiš ako ‚Syn‘. (...) Až po vzkriesení sa však dalo pochopiť hlboké tajomstvo Ježišovho synovstva Božieho. Vzkriesenie potvrdilo Ježišove nároky, vyslovené pred Kajfášom. Po zoslaní Ducha Svätého ohlasujú apoštoli neohrozene, že Ježiš je Syn Boží (Sk 8,37;9,20)“. KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus dnes a naveky*. s. 55.

⁹³ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus dnes a naveky*. s. 56

nimi dáva preniknúť. Tento výraz má pôvodnú evanjeliovú hodnotu, ktorú si je potrebné osvojiť a z ktorej možno žiť, pretože tvorí základ nášho vzťahu k Ježišovi.⁹⁴

2.2.4 Syn človeka

Exegéti rozlišujú tri druhy výrokov týkajúce sa Syna človeka. Prvá skupina sa vzťahuje k pozemskému životu a moci Syna človeka, druhá k utrpeniu Syna človeka a posledná tretia sa vzťahuje k jeho sláve. Tento titul má nemalú christologickú hodnotu, pretože sa jedná o tzv. „Ježišovu christológiu“, teda o to, ako o sebe premýšľal sám Ježiš. Dôvod, pre ktorý Ježiš používal tento titul je pravdepodobne ten, že sa takto dištancoval od politicko-triumfalistickej predstavy Mesiáša, ktorá bola prítomná v ľudových predstavách. Zároveň týmto titulom Ježiš naznačil tragickú stránku svojho poslania a svoju budúcu slávu. Skutočnosť, že prvotná cirkev nepoužíva na vyjadrenie svojej viery vyznanie, že Ježiš je Syn človeka spolu s uchovávaním Ježišových slov o Synovi človeka v evanjeliách, predstavuje určitý argument v prospech ich historickej vierohodnosti.⁹⁵

Ježiš nám používaním tohto titulu o sebe naznačuje dve skutočnosti. V prvom rade hovorí, že je skutočným človekom. Tento fakt naberá na význame v súvislosti s neskoršími herézami ako apolinarizmus, monofyzitizmus, monoteizmus a ďalšie, ktoré popierali Ježišovo ľudstvo. Druhá skutočnosť, ktorú nám tento titul hovorí je, že Ježišovi je známy jeho pôvod a tiež to, že ako oslávený zaujme miesto po pravici Boha Otca. Tento titul teda hovorí o Ježišovi ako o pravom človeku a jednorodenom Božom Synovi.⁹⁶

Zároveň je však nutné podotknúť, že Ježišovo tajomstvo je samo v sebe nevýslovné. To je aj dôvod, prečo sú v Novom zákone vedľa seba postavené rôzne vzájomne sa doplňujúce a v istom zmysle korigujúce sa pohľady na toto tajomstvo. Predveľkonočný Ježiš musel mať problém s tým, ako o sebe vypovedať, pretože jeho identita nebola niečo, čo by sa dalo vyjadriť iba verbálnou formou. Hoci vedel, kým je, určite musel byť sám pre seba tajomstvom, pretože jeho ľudský intelekt nemohol obsiahnuť božstvo v celej plnosti. Pre človeka a Slovo, ktoré sa stalo telom, je normálne, že je tajomstvom samo pre seba, rovnako ako je normálne, aby človek vedel o svojej osobnej identite.⁹⁷

⁹⁴ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus dnes a naveky*. s. 56

⁹⁵ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s. 78.

⁹⁶ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s.78-79.

⁹⁷ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s. 78.

Titul „Syn človeka“ použil Korec vo svojej tvorbe približne 120-krát. Najčastejšie sme tento titul našli v knihách *O Eucharistii* a *Ježiš zďaleka a zblízka*. Tento titul používa kardinál najmä v spojitosti s ľudstvom Ježiša a v súvislosti s eschatologickým zavŕšením. Pri komentovaní tohto titulu Korec poukazuje na zvláštnosť označenia „Syn človeka“ a jeho exkluzivitu, keďže tento titul človek nepoužíval. Na druhej strane sa Korec týmto titulom dotýka zvláštnosti Ježišovej osoby, ktorá je ukrytá v tomto titule. Titul „Syn človeka“ komentuje:

Ježiš bol človek. Ale nebol iba človek. Sám sa nazýval „Synom človeka“. Bol to zvláštny výraz. Nik z ľudí ho nepoužíval. Ježiš áno. Ani evanjelisti sami nepoužívajú o ňom tento výraz. Iba Ježiš sám sa označuje týmto výrazom. A akoby bol tým vyjadril celú zvláštnosť svojej Osoby.⁹⁸

V knihe *Ježiš zďaleka a zblízka* prináša kardinál Korec krátke zamyslenie nad týmto titulom. Korec sa zamýšľa nad prameňom Kristovho sebavedomia, keď o sebe hovorí ako o Synovi človeka. Na jednej strane čitateľovi predkladá človeka, ktorý má telo a dušu, ľudské vedomie a ľudské cítenie, no na druhej strane tento človek robí nečakané veci a hovorí o sebe veľmi zvláštne. Tých zvláštností je v Ježišovi mnoho a vyrastajú z niečoho neznámeho, čo je v ňom. Korec sa zamýšľa nad týmito skutočnosťami a dochádza k záveru, že ak je Ježiš iba človek, potom nedokážeme väčšiu časť jeho života správne pochopiť resp. nevieme ho pochopiť vôbec. A to preto, že ľudské v ňom je a zároveň nadľudské. Takto Korec dôjde k záveru, že Ježišova historická postava je pre nás tajomstvom od začiatku do konca. Zároveň vyjadruje silné presvedčenie, že postavu Ježiša Krista nie je možné vymyslieť, čím odmieta všetky tvrdenia spochybňujúce Ježišovu existenciu.⁹⁹

Na inom mieste sa kardinál Korec zamýšľa nad prijatím Ježiša ako Syna človeka. Zdôrazní dôležitosť prijať Ježiša ako otázku života a smrti. Poukazuje pri tom na hĺbku Ježišovej osobnosti, ktorá sa ukrýva v označení „Syn človeka“, keď poukazuje na pevný mesiášsky význam tohto titulu od čias proroka Daniela. Ježiš je ten, ktorý spája vo svojej osobe prítomnosť a koniec čias.¹⁰⁰

⁹⁸ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus dnes a naveky*. s. 52.

⁹⁹ KOREC, Ján Chryzostom. *Ježiš zďaleka a zblízka*. Edícia: Knižnica viery. 7. vydanie, na Slovensku 2. doplnené vydanie. Bratislava : Lúč. 2005. s. 165.

¹⁰⁰ „Prijať Ježiša, Syna človeka, je otázka života a smrti, je to otázka večnosti. Keď Ježiš hovorí o sebe ako o Synovi človeka, nepredstavuje sa tým len ako univerzálny človek, lež to má svoj význam z hľadiska proctiev, ktoré sa na ňom splňajú. Ježiš nás aj týmto výrazom vedie do hĺbok svojej osobnosti

Vo svojej knihe *Kristus dnes a naveky* predstavuje Syna človeka ako pravzor stvorenia. Týmto ponímaním sa hlási ku christocentrizmu. Kristus Ježiš je podľa neho tým, kto predstavuje všetko stvorené a Syn človeka je zástupcom a predstaviteľom celého stvorenia. Ježiš ako Syn človeka je, podľa Korcovej mienky, najvyššia a absolútna odpoveď na Božiu ponuku zo strany človeka namiesto nás a v našom mene.¹⁰¹

Titul „Syn človeka“ uvádza Korec aj do kontextu pašiových udalostí. Čitateľovi pripomína Ježišove slová pred veľradou, keď Ježiš hovorí, ževidia Syna človeka prichádzať na nebeských oblakoch (porov Mk 14,62). Korec oboznamuje čitateľa, že „prichádzať na oblakoch“ znamená prichádzať s božskou mocou a zvrchovanosťou. Pripomína pri tom „oblak“, ktorý v jazyku Starého zákona symbolizuje prítomnosť Boha. Dodáva, že členovia veľrady budú onedlho svedkami Ježišovho príchodu, ktorývidia konkrétne v rozvoji jeho Cirkvi.¹⁰²

Korcovou zaujímavosťou je, že titul „Syn človeka“ nepoužíva iba v klasickom eschatologickom význame. Veľmi často používa tento titul na zdôraznenie ľudstva Ježiša Krista, teda na zdôraznenie toho, že Ježiš je nielen Boží syn, ale je aj človek. Keď Korec takto používa analyzovaný titul, potvrdzuje tým odmietanie heréz, ktoré popierali Ježišovo ľudstvo a aj dnes sa snažia zdeformovať celistvý pohľad na Ježiša Krista.

a svojho najhlbšieho poslania. Od čias proroka Daniela mal výraz Syn človeka vo vedomí národa svoj pevný význam, význam mesiášsky. (...) Keď si Ježiš vedome osvojuje toto označenie, robí to zámerne. On vie od začiatku, že Danielovo proroctvo sa plní v jeho osobe. Výraz Syn človeka Ježiš používa najmä vtedy, keď hovorí o konci časov. (...) Ježiš vie, že vo svojej osobe spája prítomnú chvíľu s koncom čias. Plný moci bude zhromažďovať národy a oddeľovať spravodlivých od hriešnikov“. KOREC, Ján Chryzostom. *Ježiš zďaleka a zblízka*. s. 179-180.

¹⁰¹ „...Ježiš ako Syn človeka predstavuje všetko stvorené a je zástupcom a predstaviteľom celého ľudstva – je „prvorodený zo všetkého stvorenia, lebo v ňom bolo stvorené všetko... „On je hlavou tela, Cirkvi. On je počiatok, prvorodený z mŕtvych...“ (Kol 1, 15-18) Ježiš zhrnuje v sebe nielen dokonalosť Boha, ale zhrnuje v sebe aj celé ľudstvo ako jeho vrchol a Hlava. Ako Boží Syn je ponukou Božej lásky a milosti. Ako Syn človeka je pravzor, najvyššia a absolútna odpoveď človeka na Božiu ponuku. Nielen za seba, ale i namiesto nás a v našom mene...“ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus dnes a naveky*. s. 125-126.

¹⁰² KOREC, Ján Chryzostom. *Ježiš evanjelií*. Edícia: Knižnica viery. 1. vydanie. Bratislava : Lúč. 1994. s. 86-87.

2.2.5 Učiteľ – Prorok - Majster

V osobe Ježiša vyvrcholila prorocká spasiteľská meditácia a označenie „prorok“ korešponduje s Ježišovou úlohou definitívneho zjavenia na jednej strane a na druhej strane s jeho pôsobením, v ktorom rozoznávame rysy tajomného Božieho služobníka predpovedaného deuterozakáňom. Na rozdiel od iných prorokov, Ježiš nikdy nehovorí v mene niekoho iného, ale vždy vo svojom vlastnom mene ako ten, ktorý sám má moc a autoritu. Aj v tomto spôsobe vyjadrovania Ježiša je možné vidieť Ježišovo vlastné vnímanie ohľadom jeho vlastnej identity.¹⁰³

Ján Ch. Korec označuje Ježiša titulom „Učiteľ“ najmä v spojení s apoštolmi. Označenie „Učiteľ“ sa najčastejšie objavovalo v knihe *Evanjelium – zážitok novosti*. Celkov sa v analyzovanej knižnej tvorbe stretneme s týmto titulom približne 100-krát.

Keď píše o Ježišovi ako prorokovi a učiteľovi, používa toto označenie v súvislosti s Ježišovou učiteľskou činnosťou a skúsenosťou jeho učeníkov. Korec začína s kultúrnym kontextom staroveku, kedy sa okolo významných učiteľov zhromaždil istý okruh poslucháčov a žiakov. Následne predstavuje Ježiša ako Učiteľa s poukázaním na veľký rozdiel medzi Učiteľom-Ježišom a inými učiteľmi. Tento rozdiel sa ukáže pri probléme zaradiť Ježiša a jeho činnosť do nejakej kategórie vtedajšieho židovstva. Slovenský autor poukazuje na rozdielnosť Ježišovej školy od akejkolvek inej rabínskej školy na dvoch úrovniach. V prvej úrovni zdôrazňuje Ježišovu osobnú odlišnosť ako učiteľa a proroka – je viac ako prorok, hovoril vo vlastnom mene, vyučoval nielen v synagógach, ale aj v prírode, volí si špecifických poslucháčov. Ježišovými poslucháčmi boli ženy, deti, colníci, hriešnici. Korec poukazuje na to, že normálny učiteľ by netoleroval takéto elementy v radoch svojich poslucháčov. Pri Ježišovej náuke kardinál Korec zdôrazňuje, že Ježiš nielen vysvetľoval Písmo, ale on sám aj dopĺňal Zákon. Toto dopĺňanie Zákona zo strany Ježiša slovenský teológ približuje tým, že Ježiš nielen suverénne a bezprostredne vysvetľoval Písma, ale že celý Ježišov život je textom zákona. Božia skutočnosť a Ježišova vlastná autorita sú vždy bezprostredné. Čitateľovi pripomína udalosti, v ktorých Ježiš prekračoval zaužívané zvyklosti – uzdravenie v sobotu, dovoľenie trhať klasy v sobotu, stolovanie s hriešnikmi. Zdôrazňuje, že Ježiš od

¹⁰³ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s. 77-78.

akejkoľvek veci vystupuje priamo k Bohu, alebo v nej objavuje Boha. Na druhej úrovni Ján Chryzostom Korec predkladá rozdiely týkajúcej sa Ježišovej školy vo vzťahu k jeho poslucháčom v porovnaní s inou rabínskou školou. Svojich žiakov si Ježiš povoláva suverénnym slovom, vždy však rešpektuje ich slobodné rozhodnutie a nevolá ich proti ich vôli. V tomto kontexte Korec upriamuje pozornosť aj na Ježišovo varovanie smerom k učeníkom, ktoré niekedy vyznieva až ako zastrašovanie, nech si dobre rozmyslia svoje rozhodnutie nasledovať ho. Korec ozrejmuje čitateľovi, že Ježišovi učeníci sa neučia vysvetľovať Písmo a Zákon ako žiaci iných rabínov. Ježišovi žiaci nie sú žiakmi len dočasne, aby sa nakoniec stali samostatnými učiteľmi. Korec podotýka, že Ježiš viaže svojich učeníkov na svoju osobu a na svoju náuku. Nejedná sa teda o štúdium a následné samostatné životné poslanie žiaka, ale o tesné a trvalé spojenie učeníka s Ježišom.¹⁰⁴

2.2.6 Záchranca – Vykupiteľ – Spasiteľ – Osloboditeľ

Titul „sotér-spasiteľ“ bol v gréckom svete rezervovaný pre bohov, cisárov, štátnikov, ale tiež sa používal aj pre lekárov. Starý zákon nikdy neoznačuje mesiáša slovom spasiteľ, pretože takéto označenie je vyhradené Bohu. Z tohto dôvodu Nový zákon označuje na niekoľkých miestach Boha ako spasiteľa, pričom týmto titulom označuje Ježiša celkovo 17-krát. Samotné meno „Ježiš“ má význam „JHWH je spása“. Obsahom spásy je zachránenie z hriechov a večný život. Tento terapeutický rozmer spásy dáva titul „spasiteľ“, v príbuznom význame s označením lekár, do súvislosti s Ježišovou uzdravujúcou činnosťou.¹⁰⁵

Titul „Spasiteľ“ predstavuje v Novom zákone narážku na Ježišov božský status. Prinesená spása nespočíva len v Ježišovom jednaní a učení, ale predovšetkým v Ježišovi samotnom. Ježiš je bytostne Spasiteľom. Titul „Spasiteľ“ je v zásade funkcionálny. Vypovedá o Ježišovom bytí a jasne ukazuje, že je nesprávne oddeľovať christológiu a soterológiu.¹⁰⁶

Na tento titul sme pri analýze christologických titulov v Korcovom diele narazili približne 40-krát. Najčastejšie v knihe *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. V knihe

¹⁰⁴ KOREC, Ján Chryzostom. *Evanjelium – zážitok novosti*. s. 11-13.

¹⁰⁵ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s. 83.

¹⁰⁶ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s. 83.

Evanjelium – zážitok novosti sa Korec zamýšľal nad tým, čím je človek bez Ježiša-Spasiteľa. Korec je presvedčený, že bez Ježiša sme iba blúdiaci ľudia pohybujúci sa po okraji priepasti smrti, ktorí sa do nej rútia. Dochádza k záveru, že bez Ježiša Krista sme stratení a neostáva po nás nijaká stopa. Ak však žijeme s Ježišom, máme v ňom nádej na večný život. Na čitateľa kladie ťažkú úlohu žiť s Ježišom tak, aby Ježišova krv vyliata za nás nebola vyliata nadarmo. Korec pobáda k prijatiu náročnej úlohy, aby sme spolu s Ježišom žili čistý život bez hriechu a tvorili tak život i svet, aký bol pred zlyhaním človeka v raji.¹⁰⁷

V knihe *Kristus dnes a naveky* predstavuje Ježiša-Vykupiteľa ako toho, kto bol najvyšším a dokonalým uskutočnením náboženskosti človeka. Ježiš je zobrazený ako ten, kto najvyššie uctieval Otca a aj tým sa stal pre človeka vykupiteľom.¹⁰⁸

2.2.7 Slovo – Zjavovateľ Boha – Sudca svetov

Slovo, grécky Logos, predstavuje pre grécku filozofiu princíp, večný zákon ovládajúci kozmos. Stoici videli v logu zjednocujúci princíp kozmu, ktorý predstavoval jeho akúsi dušu. Plotín z Alexandrie chápal logos ako prvú emanáciu z Jediného, z ktorého emanuje duša sveta. Filón z Alexandrie zas učil, že logos obsahuje idey všetkých stvorených vecí a predstavuje tak príčinu pre stvorenie ľudskej duše. Mnohé z týchto grécky myšlienok mali neskôr vplyv na teológiu cirkevných otcov. Starozákonné chápanie tohto výrazu bolo stvoriteľské, zjaviteľské, spasne a súd prinášajúce Božie slovo.¹⁰⁹

Novozákonné označenie Ježiša ako Slova znamená, že Ježišovo poslanie zjaviteľa, spasiteľa a sudcu vytvára dokonalú jednotu s jeho vlastnou osobou. Ježiš nie je len zjaviteľ, on je samotnou podstatou zjavenia. On nesúdi, pretože súd už nastal – svetlo pravdy a milosti prišlo na svet. Titul má funkcionálny a ontologický rozmer – christologický a soteriologický moment sa vzájomne prelínajú v pozoruhodnej jednote bytia a jednania.¹¹⁰

¹⁰⁷ KOREC, Ján Chryzostom. *Evanjelium – zážitok novosti*. s. 122-123.

¹⁰⁸ „A tak Ježiš ako človek nielen zjavoval zachraňujúcu Božiu lásku, on ako človek aj vrcholne uctieval Otca. Ježiš bol aj najvyšším a absolútnym uskutočnením náboženskosti človeka. Ježiš sa stal Vykupiteľom aj tým, že vedome prežíval svoj život v hlbokéj úcte k Otcovi a v príchylnosti k nemu – až po obetu na kríži.“ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus dnes a naveky*. s. 125

¹⁰⁹ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s. 84-85.

¹¹⁰ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s. 85.

Uvedený titul sme v analyzovanej literatúre objavili približne 35-krát. Najčastejšie v knihách *O Eucharistii a Kristus dnes a naveky*. Najčastejší kontext tohto titulu je Ježišova preexistencia a tajomstvo jeho vtelenia.

O Kristovi ako o Slove píše Korec v kontexte milosti, ktorú nám Ježiš udeľuje. Poukazuje na milosť, ktorá sa stáva viditeľnou a ustavične vyvierajúcou z Vtelenia. Analyzovaný autor sa domnieva, že udalosť Vtelenia je bod, z ktorého pramenia všetky dary milosti.¹¹¹

Zjednotenie božstva a ľudstva v osobe Krista približuje kardinál pomocou slovného spojenia „totus integer“. Pracuje pri tom s dvoma neoddeliteľnosťami Ježiša. Prvou je neoddeliteľnosť od Najsvätejšej Trojice, v ktorej je prítomný ako večné Slovo. Druhou je jeho neoddeliteľnosť od ľudstva. V nej Korec poukazuje na jedného historického Krista, ktorý je prítomný vo svojom tajomnom tele v Cirkvi a v Eucharistii.¹¹²

Keď predstavuje Ježiša Krista ako Zjavovateľa Boha a jeho záchranu, vyjadruje presvedčenie, že v Ježišovi Kristovi máme nielen prístup k Bohu, ale zároveň máme Boha uprostred spoločenstva, ktoré On sám ustanovil ako spoločenstvo viery a Božieho života. Zároveň podotýka, že v osobe Krista k nám prehovoril samotný Boh a svoje slová potvrdil osobitnými činmi vierohodnosti.¹¹³

2.2.8 Kňaz – Pastier

Titul „Kňaz“ resp. „Veľkňaz“ nájdeme iba v jedinom novozákonnom spise a to v Liste Hebrejom, v ktorom sa jedná o dominantné označenie Ježiša. Pred udalosťami Veľkej noci by bolo použitie tohto označenia značne zavádzajúce, a preto tiež v podstate nemožné. Základom aplikácie tohto titulu je predovšetkým poňatie Ježišovej smrti ako obeti. Všetci novozákonní autori píšu, že Ježiš kráčaľ v ústrety svojmu krížu celkom

¹¹¹ „Boh vo svojej láske prišiel v Ježišovi Kristovi hľadať človeka, vystúpil zo svojej nepreniknuteľnej skrytosti a vkročil do nášho sveta, keď sa Slovo, keď sa večný Syn Otca stal človekom a daroval nám Boží život, ktorý nazývame milosťou. Od tejto chvíle všetka milosť je milosť Kristova. Je to milosť, ktorá sa stala viditeľnou. Je to milosť, ktorá ustavične vyviera z vtelenia, z udalostí Kristovho príchodu, z toho presného bodu našich dejín, v ktorom sa Slovo stalo človekom v Ježišovi Kristovi, ktorý sa obetoval za nás na odpustenie hriechov a vstal z mŕtvych. Z tejto konkrétnej udalosti našich dejín dostávame všetky dary milosti. Milosť k nám prichádza akoby na vlnách rozčerenej jedinečnosťou a jedinou udalosťou našich dejín, ktorá ma meno Ježiš Kristus, ukrižovaný a vzkriesený Pán.“ KOREC, Ján Chryzostom. *O spásení v Kristovi*. Edícia: Knižnica viery. 1. vydanie. Bratislava : Lúč. 1995. s. 62-63.

¹¹² KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus dnes a naveky*. s. 123.

¹¹³ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus dnes a naveky*. s. 27.

dobrovoľne. Z uvedeného vyplýva, že Ježiš nebol iba obetným darom, ale aj obetujúcim – teda kňazom resp. veľkňazom. Autor Listu Hebrejom veľmi jasne dáva najavo, že Ježišovo kňazstvo nesmierne prevyšuje levitské kňazstvo. Na základe skutočnosti, že nie je rozdiel medzi Obetujúcim a obetným darom, Ježišova seba-obeta nekonečne prekonáva starozákonný obetný kult. Ježiš je Veľkňazom v úplne výnimočnom zmysle. Funkcionálny význam titulu má presah do ontologickej roviny. Ježišova úloha, jeho identita a poslanie spolu nielen úzko súvisia, ale navzájom sa hlboko prelínajú.¹¹⁴

Kardinál Korec titul „Kňaz“ resp. „Pastier“ v analyzovaných knihách prakticky vôbec nepoužíva. Na označenie Ježiša ako kňaza, resp. pastiera sme narazili približne 20-krát. Dvakrát v súvislosti s opisom očakávaného Mesiáša v Izraeli. Korec je presvedčený, že Ježiš ako Mesiáš nahradí prorokov, kňazov i kráľa a sám bude Učiteľom, Kňazom a Pastierom nielen vyvoleného národa, ale celého sveta.¹¹⁵

V knihe *O Eucharistii* označuje Ježiša titulom Veľkňaz v kontexte slávenia svätej omše. Pozornosť upriamuje na skutočnosť, že kňaz vo sv. omši viditeľne zastupuje Krista-Veľkňaza, ktorý sa akoby stával samotným Ježišom. Vo chvíli premenenia existuje iba jediné kňazstvo a to kňazstvo Kristovo.¹¹⁶ Korec je presvedčený, že udalosťou vzkriesenia sa začalo rozhodujúce obdobie Kristovho kňazstva. Táto udalosť voviedla Krista do trvalého poslania najvyššieho Veľkňaza.¹¹⁷ Nami analyzovaný autor neprehliada skutočnosť, že Ježiš za svojho pozemského života nevykonával kňazskú službu. Prezentuje skutočnosť, že Ježiš nepatril ku Lévítskému kňazskému rodu. Píše, že za pozemského života by Ježiš ako človek nebol prenikol kňazskou službou ďalej ako ostatní kňazi. Poukazuje pri tom na rozdielnosť pozemskosti starozákonného kňazstva

¹¹⁴ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. s. 84.

¹¹⁵ KOREC, Ján Chryzostom. *Ježiš zďaleka a zblízka*. s. 53.

¹¹⁶ „Kňaz nám všetkým pripomína, že Kristus sám mocou svojho tvorivého slova premení chlieb a víno na svoje telo a krv. Potom na krátku kňaz priam viditeľne zastupuje Veľkňaza Krista, stotožňuje sa akoby s ním a z jeho poverenia vyslovuje slová premenenia – v tejto chvíli jestvuje len jediné kňazstvo, jediná úkon premenenia a sprítomnenia Kristovej obety, obetovaného a osláveného Krista: „Toto je moje telo, ktoré sa obetuje za vás...“ KOREC, Ján Chryzostom. *O Eucharistii*. Edícia: Knižnica viery. 1. vydanie. Bratislava : Lúč. 1997. s. 199.

¹¹⁷ „Kto pozorne číta a medituje na Listom Hebrejom v celej jeho sile a odvahe, nemôže poprieť, že vzkriesením sa v Ježišovi začalo rozhodujúce obdobie jeho Kňazstva. Zavříšenie, premenenie a oslávenie Ježišovo po jeho smrti na kríži ho voviedlo do trvalého poslania Najvyššieho kňaza. (...) Po slove Zákona, ktorým sa po stáročia ustanovovali kňazi, plní ľudskej smrteľnej slabosti, zaznel Boží hlas, ktorý ustanovil Veľkňaza, čo dosiahol dokonalosť Božieho života, hlas vyslovený na Kristom v jeho dokonalej obete na kríži...“ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. 1. vydanie. Bratislava : Lúč. 2001. s. 70-71.

vykonávanom v stánku zhotovenom ľudskou rukou a nového Ježišovho kňazstva, ktoré je nebeské samo o sebe i vo svojich účinkoch. Jeho obeta je nebeská, pretože sa slávi v pravom Božom stánku (porov. Hebr 8,12). Ježiš cez svoju obeť na kríži otvára cestu do neba a ruší pozemskú bohoslužbu v pozemskom chráme.¹¹⁸

Úvahy o Ježišovi-Veľkňazovi Korec zakončuje poukázaním na to, že vzkriesením sa v Ježišovi rozvinulo všetko, čím bol dovtedy v skrytosti – Pán, Boží Syn a Kňaz. Kardinál poukazuje na jednotlivé úrady prítomné v Kristovi. Označenie „Pán“ predpokladá ríšu resp. kráľovstvo, ktoré Ježiš spravuje. Výraz „Boží Syn“ predpokladá rodinu, v ktorej je Synom a titul „Kňaz“ predpokladá veriacich, zhromaždených okolo svojho Veľkňaza. Všetko uvedené sa, podľa Korcovej mienky, uskutočňuje v Cirkvi.¹¹⁹

2.2.9 Ukrižovaný

Pri analýze christologických titulov sme v analyzovanej tvorbe narazili na titul „Ukrižovaný“, často aj v spojení „Ukrižovaný Mesiáš“. Korec používa tento titul málo, našli sme ho menej ako 5-krát. Používa ho najmä v súvislosti povel'konočného vzťahu učeníkov s Ježišom.¹²⁰ Ďalším kontextom výskytu tohto titulu boli úvahy nad ukrižovaným Ježišom. Korec v nich poukazuje na fakt, že v ukrižovanom Ježišovi Kristovi sa ľudom zjavil nie Boží hnev, ale nekonečná Božia láska k človeku. Nitriansky biskup odmieta myšlienku, že Kristova smrť na kríži bola dôsledkom Božieho hnevu.¹²¹ Tento svoj postoj vyjadruje cez osobu apoštola Pavla a jeho príbeh, vďaka čomu dostal jeho text naratívny nádych.

2.2.10 Muž bolesti

Kardinál Korec popisuje vo svojom diele Ježiša aj ako „Muža bolesti“. Tento titul nepatrí medzi veľmi frekventované v kardinálovom diele. Vyskytuje sa v súvislosti s Ježišovou veľkonočnou obetou na kríži. Korec predstavuje Ježiša ako obeť nenávisťi jeho nepriateľov, ktorý z neho urobí Muža bolesti. Ježiš je predstavený ako ten, kto obetoval

¹¹⁸ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*.. s. 71-72.

¹¹⁹ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*.. s. 75-76.

¹²⁰ KOREC, Ján Chryzostom. *Evanjelium – zážitok novosti*. s. 56.

¹²¹ „Toto bolo pre Šavla nezvratným dôkazom, že v Ukrižovanom sa predstavuje ľudom nie Boží hnev, lež Božia láska. Ukrižovaný je naozaj Boží Baránok, o ktorom hovorí Písmo, o ktorom hovoria proroci...“ KOREC, Ján Chryzostom. *Evanjelium – zážitok novosti*. s. 83.

svoj život za všetkých na odpustenie hriechov. Bolesť, ktorú musel Ježiš podstúpiť, dáva Ján Chryzostom Korec, do kontrastu s jeho životom a mocou po vzkriesení.¹²²

2.2.11 Kráľ

Ján Chryzostom Korec označuje explicitne Ježiša ako kráľa na troch miestach v analyzovanej literatúre a to v knihách *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*, *Kristus včera a dnes* a *Kristus dnes a naveky*.

Korec podotýka, že Ježiš neponúka len večnosť, ale aj obohatenie v tomto živote, v ktorom si večnosť pripravujeme. Hoci Ježišovo kráľovstvo je v podstate neviditeľné, jeho ovocie sa prejavuje viditeľným spôsobom, keďže Kristus pretvára svet na svoj obraz. Zdôrazňuje pri tom rozdielnosť právnického a náboženského chápania pojmu „kráľ“. Podľa Korca je Kristus Pánom a stvárnovateľom sveta skrze svoj kríž a svoju lásku. Zdôrazňuje, že uvedený titul je potrebné chápať omnoho existenčnejšie, pretože Kristus oživuje ľudstvo božským životom a tak ho pozdvihuje nad akúkoľvek biedu človeka.¹²³ Ježiš je podľa kardinálovho presvedčenia „Kristus Victor – Kristus víťaz“, pričom predstavuje Ježiša ako Kráľa sveta a Kozmu.¹²⁴

V knihe *Ježiš zďaleka a zblízka* popisuje implicitne Ježiša ako kráľa, keď popisuje podstatu Ježišovho poslania spočívajúcu v tom, že On sám je radostnou zvesťou a že v ňom samom sa priblížilo Božie kráľovstvo v celej svojej sile. V osobe Ježiša je toto kráľovstvo prítomné v celej svojej sile a v tejto osobe sa aj naplno zjaví.¹²⁵ Kardinál Korec doslova píše: „Božie kráľovstvo je kráľovstvo Ježišovo.“¹²⁶ Hoci Ježiš nie je priamo označený titulom „kráľ“, na základe textu vyplýva, že Korec pripisuje Ježišovi tento titul.

¹²² KOREC, Ján Chryzostom. *Evanjelium – zážitok novosti*. s. 105.

¹²³ „Kristus nám priniesol a ponúka čosi úplne iné. Nielen večnosť, lež obohatenie už v tomto živote, v ktorom si chystáme večnosť. Jeho kráľovstvo je síce v podstate neviditeľné, ale jeho ovocie sa prejavuje už v tomto živote. Kristus pretvára svet na svoju podobu. Stal sa Pánom a stvárnovateľom sveta cez lásku svojho kríža. Sľuboval nám nielen večný život, ale celkovo hojnejší život. To by sme mali mať na mysli, keď hovoríme, že Kristus je Kráľ a Pán sveta. Pojmy si môžu uchovávať právnický šat, ale ich význam chápeme omnoho životnejšie – Kristus oživuje ľudstvo. Oživuje ho božským životom, a tým ho dvíha nad najväčšiu biedu človeka.“ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus dnes a naveky*. s. 135-136.

¹²⁴ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. s. 151.

¹²⁵ KOREC, Ján Chryzostom. *Ježiš zďaleka a zblízka*. s. 163.

¹²⁶ KOREC, Ján Chryzostom. *Ježiš zďaleka a zblízka*. s. 163.

2.2.12 Ďalšie christologické tituly

V Korcových knihách pojednávajúcich o Ježišovi Kristovi sme narazili aj na ďalšie tituly, ktoré sa však objavovali s nízkou početnosťou. Z tohto dôvodu ich ani bližšie nerozoberáme a len ich vymenúvame. Jedná sa o tituly: Emanuel, Syn Dávidov, Boží služobník, Svetlo, Neviditeľný, Vladár, Spravodlivý, Baránok, Boží muž, Hlava, Završovateľ sveta, Pán domu, Vychovávateľ, Svedok a Vzkriesený.

2.2.13 Originálne christologické tituly kardinála Korca

Pri analýze christologických titulov v diele Jána Chryzostoma Korca sme objavili 2 originálne christologické tituly. Prvým originálnym titulom je titul „**Osobnosť**“.¹²⁷ Tento titul použil Korec približne 10-krát. Najčastejšie sme tento titul objavili v knihe *Ježiš zďaleka a zblízka* pri opise očakávaného Mesiáša vyvoleným národom.

Korec popisuje očakávanie Izraela o príchode Mesiáša, ktorý si získa celý svet a stane sa pre celým svet požehnaním. Využíva pritom dejinné fakty, ktoré svedčia o tom, že v predpokladanom čase sa objavila Osobnosť, ktorá upútala celý svet. Pomocou dejinných udalostí dokazuje, že Ježiš bol skutočnou historickou postavou a mimoriadnou osobnosťou.¹²⁷

Používaním tohto titulu chce biskup spod Zobora ukázať kontinuitu medzi starozákonnými zasľúbeniami, ktoré dostal Izrael skrze prorokov a ich naplnením. Zároveň rozpracováva všeobecnosť mesiášskej myšlienky, ktorá je prítomná v izraelských proroctvách a ktorá sa naplnila v kresťanstve. Osobnosť mesiáša, zrodená z izraelského národa, si získala celý svet a stala sa preň mimoriadnym požehnaním.¹²⁸

Nitriansky biskup pomocou tohto titulu taktiež vysvetľuje dejiny Izraela a dejiny spásy sveta. Začína vysvetlením cieľu a zmyslu vyvolenia. K tomuto účelu komentuje text knihy Genezis, kde sa po prvýkrát objavuje myšlienka, že Izrael je požehnaním pre celý svet

¹²⁷ „Izraeliti zo svojich svätých kníh usudzovali, že sa z ich národa narodí veľká Osobnosť, ktorá si získa celý svet a bude preň požehnaním. Čakali, že sa zjaví v určitom čase. Keď sa tento čas naplnil, prišiel Ježiš Kristus. (...) Čo vedia dejiny o očakávanej Osobnosti, v ktorej sa mal izraelský ľud stať požehnaním pre celý svet? Bola to len márna vízia? Alebo sa táto očakávaná Osobnosť naozaj objavila? Pozná história odpoveď na tieto otázky? Dejiny hovoria, že v predpokladanom čase, predpovedanom izraelskými prorokmi, sa naozaj objavila Osobnosť prvého rádu, ktorá upútala pozornosť celého sveta. Dejiny hovoria, že sa objavila osobnosť Ježiša Krista.“ KOREC, Ján Chryzostom. *Ježiš zďaleka a zblízka*. s. 28-33.

¹²⁸ KOREC, Ján Chryzostom. *Ježiš zďaleka a zblízka*. s. 28.

skrze osobu, ktorá vyjde z jeho vlastného kmeňa a bude väčšia než patriarcha Abrahám. Táto myšlienka sa spolu so zaslúbeniami trikrát opakuje v Abrahámových dejinách. To, podľa Korca, vyjadruje presnosť Božieho zámeru a vylučuje akýkoľvek omyl. Toto zaslúbenie je nedvojzmyselné svojim znamením, priame a jednoduché svojim cieľom.¹²⁹

Poukázaním na zvláštnosti izraelských dejín chce kardinál potvrdiť splnenie Božích prisľúbení, hoci pri pohľade na historické udalosti sa môže zdať, že k ich naplneniu nedošlo. Udalosti babylonského zajatia, posledná skaza izraelského národa v roku 70 po Kristovi či posledná zúfala vzburá Židov v roku 132 po Kristovi zdanlivo tvrdia, že Boh nesplnil, čo prisľúbil. V tomto kontexte však slovenský teológ poukazuje na svedectvo dejín, že v predpokladanom čase sa skutočne objavila Osobnosť, ktorá upútala pozornosť celého národa a neskôr aj celého sveta. Samotné dejiny podávajú svedectvo o tom, že sa objavila osobnosť Ježiša Krista. Kardinál Korec aj v kontexte nepriaznivých dejinných udalosti Izraela dokazuje splnenie Božích zaslúbení. Kristus celým svojim životom dokazoval, že je tým, na koho celé stáročia čakali a z ktorého bude naveky žiť celý svet. Náš autor pri tom poukazuje, že Kristovou zbraňou nebol meč alebo vojsko, ale slovo. Slovo, v ktorom hovoril o novom Božom kráľovstve, o kráľovstve lásky a života. O kráľovstve, ktorého jediným nepriateľom je hriech a s ním spojená smrť. Toto víťazné kráľovstvo prinášal svetu Kristus vo svojej osobe.¹³⁰

Druhým autorovým originálnym titulom je titul „**Hostiteľ**“. Ten sa objavil jedenkrát v knihe *Evanjelium – zážitok novosti* v kontexte slávenia prvých svätých omši a zrodu cirkvi. Korec predstavuje Ježiša ako Hostiteľa, okolo ktorého sa zhromažďovali veriaci. Ježiš okolo seba zhromažďuje všetkých ľudí bez rozdielu na ich spoločenské a ekonomické postavenie a všetkých ich hostí pri spoločnom slávení Eucharistie.¹³¹

¹²⁹ KOREC, Ján Chryzostom. *Ježiš zďaleka a zblízka*. s. 29.

¹³⁰ KOREC, Ján Chryzostom. *Ježiš zďaleka a zblízka*. s. 30-33.

¹³¹ „Zo spoločnej bohoslužby a zo stretnutia s Pánom vyrastalo vo veriacich vedomie prehlbokej jednoty a zomknutosti. Cez deň a týždeň boli roztrúsení v najrozličnejších povolaniach – v izbiciach pre otrokov, v remeselníckych dielňach, pri varení a praní, často osamelí a vydaní napospas výsmechu pohanov. Ale večer a v deň Pána, v nedeľu, zhromažďovali sa na spoločné slávenie Eucharistie. Tu prežívali zázrak nového spoločenstva, oduševnenie viery a nádeje, tu ich Duch Svätý prekvapoval svojimi divmi. A nad tým všetkým bdel Ježiš, ich Boh a Pán, so všetkou svojou mocou, bezprostredne živý a prítomný medzi nimi, a to s istotou, ktorá až vyrážala dych. Okolo neho sa všetci zhromažďovali, On sám bol ich Hostiteľom. Všetkých – pánov i chudobných, slobodných i otrokov, mužov i ženy, Židov i Grékov, vzdelaných i barbarov. Tu sa rodil nový život, ktorý sa o krátky čas cez Cirkev rozleje na celý svet.“ KOREC, Ján Chryzostom. *Evanjelium – zážitok novosti*. s. 166.

Na uvedený titul sme narazili aj v knihe *Ježiš evanjelií* v kontexte Ježišovho učenia o Božom kráľovstve a pri rozmnožení chleba. Korec v tejto súvislosti poukazuje na skutočnosť, že Ježiš používal obraz hostiny a zdieľania stola ako symbol spoločného šťastia v Božom kráľovstve. Ježiša čitateľovi predkladá ako „Pána domu veľkej Božej rodiny a Hostiteľa“¹³², ktorý všetkých povoláva na hostinu.¹³³

V tomto titule sa odzrkadľuje Korcov hlboký a špecifický vzťah k Eucharistii a k svätej omši. Podľa neho je Kristus ten, ktorý nás zvoláva a sýti svojím Slovom a Eucharistiou. Používaním tohto titulu kardinál zároveň poukazuje na stieranie rozdielov medzi ľuďmi navzájom. V cirkvi a osobitne pri slávení Eucharistie nie je viac pánov alebo chudobných, slobodných či otrokov, mužov alebo žien, vzdelaných alebo nevzdelaných. Všetci bez rozdielu sme Kristom povolaní k eucharistickému stolu, pri ktorom je on tým, kto nás zvoláva a hostí. Pri eucharistickom stole môžeme my, rovnako ako prvotná cirkev, prežívať zázrak nového spoločenstva, oduševnenie viery a nádeje. Okrem iného tento christologický titul z nás všetkých robí členov jednej Božej rodiny, ktorou je cirkev. Môžeme sa pýtať, kde je najlepší priestor na rodinné stretnutie a utuženie rodinných vzťahov. Kardinál to vidí pri rodinnom stole, ku ktorému nás povoláva Kristus. Tento obraz spoločného stola nevníma len v kontexte eschatologického zavŕšenia, ale už v kontexte prítomnosti. Podľa analyzovaného autora sme všetci Kristom povolaní už dnes na hostinu do Božieho domu, kde bude on sám našim Hostiteľom.

¹³² KOREC, Ján Chryzostom. *Ježiš evanjelií*. s. 58.

¹³³ KOREC, Ján Chryzostom. *Ježiš evanjelií*. s. 58.

2.3 Poňatie Vtelenia v analyzovanom diele J.Ch. Korca

V tejto časti druhej kapitoly sa zameriame na poňatie vtelenia osoby Ježiša Krista zo strany Jána Chryzostoma Korca, k jeho komentárom k tomuto tajomstvu a k aktualizácii tohto tajomstva pre dnešného človeka.

Kardinál Korec v knihe *Kristus včera a dnes* najskôr čitateľovi vysvetľuje skutočnosť, prečo evanjelisti Marek a Ján nemajú žiadne údaje o Ježišovom detstve. Korec vyjadruje mienku, že Ježišov skrytý život v detstve nebol v samotnom centre ohlasovania evanjelia, pretože rozhodujúcimi udalosťami boli jeho smrť a vzkriesenie spolu s jeho verejným účinkovaním. Poukazuje na fakt, že apoštoli vo svojom ohlasovaní zdôrazňovali Ježišovu smrť za každého človeka a jeho víťazstvo nad smrťou. Až neskôr sa ukázala potreba vyhovieť veriacim a doplniť niektoré chýbajúce údaje z Ježišovho pozemského života, ktoré sa týkali doby od narodenia po dospelosť.¹³⁴

Skôr ako prejde Korec k udalosti Vtelenia prekonáva všetky pochybnosti o autentickeosti evanjeliiových správ týkajúcich sa Ježišovho zvestovania, narodenia a detstva. Je presvedčený, že podrobnosti o týchto udalostiach Ježiša Krista mohli vedieť iba ľudia z úzkeho rodinného kruhu. Odmieta tézu, že udalosti týkajúce sa Ježišovho narodenia boli do evanjelií pridané dodatočne. Zastáva pevné presvedčenie, že udalosti súvisiace s Ježišovým narodením a detstvom boli napísané ako súčasť evanjelií, a to už po jeho zmŕtvychvstaní.¹³⁵

S udalosťou Vtelenia súvisí aj rodokmeň Ježiša Krista. Ján Chryzostom Korec nevynecháva Ježišov rodokmeň zo svojich komentárov. Oba rodokmene, ktoré uvádzajú evanjelisti Matúš a Lukáš, komentuje ako zhrnutie celých dejín Ježišovho národa. V oboch rodokmeňoch vidí všetky historické udalosti vyvoleného národa. Zároveň však dodáva, že v Ježišových rodokmeňoch nejde o historickú presnosť, ale o vyvrcholenie dejín spásy. Tým prekonáva všetky pochybnosti súvisiace s rozdielnosťou rodokmeňov uvádzanými u Matúša a Lukáša.¹³⁶

¹³⁴ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus včera a dnes*. Edícia: Knížnica viery. 1. vydanie. Bratislava : Lúč. 1996. s. 33.

¹³⁵ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus včera a dnes*. s. 33-34;42.

¹³⁶ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus včera a dnes*. s. 23-25

Po komentári ľudského pôvodu Ježiša prechádza Korec ku komentáru božskému pôvodu a večnosti Ježiša Krista. Odvoláva sa pritom na rodokmeň, ktorý uvádza sv. Lukáš. Ten v závere Ježišovej genealógie hovorí o prvom človekovi Adamovi, pričom ďalej za Adamom je už len Boh. Korec v tom vidí prepojenie s večnosťou Ježiša Krista, ktorého mal Boh pred očami, keď tvoril človeka. Zároveň je presvedčený, že Ježiš je Spasiteľ, ku ktorému smerovalo celé ľudstvo.¹³⁷

Skutočnosť, že Ježiš je nielen človekom, ale aj Božím Synom približuje slovenský teológ opäť na základe Ježišovho rodokmeňa uvádzanom v Lukášovom evanjeliu. Opätovne poukazuje na Adama, ktorý mal pôvod priamo od Boha a Bohom bol prijatý za syna. Podľa Korca sa Ježiš stal človekom a dedičom tohto Božieho daru. Ježiš sa akoby stal novým prvým človekom, pretože bol novým Božím synovstvom. Korec píše, že Ježiš nebol len prijatý za Syna, bol totiž celý Boží, keď sa stal človekom ako jednorodený Boží Syn.¹³⁸

V Knihe *Kristus dnes a naveky* prekladá Korec udalosť Ježišovho vtelenia ako zavŕšenie stvorenia. Korec zaujíma presvedčenie, že nič väčšieho už nemôže existovať. Ježiš, podľa Korcovej mienky, vtelený Boh, zaujal miesto na samotnom vrchole stvorenstva. Poukazuje pri tom na absolútnu ojedinelosť Ježišovej osoby, jej vznešenosť a čistotu, ktorá je zreteľná v celom Zjavení a ktorá pôsobí až po naše dni. Korec vyjadruje presvedčenie, že Ježiš Kristus je osobný stred celého Zjavenia, pretože je zároveň aj stredom sveta.¹³⁹ V tomto sa odzrkadľuje Korcovo myslenie, ktoré smeruje k

¹³⁷ „Zostupná línia genealógie podľa sv. Lukáša je majestátna. V závere sa hovorí o prvom človekovi Adamovi – ‚qui fuit Dei‘, ktorý ‚bol od Boha‘. Takto priamo a jednoducho sa Ježišov ľudský rodokmeň dotýka až prvého tajomstva človeka pred Bohom a jeho pôvodu z rúk Božích. Ďalej je už len Boh. V ňom je počiatok každého človeka. Keď sv. Lukáš takto vystúpil až k samému človeku a ľudstvu, až k Bohu, ukazuje nám prekvapujúco Ježiša Krista ako Spasiteľa, ku ktorému smerovalo všetko – celé ľudstvo. Kristus je bod, ku ktorému sa od začiatku všetko uberalo. Jeho mal pred očami Boh, keď stvoril človeka.“ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus včera a dnes*. s. 29.

¹³⁸ „Sv. Lukáš uvádza vo svojom rodokmeni ako posledného predka na úsvite dejín prvého človeka Adama. Ten už nemal nijakého ľudského predka. Mal však pôvod – bol od Boha, bo, Boží. Bol Boží nielen samotným činom stvorenia, lež bol prijatý aj nadprirodzene za Božieho – bol prijatý za syna. Ježiš sa stal ako človek i dedičom tohto nezmerného daru – obnovou človeka v Božom synovstve. Stal sa akoby novým prvým človekom – bol Boží novým Božím synovstvom. Pravda, nie už len prijatý za syna, bol Boží, naskrz Boží, keď sa stal človekom ako jednorodený Boží Syn. (...) Ježiš je Syn Boží – Syn večného Otca.“ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus včera a dnes*. s. 29.

¹³⁹ „Vtelenie, chvíľa, keď sa ‚Slovo stalo telom‘, Boh človekom, je zavŕšením stvorenia. Nič väčšieho a vyššieho neexistuje. Preto, keď evanjelium začína hovoriť o Bohočlovekovi, vracia sa k prvému človekovi. (...) Ježiš, Boží Syn a Syn človeka, zaujal miesto na vrcholci stvorenia. Absolútna ojedinelosť, vznešenosť a čistota Kristovej Osoby je zreteľná v celom priestore Zjavenia, a po Kristovej smrti pôsobí aj v celom priestore svetových dejín až po naše dni. Kristus je osobný stred Zjavenia, pretože je stred sveta. Od samého začiatku Zjavenie poukazuje na jeho príchod v ďalekej budúcnosti. Tieto znamenia sa

christocentrizmu. Kristov príchod na zem a jeho vtelenie vníma J. Ch. Korec aj ako završenie dejín spásy a ako posledný zachraňujúci čin Boha vykonaný pre človeka.¹⁴⁰

Nitriansky biskup predstavuje vteleného Krista ako toho, ktorý je najplnším človekom a zároveň najlepším obrazom neviditeľného Boha. Podľa neho je Ježiš najautentickejší človekom, ktorý zostúpil do priepasti ľudského osudu, najskutočnejšie zo všetkých trpel a zomrel. Kristus zostáva človekom navždy aj po svojom vzkriesení. Ježiš je, podľa Korca, najdokonalejším obrazom človeka a neviditeľného Boha, pretože všetko je v ňom ponorené do Božej svätosti. Posväcujúca milosť a Božie prebývanie je v Ježišovi prítomné od počiatku v najplnšej miere.¹⁴¹

Udalosť Ježišovho Vtelenia je neoddeliteľne spojená s udalosťou vzkriesenia Ježiša Krista. V knihe *Vzkriesený Kristus a jeho Cirkev* píše o Vtelení Krista v spojení s jeho vzkriesením. Korec sa prikláňa k názoru, že Kristovo vzkriesenie je završením Vtelenia.¹⁴² Na základe uvedeného môžeme vysloviť záver, že za primárny účel vtelenia považuje kardinál Korec dovŕšenie stvorenia.

V knihe *Kristus dnes a naveky* Ján Chryzostom Korec neprehliada eklesiologický rozmer vtelenia. Zastáva tézu, že celá Cirkev je Vtelením, ktoré vyúsťuje vo vykúpení a sláve Ježišovho vzkriesenia, skrze ktoré nás všetkých Ježiš privádza k Bohu.¹⁴³

Pri komentári vtelenia sa Korec pozastavuje aj pri problémoch prijatia vtelenia zo strany človeka v minulosti a pri ťažkostiach, ktoré vtelenie spôsobuje človekovi dnešnej

roz množovali, keď sa blížila hodina jeho príchodu.“ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus dnes a naveky*. s. 22.

¹⁴⁰ KOREC, Ján Chryzostom. *O tajomstvách a Zjavení*. Edícia: Knižnica viery. 1. vydanie. Bratislava : Lúč. 1993. s. 118.

¹⁴¹ „Stal sa človekom...“ Ježiš Kristus je najpravdivejšie, najsamostatnejšie a najplnšie človekom. Najhlbšie zostúpil do priepasti ľudského osudu. Najskutočnejšie trpel a zomrel. A aj po vzkriesení zostáva človekom navždy. Ježiš je bohatstvo a plnosť. Je najúplnejší obraz neviditeľného Boha (Kol 1,15). Je najplnšia podoba a skutočnosť človeka. Obraz najdokonalejšieho človeka sa nad všetky miery naplnil v ňom. Všetko ľudské je v ňom spojené s Bohom a je ním naskrz preniknuté, pretože je Synom Božím. Všetko duchovné a mravné je v ňom ponorené do svätosti Božej. Všetko, čo je v nás základom nášho bohatstva svätosti – posväcujúca milosť, čiže Boží život v nás a Božie prebývanie v nás – to všetko mal Ježiš od samého začiatku v najväčšej plnosti.“ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus dnes a naveky*. s. 23.

¹⁴² „Kristovo vzkriesenie je najmä tajomstvom našej spásy. Je to završenie Božieho záujmu o ľudstvo a jeho dejiny, je to završenie Vtelenia, je to odpoveď na Kristovu lásku až po kríž.“ KOREC, Ján Chryzostom. *Vzkriesený Kristus a jeho cirkev*. s. 9.

¹⁴³ „Čím si pre nás, Ježišu? Nikdy od počiatku ľudstva nijaký človek a nijaké náboženstvo neučili milovať Boha tak ako ty. Nik nedával Bohu také vznešene vysoké miesto úctou, a pritom také blízke láskou. Celé kresťanstvo, celá Cirkev – to je Vtelenie, vyúsťujúce vo vykúpení a v sláve tvojho Vzkriesenia, privádzajúce v tebe a cez teba Boží život ľudstvu, každému z nás, a nás všetkých k Bohu.“ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus dnes a naveky*. s. 128.

doby. Túto problematiku rozoberá v knihe *Kristus dnes a naveky*. Poukazuje na rozdielnosť medzi súčasným svetom a minulosťou. Uvedomuje si, že dnešný človek neobsahuje Boha a nebo považuje za prázdne, pretože človek dneška sa domnieva, že nebo sa premiestnilo na zem. Korec si je vedomý, že dnešného človeka nepohoršuje to, že Boh zostúpil na zem, ako to pohoršovalo ľudí v antike. Poukazuje na pohoršenie neveriaceho človeka dneška spočívajúce v tom, že veriaci človek očakáva záchranu z neba, zatiaľ čo moderný človek sa nazdáva, že záchrana môže prísť len z kolektívnych podujatí človeka samotného. Korec sa domnieva, že človek dnešnej doby nemá problém prijať Vtelenie zo strany Boha, ale naopak, zo strany človeka. Takýto čin je podľa dnešného človeka zbytočný. Nitriansky biskup odmieta takýto postoj vrátane degradácie Ježiša Krista len na nejakého moralistu alebo mysliteľa. Rovnako odmieta tézu, že ľudstvo sa pozdvihne a zachráni iba vlastnými silami bez Krista. Veriacich pobáda k odvahe ukázať, že udalosť Vtelenia bola dôvodom k zápasom o lepší život a o slobodu. Dodáva, že práve táto viera dávala nové a rozhodujúce podnety k lepšiemu životu a k väčšej slobode.¹⁴⁴

Vtelenie a s ním súvisiace dejinné zjavenie Boha spôsobuje mnohým ľuďom problémy. Ján Chryzostom Korec si je toho vedomý a snaží sa pomôcť prekonať pochybnosti o možnosti dejinného zjavenia Boha a o jeho dejinnom Vtelení v osobe Ježiša z Nazareta. Korec vysvetľuje, že Boh sa dal človeku spoznať cez Zjavenie, ktoré v mnohom prevyšuje ľudský rozum i ľudské očakávania. Analyzovaný autor smeruje k tomu, že kresťanské zjavenie nie je nijaký nadčasový mýtus, sústava filozofických úvah alebo výrokov o Bohu. Napriek tomu neprehliada problémy spojené s racionalistickým spôsobom myslenia vznikajúce zo skutočnosti, že Boh si vyvolil v konkrétnom čase a na konkrétnom mieste jeden národ a jednu matku, aby sa stal človekom. Podotýka, že Zjavenie sa neuskutočnilo mimo dejín, v nijakom mýtickom čase alebo priestore. Kresťanské zjavenie predstavuje ako udalosť našich dejín, v ktorých sa človeku zjavil Boh a spolutvoril ľudské dejiny. Vrchol tohto Zjavenia vidí v konkrétnej historickej osobe – v osobe Ježiša Krista, v ktorej sa Boh viditeľne zjavil ako človek. Zjavenie pritom

¹⁴⁴ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus dnes a naveky*. s. 76-77.

neredukuje len na jediný bod v dejinách, ale poukazuje na celý rad Božích zásahov až po Ježiša Krista a jeho Cirkev, v ktorej je živé dodnes.¹⁴⁵

2.4 Tajomstvo Ježišovho života v analyzovanej tvorbe J. Ch. Korca

Tajomstvo je slovo, ktoré sa, podobne ako mnohé iné slová, používa vo viacerých významoch. Slovenský výraz „tajomstvo“ nájdeme vo všetkých slovanských jazykoch. Poznala ho už staroslovienčina a má príbuzné korene v staroindičtine. Staroslovienske slovo „tajnyj“, či staroindičké slovo „taj-i“ znamená skrytú, nezjavnú vec.¹⁴⁶

Do témy tajomstva uvádza Korec čitateľa priblížením sa k samotnej podstate tajomstva poukázaním na nesprávny postoj moderného človeka k tajomstvu. Korcovi je známe, že dnešný človek si často myslí, že vo svete nie viac nijakých skutočných tajomstiev, ktoré Gréci označovali výrazom „mysterion“ obsahujúci aj určitý postoj posvätnosti. Mnohí dnes chápu pod výrazom „tajomstvo“ len doposiaľ nepoznané veci, ktoré však podľa nich postupom času odhalíme. Podľa Korcovho presvedčenia je však tajomstvo niečo omnoho viac. Tajomstvo, to nie je len doteraz nepoznaná vec. Je to vec a skutočnosť, ku ktorej my sami nemáme vôbec prístup a nie sme v stave preniknúť do jeho hĺbok. Poznanie tejto skutočnosti nezávisí len od nás samých.¹⁴⁷

V knihe *Pánove oživujúce slová a činy: úvahy nad evanjeliom* prináša Korec dve krátke meditácie nad tajomstvom Ježišovho života. Najskôr čitateľovi vysvetľuje, že celý život Ježiša Krista je zjavené Božie tajomstvo, a že nemôžeme oddeľovať jednotlivé udalosti z Kristovho života od celku. Zdôrazňuje, že tajomstvo Ježišovho života nemôžeme chápať ako sled jednotlivých navzájom oddelených udalostí, ale vždy musíme mať na mysli život Krista ako celok.¹⁴⁸ Napriek tomu, že často hovoríme o „tajomstvách“ Ježišovho života, nemožno zabúdať, že tieto jednotlivé udalosti vytvárajú jedno Ježišovo tajomstvo.¹⁴⁹

V uvedenej knihe kardinál Korec varuje pred selektívnym výberom udalostí z Ježišovho života, s cieľom zamedziť vytváraniu nesprávneho obrazu o Ježišovi Kristovi, či len k čisto ľudskému chápaniu jednotlivých období Ježišovho života. Vyzýva k

¹⁴⁵ KOREC, Ján Chryzostom. *O tajomstvách a Zjavení*. s. 90-91.

¹⁴⁶ KOREC, Ján Chryzostom. *O tajomstvách a Zjavení*. s. 9.

¹⁴⁷ KOREC, Ján Chryzostom. *O tajomstvách a Zjavení*. s. 10.

¹⁴⁸ KOREC, Ján Chryzostom. *Pánove oživujúce slová a činy: úvahy nad evanjeliom*. Edícia: Knižnica viery. 1. vydanie. Bratislava : Lúč. 2011. s. 24.

¹⁴⁹ KOREC, Ján Chryzostom. *Pánove oživujúce slová a činy: úvahy nad evanjeliom*. s. 28.

premýšľaniu a meditácii nad celým evanjeliom, hoci z hľadiska osobnej náklonnosti si čitateľ môže viac obľúbiť niektoré tajomstvá z Ježišovho života. Korec podotýka, že nielen ustanovenie eucharistie a udalosti Golgoty sú evanjeliom, ale evanjeliom sú aj radosti narodenia a skrytého života.¹⁵⁰ Je si istý tým, že len z hľadiska celku možno vidieť a chápať jednotlivé udalosti Ježišovho života a len z tohto hľadiska môžeme chápať Starý zákon ako prípravu na Krista.¹⁵¹

Tajomstvo Mesiáša-Ježiša a jeho života rozoberá biskup spod Zobora vo viacerých knihách. V knihe *Evanjelium – zážitok novosti* približuje toto tajomstvo čitateľovi na osobe apoštola Pavla premýšľajúceho o tajomstve Mesiáša a o jeho osobe. Korec vkladá do myšlienok apoštola Pavla vlastné úvahy o Mesiášovi ako o dokonalom obraze Boha. Mesiáša predstavuje najprv ako Syna človeka, Božieho služobníka a Muža bolesti. Korec podotýka, že predtým všetkým bol Mesiáš od večnosti u Boha, bol s ním jedno, vyšiel od Boha a ako taký sa stal človekom. Mesiáš zomrel za všetkých a vzkriesený je znova živý a plný moci, stal sa vládárom sveta, obnoveného v Novej zmluve jeho Krvi.¹⁵² Zdá sa teda, že Korec je christocentrický. Mesiáša predstavuje ako toho, kto nebol len narodený na tejto zemi, ktorý nebol stvorený. Mesiáš-Ježiš je od večnosti jedno s Bohom. On bol tým, ktorého mal Boh na mysli, keď utváral tejto svet. Mesiáš je stelesnením Božej múdrosti, je jej plnosťou, v ktorej Boh od večnosti naplno vyjadruje sám seba a ktorou tvorí svet. Ježiš ako Mesiáš je spojením Boha a človeka, on sám je Bohom i človek zároveň.¹⁵³ Vtelený Syn, je podľa Korcovho presvedčenia, vzorom stvorenia.

¹⁵⁰ KOREC, Ján Chryzostom. *Pánove oživujúce slová a činy: úvahy nad evanjeliom*. s. 25-27.

¹⁵¹ KOREC, Ján Chryzostom. *Pánove oživujúce slová a činy: úvahy nad evanjeliom*. s. 25.

¹⁵² „Človek je na Boží obraz a Božiu podobu. A čo Mesiáš? Ak má byť človekom, je tiež na Boží obraz a podobu. A ak má byť taký, o akom hovoria proroci, musí byť veľmi obrazom Božím a musí sa veľmi podobať Bohu. Podľa prorokov bude prinášať pokoj, bude láskavý a trpezlivý, bude odpúšťať. Podľa Božieho obrazu a podoby... Ale proroci hovorili ešte viac. Mesiáš bude Syn človeka, ale bude ‚odo dní večnosti‘, bude ‚na oblakoch‘ a môže večne vládnuť. Mesiáš musí byť viac než len človek! Len ako to chápať? (...) Keď si Pavol v samote dňa a v tichu hviezdnej noci púšte dával dohromady tieto skutočnosti, otvorila sa mu priepasť Božích tajomstiev, priepasť tajomstva Mesiáša. A živý vzkriesený Ježiš bol pečaťou pravdivosti toho všetkého. Živý Ježiš, ktorý po ukrižovaní znova žije mocným životom, ten sa mu zjavil ako dôkaz pravdivosti slov prorokov i svojich vlastných slov. Mesiáš príde na oblakoch súdiť svet a vládnuť naveky. Mesiáš je odo dní večnosti a je jedno s Bohom. Ježiš je týmto Mesiášom, ktorý vyšiel od Boha, u ktorého bol od večnosti a ohlasoval nové Božie kráľovstvo. (...) Ježiš je čakaný Mesiáš, ktorý teraz ako premožiteľ hriechu a smrti sedí po pravici Božej a je vládcom sveta podľa Danielovho videnia o Synovi človeka. (...) Ježiš – Mesiáš bol najprv Syn človeka, Boží služobník, Muž bolesti. Ale predtým bol od večnosti u Boha, bol jedno s Bohom a ako taký sa stal človekom, Mužom bolesti, zomrel za všetkých a teraz, vzkriesený a znova živý a plný moci, je vládárom sveta, obnoveného v Novej zmluve jeho Krvi.“

KOREC, Ján Chryzostom. *Evanjelium – zážitok novosti*. s. 104-105.

¹⁵³ KOREC, Ján Chryzostom. *Evanjelium – zážitok novosti*. s. 106-107.

Kardinál Korec ďalej pokračuje v opise tajomstva Ježišovho vykupiteľského diela – jeho smrti na kríži a vzkriesenia. Zdôrazňuje, že Ježiš zomrel za všetkých ľudí na odpustenie hriechov a teraz každého človeka pripája k sebe, čím ho privádza k Bohu-Otcovi. Slovenský teológ je presvedčený, že iba v Ježišovi možno nájsť zmysel života a že iba v Ježišovi je sústredené všetko.¹⁵⁴ Ježiša predstavuje ako záchrancu sveta, v ktorom sú spojené večnosť a čas, nebo i zem. Mimo Ježiša niet spásy.¹⁵⁵

Keď Korec píše o Ježišovom tajomstve, upozorňuje aj to, že Ježiš bol tajomstvom aj pre svojich súčasníkov. Kardinál upozorňuje, že iba Ježiš sám mohol toto svoje tajomstvo sprístupniť ľuďom cez jeho postupné zjavovanie.¹⁵⁶ A to od začiatku – keď ako dvanásťročný učil v chráme, všetci sa čudovali a žasli nad Ježišom. Korec upozorňuje, že aj tento úžas zo strany Ježišových súčasníkov bol pre Ježiša príležitosťou, aby poslucháčom naznačil pravdu o sebe a svojom pôsobení. Ježiš nevyzeral ako prorok, ani ako mudrc, ani ako kráľ a napriek tomu záhadne hovoril, že je viac než Šalamún či Dávid, viac než Eliáš alebo Mojžiš. Staval sa nad tých, ktorých Izraeliti stavali nad všetkých.¹⁵⁷ Korec podotýka, že tajomstvo svojej osobnosti a poslania odkrýval Ježiš pred Židmi len postupne a všetky svoje nároky dosvedčoval svojimi činmi.¹⁵⁸

Slovenský teológ ide vo svojom komentári Ježišovho tajomstva ešte ďalej a toto tajomstvo aktualizuje pre človeka dneška, ktorý kladie dôraz na svoj rozum. Snaží sa dnešnému človeku pomôcť prekonať naše obmedzenia a prijať toto tajomstvo. Poukazuje pri tom na obmedzenosť nášho rozumu, ktorým nemôžeme Boha úplne pochopiť. Tiež sa zamýšľa na možnosťou čisto ľudskou skúsenosťou a ľudským rozumom bezprostredne odkrýť a naplno pochopiť Ježiša Krista. Formuje pri tom myšlienku, že keby niekto mohol pochopiť Ježišovo synovstvo, keby niekto mohol bezo zvyšku pochopiť jeho osobu, potom

¹⁵⁴ KOREC, Ján Chryzostom. *Evanjelium – zážitok novosti*. s. 107.

¹⁵⁵ KOREC, Ján Chryzostom. *Evanjelium – zážitok novosti*. s. 107.

¹⁵⁶ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus včera a dnes*. s. 84.

¹⁵⁷ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus včera a dnes*. s. 76-80.

¹⁵⁸ „Pred Židmi Ježiš len postupne odkrýva tajomstvo svojho poslania a svojej osobnosti – že je sľúbený Pomazaný Pánov-Mesiáš a že je Syn Boží. Najprv očisťuje pojem čakaneho Mesiáša. (...) No súčasne z kroka na krok ukazuje, že je Mesiáš a že je nielen posol alebo prorok, lež omnoho viac. Je väčší, než bol Šalamún a Jonáš. Dávid ho nazýva svojim Pánom. Je prv než Abrahám. On jediný pozná Otca. On a Otec sú jedno... Prišiel, aby ľudia mali život. To je stred jeho náuky. (...) Človek Ježiš ako Syn nemá medzi ľuďmi rovného. Stojí svojim poznaním nad anjelmi a prevyšuje ho len Otec (Mk 13,32). Je väčší ako Šalamún, väčší než chrám, viac než anjeli v nebi, ktorí sú jeho služobníkmi... (...) Svoj nárok a svoje tvrdenie, že je Boží Syn, dosvedčuje Ježiš svojim činmi. Nielen uzdravuje, ale i odpúšťa hriechy.“ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus včera a dnes*. s. 81; 83.

by Kristus istotne nebol tajomstvom nekonečného Boha vo svete, ale iba jedným ohnivkom v reťazi dejinných udalostí. Korec odmieta takúto redukciu Krista iba na človeka. Vyjadruje svoj postoj, že ak by Kristus nebol Boží Syn, ak by nebol Boh, ale iba nábožný človek, prorok a ideálny muž, bolo by to mimoriadne zaujímavé, ale nebolo by to rozhodujúce pre náš život i pre život sveta. Zdôrazňuje, že otázka prijatia Krista ako Boha nie je otázka nášho uvažovania a voľby, ale je to otázka skutočnosti. Je to otázka týkajúca sa svedectiev a dôkazov. Predovšetkým poukazuje na Ježišovo vlastné svedectvo. Ježiš neustále opakoval, že je Boží Syn. Žiadal, aby ho ľudia chápali s rovnakou vážnosťou a svätosťou ako Otca.¹⁵⁹

¹⁵⁹ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus dnes a naveky*. s. 61-65.

2.5 Teológia kríža v analyzovanom diele Jána Chryzostoma Korca

Tematiku Ježišovho kríža rozoberá kardinál Ján Chryzostom Korec takmer v každej knihe z analyzovanej literatúry.

Pri popise Ježišovej smrti na kríži predstavuje Korec tento skutok ako posledný čin Starého zákona. V knihe *Vzkriesený Kristus a jeho Cirkev* vysvetľuje túto svoju tézu. Poukazuje na Izrael, ktorý sa síce dožil dní mesiášovej slávy, no nezbavil sa pri tom svojich nedokonalostí a zostal uzatvorený v hraniciach tela. Korec vychádza zo skutočnosti podrobenia sa Ježiša a jeho apoštolátu izraelskému partikularizmu. Zároveň však dodáva, že Kristovou obetou na kríži sa toto obmedzenie i podrobenie uzatvára a ruší. Odôvodňuje to tým, že Kristus zomrel pôsobením slabosti starého poriadku, zomrel kvôli hriechu a jeho pôsobeniu, zomrel pre slabosť tela, ktorá vedela zneužiť ešte i Zákon, a tým ho zbavila zmyslu. Korec zastáva presvedčenie, že Izrael vyvrátil Zákonom svoje vlastné poslanie, keď sa skrz Zákon postavil proti Kristovi, ktorý bol naplnením Zákona.¹⁶⁰

V knihe *O spáse v Kristovi* prináša Korec odpoveď na otázku, prečo si Boh ako prostriedok záchrany človeka vybral obetu kríža. Pozornosť smeruje na zjavný súvis medzi odtrhnutím človeka od Boha, ľudským utrpením a smrťou. Kardinál upozorňuje na to, že hriech, ktorým sa človek odtrhol od Boha, sa musel nevyhnutne prejaviť v živote človeka i v jeho dejinách. Píše o týchto prejavoch hriechu, ktoré možno pozorovať v nenávisti a pomste, v krvi, ktorá sa prelieva na bojiskách, v nezmyselnom utrpení, ktoré si ľudia navzájom spôsobujú i v nezmyselnej smrti. Zároveň píše aj o druhej smrti človeka, ktorá je životom bez Boha, teda bezo zmyslu a vo večnom zatratení. Po preukázaní zjavnej súvislosti medzi hriechom a utrpením, prechádza Korec k pôvodnému Božiemu plánu s človekom, podľa ktorého mal byť človek ušetrený trpkou skúsenosťou smrti. Utrpenie a smrť teraz stoja človeku v ceste a zadržávajú ho. Človek bez Boha nevidí v týchto skutočnostiach žiadny zmysel a napriek tomu ich musí prijať. Po vysvetlení uvedených skutočností predstavuje Korec Božieho Syna – Ježiša, ktorý vstúpil do tejto bezradnej situácie človeka.¹⁶¹

¹⁶⁰ KOREC, Ján Chryzostom. *Vzkriesený Kristus a jeho cirkev*. s. 70.

¹⁶¹ KOREC, Ján Chryzostom. *O spáse v Kristovi*. s. 47-48

Náš autor píše, že ak Ježiš zomrel, potom smrťou podľahol ako človek podmienkam ľudského života. V Ježišovej vedomej, dobrovoľnej a ponížujúcej smrti vidí mimoriadny čin v dejinách sveta. Poukazuje na to, že Ježiš sa už od prvej chvíle tu na zemi uberal k smrti rovnako, ako každý iný človek. Výnimočnosť jeho smrti vidí v tom, že to bola smrť Bohočloveka, ktorý sa jej mohol vyhnúť. Poukazuje na význam Ježišovej smrti za všetkých ľudí, na to, že Ježiš dáva svoj život za svojich priateľov, aby nezahynul nik, kto v neho verí, ale aby mal večný život. Nitriansky biskup vyjadruje presvedčenie, že Ježišova krv sa vyliala na odpustenie hriechov. Ježiš sa zriekol všetkého, celým svojím životom vyvrátil hriech. Poukazuje na to, že Kristus nehľadal seba, ale vo všetko hľadal Boha a obetoval sa Bohu za všetkých. Dôsledkom Ježišovho konania je to, že svojou smrťou a utrpením vyvrátil hriech so všetkými jeho dôsledkami vrátane smrti.¹⁶² Korec zároveň podotýka, že smrťou Ježiša Krista sa pretrhla reťaz hriechu, čo sa prejavilo tým, že utláčaní a mučení dostali podnet nielen trpieť, ale i zápasiť o spravodlivosť, kati sa stávali pokornými oráčmi či mníchmi, bezohľadní vodcovia spravodlivými vládcami, králi si boli vedomí zodpovednosti pred Bohom.¹⁶³ To, čo chcel kardinál týmito slovami zdôrazniť je, že vďaka Kristovi máme možnosť konať pokánie a úprimne sa odvrátiť od hriechu a neprávosti a žiť novým životom. Zároveň sme povolaní k tomu, aby sme dokázali transcendentovať utrpenie a dať mu zmysel v spojení s utrpením Krista. Pobáda, aby sme vystúpili zo seba, zanechali pýchu a vlastnú spravodlivosť a pričínili sa tak o rast Božieho kráľovstva so všetkým, čo k tomu patrí.

Pri pohľade na Ježišov kríž Korec neodmieta viaceré pohľady na túto skutočnosť. Je si vedomý, že každý z pohľadov na Kristov kríž vyjadruje mnoho z plnosti Ježišovej obety, hoci sa možno viac uberajú právnym smerom používajúc právnické pojmy. Biskup spod Zobora však zdôrazňuje, že neustále treba pamätať na to, že Ježišova smrť je predovšetkým prejavom nekonečnej lásky Boha, lásky Otca a Syna v Duchu Svätom, lásky Ježiša k Otcovi a ľuďom.¹⁶⁴ Samotný kríž a Ježišova smrť na kríži je jadrom a srdcom toho, čo nám Ježiš priniesol.¹⁶⁵ Môžeme vysloviť záver, že v Korcovej tvorbe

¹⁶² KOREC, Ján Chryzostom. *O spáse v Kristovi*. s. 48-49.

¹⁶³ KOREC, Ján Chryzostom. *O Eucharistii*. s. 92.

¹⁶⁴ KOREC, Ján Chryzostom. *O spáse v Kristovi*. s. 67.

¹⁶⁵ KOREC, Ján Chryzostom. *O spáse v Kristovi*. s. 68.

je kríž nástrojom odhaľujúcim pravdu o Bohu i človeku. V osobe Ježiša na kríži sa ukazuje pravá podoba ľudstva; byť pre druhých.

To, čo kardinál Korec odmieta, je myšlienka, že Boh je tvrdý a neoblomný vo svojom hneve trvajúcí na tom, aby jeho Syn odčinil nekonečnú urážku ľudí najkrutejšou smrťou na kríži. Poukazuje pri tom na evanjeliá, ktoré hovoria o Bohu ako o milovanom otcovi, ktorý čaká na návrat márotnatného syna. Náš autor je presvedčený, že aj Ježišova smrť musí vyjadrovať túto skutočnosť. Vysvetľuje, že smrť na kríži nebola smrťou z donútenia, ale bola smrťou z lásky. Korec priamo zvolá: „Zomrel Syn, ale miloval Syn spolu s Otcom!“¹⁶⁶ Kardinál vysvetľuje, že na Golgote nešlo o krv Ježiša, ktorú by žiadal od neho Boh-Otec. Naopak, je presvedčený, že Ježiš svojou smrťou na kríži ukázal všetkým ľuďom pred Božou tvárou, aká zavrhnutiahodná bola a navždy zostane žiadostivosť človeka rovnať sa Bohu hriechom.¹⁶⁷

Ján Chryzostom Korec si je vedomý problémov súvisiacich s ľudským chápaním výrazov o vykúpení, o zaplatení dlhu, o zmierení Božieho hnevu a snaží sa ich preklenúť. Vysvetľuje, že tieto výrazy sú snahou Sv. písma o vyjadrenie ľudskou rečou, čo znamená sprotiviť sa Bohu a odmietnuť ho. Vysvetľuje, že hriech je rozvrátenie poriadku a urážka Boha. Nie je možné, aby si človek v takejto situácii predstavoval Boha ako dobráka, ktorý sa usmieva na dobro i zlo, ktorý je neschopný doviesť svoje dielo až po koniec, ale ktorý dovolí človekovi, aby ho hriechom rozvrátil.¹⁶⁸ Náš autor sa snaží preklenúť problémy, ktoré môžu veriacemu spôsobovať uvedené výrazy. Vysvetľuje, že slovné spojenie „zaplatenie dlžoby“, je obraz. Je to obnovenie spravodlivosti, ktorú rozvrátil človek hriechom. Poukazuje na to, že Ježiš cez svoj kríž obnovil zneuctenú spravodlivosť a lásku, napravil nespravodlivosť hriechu. Zároveň odmieta skreslený pohľad na túto skutočnosť, keď píše, že nie je možné iba jednoducho tvrdiť, že Boh je Pán a mal na nás právo a že hriech je krádež tohto práva, ktorá si žiada zadosťučinenie, náhradu a trest, v ktorej by Boh nepoznal nijaké milosrdenstvo, ale trvá na svojej náhrade a že náhradou

¹⁶⁶ KOREC, Ján Chryzostom. *O spáse v Kristovi*. s. 82-83.

¹⁶⁷ „Na Golgote nešlo o to, žeby Boh žiadal krv svojho Syna, no jediný Otcov Syn, ktorý sa stal človekom a zastupoval i zhrnoval ako nový človek, pretože je Bohočlovek, všetkých ľudí, osvedčil za celé ľudstvo oddanosť Bohu po poslednú ľudskú možnosť – až po smrť. Nielenže sa zriekol svojej rovnosti s Otcem, ale zostal verný a oddaný Bohu i na kríži, aby touto vernosťou a láskou, ktorú obetoval za všetkých ľudí ‚na odpustenie hriechov‘, ukázal každému človekovi a všetkým ľuďom pred Božou tvárou, aká zavrhnutiahodná bola a navždy zostane žiadostivosť človeka rovnať sa Bohu hriechom.“ KOREC, Ján Chryzostom. *O Eucharistii*. s. 83.

¹⁶⁸ KOREC, Ján Chryzostom. *O spáse v Kristovi*. s. 84.

za túto nekonečnú urážku mohol dať len Boží Syn, ktorý sa preto stal človekom, aby zmieril Otcov hnev a zaplatil všetok dlh za nás. Korec poukázaním na veľkosť a tajomnosť vykúpenia smeruje pozornosť k tomu, že vykúpenie nie je vybavovanie účtov, lež prejav lásky až po smrť a že nie my sme cez Ježiša zaplatili Bohu a vyrovnali si s ním účty, ale Boh v Ježišovi zachránil nás.¹⁶⁹ Skrze tieto a podobné myšlienky odmieta teóriu zástupného trestu i akékoľvek nesprávne poňatie zadost'učinenia.

Pri rozvíjaní teológie kríža Ján Chryzostom Korec varuje pred redukciami a degradáciou Kristovho kríža a odmieta akúkoľvek redukciami, ktorá by spočívala v prehliadaní Kristovho utrpenia a vyzdvihovaní iba jeho vzkriesenia. Ozrejmjuje, že vzkriesenie sa nedá pochopiť bez kríža, pretože bez kríža by nemalo zmysel. Odmieta aj tých, ktorí sa snažia o demytologizáciu Kristovho vzkriesenia, ktorým nakoniec zostal Kristus bez smrti iba ako reformátor a ľudomil.¹⁷⁰

¹⁶⁹ „Ak sa teda v náuke o spáse a či záchrane človeka používajú v Novom zákone výrazy, ako výkupné, dlh, splatenie dlhu, vykúpenie zo zajatia a otroctva a ak sa tieto výrazy zdajú niektorým našim súčasníkom nezvyklé a cudzie dnešnému zmysľaniu modernému pohľadu na život, netreba sa unáhliť, ale treba ich chápať na pozadí doby, v ktorej boli písané. (...) Pri pohľade na tieto výrazy by sme však nemali strácať odvalu a nemali by sme ich príliš rýchlo a s ostychom zaraďovať do zostarnutej sýcky mýtov. Aj keby tieto výrazy patrili výlučne minulosti, aj tak by vyjadrovali čosi veľmi skutočné, čo chápal nielen niekdajší človek, ale čo vieme chápať i my. No tieto výrazy nepatria len do minulosti. Naše dni sú preplnené požiadavkami výkupného za ľudí, ktorí upadli do zajatia, stali sa rukojemníkmi, bezprávnymi otrokmi, ba ani nie ľuďmi, lež obchodným tovarom, ktorému hrozí zničenie. (...) Vykúpenie sa niekedy chápalo ako zaplatenie dlžoby za nás všetkých. Malo to byť akési vyrovnanie účtov. My sme narobili dlžoby, Ježiš náš Pán, za nás všetko zaplatil. Je to obraz, ktorý hovorí mnoho, ale nehovorí všetko. Vykúpenie je obnova spravodlivosti, ktorú rozvrátil hriech, keď človek odmietol patriť Bohu a ľ živo predstieral, že existuje bez Boha. (...) Ježiš na kríži obnovil zneuctenú spravodlivosť a lásku. Ako jeden z nás – a pritom ako Boží Syn – dal Bohu z lásky všetko, čo mu človek môže dať až po smrť: Tým ako Syn človeka a Boží Syn urobil čosi, čo prevážilo i všetku nespravodlivosť ľudstva, všetku nelásku i všetko zlodejstvo hriešnikov. (...) Ježiš cez svoj kríž napravil nespravodlivosť hriechu. Vernosťou a láskou k Otcovi položil základ úplne nového života ľudstva v Bohu vo svojom kríži a zmŕtvychvstaní. Obnovil svet spustošený hriechom. (...) Nijaké porovnávanie vykúpenia s našimi malými a často malichernými ľudskými pomermi nezachytí to veľké tajomstvo, ktoré sa uskutočnilo Ježišovou obetou na kríži. Nemôžeme vychádzať len zo sociálneho práva a z práva vlastníctva, ani z niekdajšieho práva pána a sluhov či otrokov – a prenášať to na vykúpenie. Nemôžeme jednoducho len tvrdiť, že Boh je Pán a mal na nás právo a že hriech je krádež tohto práva, že je to lúpež za bieleho dňa a že si žiada zadost'učinenie, náhradu a trest, a že Boh v tejto veci nepozná nijakú slabosť milosrdenstva, lež trvá na svojom a že náhradou za túto nekonečnú urážku mohol dať len Boží Syn, ktorý sa preto stal človekom, aby zmieril Otcov hnev a zaplatil všetok dlh za nás. V takomto chápaní by bolo síce tiež mnoho pravdivého, ale bolo by to skreslené až hrôza. (...) Nie my sme cez Ježiša zaplatili Bohu a vyrovnali s ním účty, ale Boh v Ježišovi zachránil nás. Vykúpenie nie je vybavovanie účtov, lež prejav lásky – až po smrť. Preto je vykúpenie veľké a tajomné.“ KOREC, Ján Chryzostom. *O spáse v Kristovi*. s. 85-89.

¹⁷⁰ „Niektorí chcú byť priekopníkmi teologickej degradácie kríža. Najprv sa vyhýbali prílišnému vyzdvihovaniu utrpenia, aby sa vyhlo podozreniu, akoby ono bolo cieľom kresťanského života. Bolo to v podstate správne, lebo utrpenie nie je cieľom, lež iba cestou. Potom však zašli príďaleko – zatreli Kristovo utrpenie a jeho podstatný zmysel a vyzdvihovali len vzkriesenie. Lenže vzkriesenie sa nedá pochopiť bez kríža a nemá jeho zmysel – Kríž a Vzkriesenie sú dve stránky jediného tajomstva spásy v Kristovi. Odvážlivci šli ešte ďalej a prestali hovoriť i o Kristovom vzkriesení. Všetko treba podľa nich

Ďalšou vecou, voči ktorej náš autor zastáva odmietavý postoj je kritika na slabosť Ježišovho kríža. Zároveň sa kriticky stavia k odmietaniu kríža a k snahám o jeho odstránenie. Je si vedomý, že dodnes sa nepodarilo odstrániť každú nespravodlivosť a každý útlak. Zároveň však zdôrazňuje, že toto nie je slabosť Kristovho kríža. Vidí v tom pôsobenie hriechu, ktoré sa prejavuje v tom, že kríž dost' opravdivo neprijímame a že ho odmietame, alebo naplno neprežívame. Iba v Kristovom kríži vidí možnosť, ako priviesť ľudí k spravodlivosti a pokoju.¹⁷¹ Korec zároveň poukazuje na to, že odmietavý postoj voči krížu sa prejavuje aj vo vzťahu k Eucharistii, keď v slávení svätej omše vidíme iba hostinu veriacich, slávenú po Ježišovom vzkriesení na jeho pamiatku.¹⁷² Z uvedeného možno ľahko vyvodit', že sv. omšu nechápe len ako spomienku na Pánovu večeru, ale aj ako sprítomnenie „tela, ktoré sa obetuje a krvi, ktorá sa vylieva.“¹⁷³ V inom prípade by sa omša stala akousi spoločenskou záležitosťou či posedením.

Kardinál pri úvahách o Ježišom kríži píše, že kríž bol vyvrcholením Božej lásky a milosrdenstva, že priťahuje srdcia cez lásku, ktorou ohlasuje znovuzrodenie človeka. V kríži vidí obnovu celého sveta a zjavenie najvyššej lásky Boha k človeku. Kríž je podľa jeho mienky nástroj, ktorý priťahuje ľudské srdcia, pretože ustavične ohlasuje znovuzrodenie človeka v Božom milosrdenstve.¹⁷⁴ Korec je presvedčený, že Ježiš na kríži robil to isté, čo robí teraz po Otcovej pravici v nebi – miloval a miluje. V chvíli Kristovho kríža sme mohli vidieť Božiu dobrotu, milosrdenstvo, prenikavosť a silu Božej lásky do ktorej nás Ježiš trvalo zahrnul.¹⁷⁵

Náš autor poníma Ježiša na kríži ako víťaza, ktorý zvíťazil láskou. Píše o Ježišovi, ktorý ani na kríži nezatrpkol, ani nemyslel na pomstu, ale stále miloval. Nijaká zlosť nepriateľov ani výsmech z ich strany ho neprivedli k tomu, aby vybočil z hraníc lásky.

odmytologizovať. Zostal im však Kristus bez smrti a bez vzkriesenia ako humanista a spoločenský reformátor. Cirkev nestojí o takúto pomoc. Mala v dejinách už mnohé takéto ponuky. Odmietla ich. Odmietla aj tých, ktorí začali chápať Ježišovu smrť a vzkriesenie po svojom a veľmi ľživo.“ KOREC, Ján Chryzostom. *O spáse v Kristovi*. s. 94-95.

¹⁷¹ KOREC, Ján Chryzostom. *O Eucharistii*. s. 92.

¹⁷² „Strach pred utrpením a hanlivý postoj voči krížu privádza zrejme niektorých k novým názorom aj na Eucharistiu. Len nehovorte moderným ľuďom mnoho o smrti a o kríži, povedia vám. Títo reformátori chcú preto pozbaviť aj sv. omšu jej vzťahu ku smrti a ku krížu. Sv. omša je pre nich len hostina veriacich, slávená po Ježišovom vzkriesení na jeho pamiatku. A to je málo, veľmi málo.“ KOREC, Ján Chryzostom. *O Eucharistii*. s. 93-94.

¹⁷³ KOREC, Ján Chryzostom. *O Eucharistii*. s. 94.

¹⁷⁴ KOREC, Ján Chryzostom. *O spáse v Kristovi*. s. 98.

¹⁷⁵ KOREC, Ján Chryzostom. *O spáse v Kristovi*. s. 104.

Zlosť a výsmech nepriateľov ho priviedli iba k tomu, aby prejavil najvyššiu možnú mieru trpezlivosti, lásky a odpustenia.¹⁷⁶

Nad ovocím lásky Kristovho kríža sa Korec zamýšľal v knihe *O Eucharistii*. Jeden z plodov Kristovho kríža vidí v Ježišovej vernosti, ktorá ustavične trvá a ktorá sa prejavuje odpustením, láskou a novým Božím životom. Ďalším z plodov je Eucharistia, ktorá je sprítomnením Ježišovej obety, lásky, vernosti a poslušnosti.¹⁷⁷

Kristova smrť na kríži nemá byť pre človeka iba nejaká tragická historická udalosť. Korec je presvedčený, že Ježišova smrť na kríži je nesmierne viac. Udalosť kríža je stále živá, stále oživa, a stále pôsobí. Kvôli tomu, že Ježišova smrť je rozhodujúcou udalosťou v dejinách, sme povinní ju neustále ohlasovať a zas a znova sprítomňovať v Eucharistii.¹⁷⁸

Ježišovu smrť na kríži poníma analyzovaný autor aj ako obetu. Popisuje ju ako záchrannú obetu, ktorá je naplnením všetkých predobrazov. Smeruje k tomu, že táto smrť nebola a nie je len humanitným prejavom horizontálnej lásky a akejsi solidarity, ktorú môžeme nachádzať medzi ľuďmi. Korec vníma Ježišovu smrť ako dar Otcovi. Podstatu tohto daru možno vyjadriť ako lásku, ktorá vychádza z vernosti a lásky k Otcovi a k ľuďom. V obete na kríži vidí Kristov prienik do svätyne Najsvätejšej Trojice.¹⁷⁹ Na otázku, v čom spočíva Kristova zachraňujúca obet' a ako sa pre nás táto obet' stáva spásnou, odpovedá poukázaním na osobný návrat Ježiša ako človeka k Bohu vo

¹⁷⁶ „Na kríži sa ukázala láska, ktorá bola a je silnejšia než všetka nenávisť sveta. Táto Ježišova láska na kríži dosiahla vrchol čistoty a presvedčivosti. Len utrpenie môže vyniesť lásku k najvyššiemu vrcholu a k najvyššej láske. Práve toto sa stalo na kríži. Až na kríži nám Ježiš zjavil naplno svoje Srdce, srdce plné dobrotivosti a lásky. V tomto srdci už na kríži dosiahol víťazstvo nad všetky víťazstvá – víťazstvo Božie. Víťazstvo lásky, ktoré odpovedá na všetku nenávisť a dobrotivosťou. Nám sa toto víťazstvo stalo známym až po vzkriesení.“ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. s. 166.

¹⁷⁷ „Križ stál na Golgote pred dvetisíc rokmi. Ale láska, ktorá sa dala pribiť na križ, trvá stále. Ježišove rany sú už dávno oslávené a viac nebolia. Ale Ježišove prebodnuté ruky prosia stále Otca za nás. Úloha a záchrana je už dávno splnená. Ale vernosť, ktorá ju pomohla splniť, trvá ustavične. Ježiš už dávno odišiel z nášho viditeľného sveta, ale stále nám sprostredkuje odpustenie, lásku a nový Boží život. Križ, historická udalosť na tejto zemi, ostáva večnou a živou prítomnosťou cez živého a osláveného Pána. (...) Kristova obeta kríža ostáva v nebi večnou skutočnosťou. (...) A obeta kríža je živou skutočnosťou aj na zemi. Každý deň sa sprítomňuje vo sv. omši na našich oltároch. Ten istý Kristus, tá istá poslušnosť, tá istá láska a vernosť, tá istá obeta. Komu je drahá obeta na Golgote, tomu musí byť drahé aj jej sprítomnenie na oltári. Sv. omša je svätá obeta.“ KOREC, Ján Chryzostom. *O Eucharistii*. s. 67.

¹⁷⁸ KOREC, Ján Chryzostom. *O Eucharistii*. s. 69.

¹⁷⁹ KOREC, Ján Chryzostom. *O Eucharistii*. s. 85;97.

vzkriesení. Spásnou sa pre nás táto obeta stáva, tým že sa spájame s Ježišovou obetou.¹⁸⁰ Toto spásne spojenie sa viditeľne deje v svätej omši tým, že prichádzame do styku s osláveným a vzkrieseným Pánom pod spôsobmi chleba a vína, keď ho prijímame pri eucharistickej hostine.¹⁸¹

Pri popise Ježišovej smrti ako daru Otcovi vyvstáva otázka, čo mohol Ježiš darovať Otcovi. Kardinál túto otázku najskôr analyzuje. Poukazuje na to, že Ježiš bol počas svojho života úplne Boží, celý bol ponorený v Bohu. Ako druhá Božská Osoba bol od večnosti v trojjedinom Bohu. Svojim ľudským telom patril k nášmu svetu a bol nám podobný. Jediná možnosť, ktorá podľa Korca ostala je, aby aj ako človek so svojím telom prenikol do najskrytejšieho tajomstva Božieho, v ktorom bol ako Syn Boží od večnosti. To, čo Ježiš ponúkol ako dar Otcovi bol jeho pozemský ľudský život, ktorý ešte nebol úplne a viditeľne preniknutý mocou, svätosťou a Božou duchovnosťou.¹⁸²

S Ježišovým krížom, podľa Korca, úzko súvisí aj otázka zmyslu života. Slovenský teológ je presvedčený, že ak Ježiš zomrel na kríži a tým sa všetko skončilo, potom zomrel nadarmo a to, čo hlásal zlyhalo a aj my všetci sme potom vo tme. Nemáme čomu veriť, nemáme v čo dúfať, ani čomu žiť. Položením si otázok, týkajúcich sa zmyslu kríža, môže človek porozumieť, čo sa stalo Kristových vzkriesením vo veľkonočné ráno. Korcov postoj je taký, že len vo svetle veľkonočných udalostí môžeme pochopiť a prežiť, čo znamená, že Ježiš opäť žije medzi nami. Len vtedy môžeme pochopiť apoštola Pavla, ktorý zvolal „Ale ak nebol Kristus vzkriesený, potom je márne naše hlásanie a márna je aj vaša viera. A potom sa zistí, že sme falošnými Božími svedkami, lebo sme svedčili proti Bohu, že vzkriesil Krista, ktorého nevzkriesil, ak mŕtvi naozaj nevstávajú“ (1 Kor 15, 14-15).¹⁸³

¹⁸⁰ „Kristova zachraňujúca obeta spočíva v osobnom návrate Ježiša ako človeka k Bohu vo vzkriesení. Pre nás sa táto obeta stáva spásnou tým, že sa spájame s jeho obetou. Keďže hriech nie je natoľko dlžoba, lež skôr priepastné vzdialenie sa od Boha, môžeme ho prekonať len v spojení s obetou, cez ktorú Ježiš prešiel k Otcovi v sláve vzkriesenia. Naša spása je prístup k Bohu cez vzkrieseného Ježiša Krista. Spásu dosahujeme cez obetovaného a vzkrieseného Pána, cez jeho obetované, vzkriesené telo. Tým, že sa spájame s jeho telom, kráčame s Ježišom cez jeho obetu k jeho novému životu slávy.“ KOREC, Ján Chryzostom. *O Eucharistii*. s. 109.

¹⁸¹ KOREC, Ján Chryzostom. *O Eucharistii*. s. 112.

¹⁸² KOREC, Ján Chryzostom. *O Eucharistii*. s. 104.

¹⁸³ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. s. 159-160.

2.6 Teológia vzkriesenia v analyzovanom diele J.Ch. Korca

Podobne ako aj v predchádzajúcej časti sa tematika vzkriesenia objavovala takmer vo všetkých analyzovaných knihách. V tejto časti prinášame stručný náčrt teológie vzkriesenia na základe analyzovanej tvorby Jána Chryzostoma kardinála Korca. Pri analýze teológie vzkriesenia sme začali najskôr s historickými faktami týkajúcich sa tejto udalosti, na ktoré kardinál poukazuje.

Korec uvádza, že istota o Ježišovom vzkriesení sa historicky opiera o presvedčenie prvých učeníkov, pretože vzkriesený Ježiš sa vo svojej oslávenej podobe nedal vidieť všetkým. Nitriansky biskup poukazuje na neľahkú situáciu historika skúmajúceho udalosť vzkriesenia, pretože skúmaný predmet mu nejakým spôsobom nevyhnutne uniká. Večný život, do ktorého vstúpil vzkriesený Ježiš Kristus sa totiž nedá priamo zachytiť pohľadom historika. Na druhej strane poukazuje na to, že samotné vzkriesenie nebola len čisto duchovná udalosť, ktorá by nezanechala nijakú viditeľnú stopu. Dá sa zachytiť len cez viditeľné a hmatateľné účinky, ktoré spôsobuje. Historickú autenticitu vzkriesenia môžeme sledovať cez apoštolov a ich ohlasovanie.¹⁸⁴ Korec zároveň dodáva, že udalosť vzkriesenia nebola ani obyčajným a bežným dejinným faktom. Pre veriaceho človeka je vzkriesenie na jednej strane historický fakt, na druhej strane tajomstvo viery. Každý argument podporujúci historickosť vzkriesenia je, podľa Korca, zároveň znak, ktorý poukazuje na neviditeľnú skutočnosť tajomstva. Korec je presvedčený, že vzkriesenie Ježiša Krista je fakt súčasne prístupný histórii a zároveň tajomstvo, pretože históriu prevyšuje.¹⁸⁵ Kardinál Korec je presvedčený o skutočnom uskutočnení vzkriesenia, aj keď z hľadiska histórie nevieme opísať, ako sa uskutočnilo.¹⁸⁶ Z týchto myšlienok môžeme vybadať, že neoddeľuje historického Ježiša a Krista viery, ale predstavuje ho ako jeden celok. Z toho možno tiež usúdiť jeho presvedčenie, že história a viera patria k sebe. Rovnako sa snaží o historické priblíženie Ježišovej osoby, aby čitateľovi lepšie pomohol uchopiť Krista viery.

Ján Chryzostom Korec sa čitateľovi snaží vysvetliť rozdiel medzi Ježišovým vzkriesením a oživením mŕtveho človeka a tak mu umožniť lepšie chápať tajomstvo Kristovho vzkriesenia. Hovorí o tom, že Kristovo vzkriesenie nemôže byť chápané ako

¹⁸⁴ KOREC, Ján Chryzostom. *Ježiš zďaleka a zblízka*. s. 198-200.

¹⁸⁵ KOREC, Ján Chryzostom. *Vzkriesený Kristus a jeho cirkev*. s. 13-14.

¹⁸⁶ KOREC, Ján Chryzostom. *Vzkriesený Kristus a jeho cirkev*. s. 46.

bežná materiálna udalosť, rovnako ako nemôže byť chápané ani ako oživenie mŕtveho. Poukazuje pri tom na rozdiely medzi oživeným Lazára, ktorému Kristus vrátil život a ktorý potom opäť zomrel a vzkrieseným Ježišom, ktorý viac nepodlieha zákonom nášho bežného života. Vzkriesený Kristus totiž už viac neumiera, žije, je plný moci a slávy.

Korec pri vysvetľovaní udalosti vzkriesenia čitateľa zoznamuje aj najčastejšími argumentami proti vzkrieseniu Ježiša Krista, pričom tieto mylné stanoviská aj hneď vyvracia.¹⁸⁷ Analyzovaný teológ vysvetľuje, že samotný prázdny hrob nie je argumentom v prospech vzkriesenia.¹⁸⁸ Náš autor zdôrazňuje, že prázdny hrob mal veľký význam z historického hľadiska v celom rámci udalosti, pretože prebudil záujem a nastolil otázky. Podľa Korcovej mienky, odpoveďou na tieto otázky bol sám Ježiš a jeho zjavenia, ktoré potvrdzuje množstvo svedkov. Táto vizuálna skúsenosť svedkov je veľmi dôležitá, pretože je mostom medzi dejinami a vierou, medzi našim svetom a vzkrieseným Kristom.¹⁸⁹

Zjavenia osláveného Ježiša apoštolom a ďalším svedkom Korec interpretuje ekleziologicky a popisuje ich ako „akty, ktorými vzkriesený Kristus zabezpečuje založenie Cirkvi“.¹⁹⁰ Náš autor sa domnieva, že zjavenia vzkrieseného Pána sú východiskovým bodom dejín jeho Cirkvi.¹⁹¹

Kardinál Korec tiež vysvetľuje, prečo apoštoli dávajú prednosť označeniu „vzkriesil ho Boh“ pred výrazom „zmŕtvychvstanie“. Pri vysvetľovaní tejto skutočnosti sa opiera o fakt, že apoštoli jednotne potvrdzujú, že Vzkriesenie je Boží čin potvrdzujúci, že ukrižovaný Ježiš je Mesiáš a Boží Syn, a preto uprednostňujú spojenie „vzkriesil ho Boh“.¹⁹²

Korec reflektuje Vzkriesenie z viacerých pohľadov. V prvom pohľade vyjadruje presvedčenie, že udalosť vzkriesenia predstavuje spojivo medzi Ježišovou smrťou a uskutočnením Božieho kráľovstva. Poukazuje pri tom na to, že „medzi smrťou a uskutočnením kráľovstva bude čosi tretie, čo ich bude spájať, čosi tretie, čo umožní, aby Ježiš ‚smrťou za mnohých‘ splnil svoje poslanie a ustanovil Božieho kráľovstvo“.¹⁹³ Analyzovaný autor je presvedčený, že Kristovo vzkriesenie spája dve skutočnosti,

¹⁸⁷ KOREC, Ján Chryzostom. *Vzkriesený Kristus a jeho cirkev*. s. 17-18.

¹⁸⁸ KOREC, Ján Chryzostom. *Vzkriesený Kristus a jeho cirkev*. s. 19.

¹⁸⁹ KOREC, Ján Chryzostom. *Vzkriesený Kristus a jeho cirkev*. s. 19-22.

¹⁹⁰ KOREC, Ján Chryzostom. *Vzkriesený Kristus a jeho cirkev*. s. 24.

¹⁹¹ KOREC, Ján Chryzostom. *Vzkriesený Kristus a jeho cirkev*. s. 33.

¹⁹² KOREC, Ján Chryzostom. *Vzkriesený Kristus a jeho cirkev*. s. 25.

¹⁹³ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. s. 19.

ktorými sú Božie kráľovstvo a Ježišova smrť. Na Ježišovu smrť pozerá nielen ako na obeť, ale aj ako na cestu, ktorá vedie ku vzkrieseniu a novému životu. Domnieva sa, že novým životom vzkriesenia sa začína nové Božie kráľovstvo vo svete.¹⁹⁴

Z druhého hľadiska interpretuje vzkriesenie Ježiša Krista ako jeho oslávenie. Korec pri tom poukazuje na to, že smrť a vzkriesenie nestoja vedľa seba len ako dve udalosti idúce za sebou, ale sú vnútorne spojené. Kardinál sa domnieva, že Ježiš musel trpieť, a tak vojsť do svojej slávy. Ježiš najskôr hovoril, že jeho smrť bude výkupné na odpustenie hriechov, potom, že jeho smrť smeruje k sláve. Tento vstup do slávy kardinál interpretuje ako začiatok Božieho kráľovstva, ktoré ma svoj počiatok vo vzkriesení. Smrť bola podmienka, cez ktorú vošiel Ježiš do slávy svojho kráľovstva. Ježišova smrť a vzkriesenie spolu vytvárajú Kristovo vyvýšenie potrebné na záchranu človeka. Ježiš dosahuje moc a slávu cez obeť svojho života a smrť na kríži.¹⁹⁵

Tretí pohľad na vzkriesenie nájdeme v knihe *O Eucharistii*, v ktorej nitriansky biskup interpretuje vzkriesenie ako nevyhnutnú súčasť Ježišovej obety. Domnieva sa, že bez vzkriesenia by Ježišova obeť nebola zavŕšená, pričom takúto obeť prirovnáva k daru, ktorý nikto neprijal. Ježišov kríž a jeho smrť na kríži vníma ako ponúknutý dar a vzkriesenie ako prijatie tohto daru, na ktorom má účasť každý človek.¹⁹⁶

Korec neprehliada, že Ježišovo vzkriesenie je zároveň víťazstvom nad hriechom a hrádza proti hriechu, pričom dáva dôraz na to, že toto Kristovo víťazstvo sa sprítomňuje v každej sv. omši.¹⁹⁷ Kardinál dáva najavo fakt, že aj dnešný človek potrebuje záchranu pred zlom, ktoré sa nazýva hriech. Zdôrazňuje, že záchrana skrze Ježiša Krista je záchranou od hriechu a pred hriechom. Korec je presvedčený, že vzkriesený Kristus oslobodzuje človeka predovšetkým od viny hriechu, od viny, s ktorou si človek nevie rady. Poukazuje pri tom na nový život v Duchu Svätom, ktorý prináša vzkriesený Ježiš spolu s odpustením hriechov a silou premáhať hriech v budúcnosti.¹⁹⁸

Ďalšou vecou, ktorú Korec vidí vo vzkriesení, je zbožštenie človeka Ježiša, ktoré tak dosiahlo svoj vrchol. Vzkriesením je Ježiš dokonalým obrazom neviditeľného Boha.

¹⁹⁴ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. s. 29.

¹⁹⁵ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. s. 24-26.

¹⁹⁶ KOREC, Ján Chryzostom. *O Eucharistii*. s. 115.

¹⁹⁷ KOREC, Ján Chryzostom. *O Eucharistii*. s. 212-213.

¹⁹⁸ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. s. 36-37.

Korec nepopiera, že Ježiš ako človek bol Syn Boží. Vysvetľuje, že až po vzkriesení sa toto jeho synovstvo ukázalo v celej a plnej skutočnosti a pravde, pretože až vtedy sa stalo zjavným to, čím bol Ježiš predtým skrytý pred očami tohto sveta.¹⁹⁹ Nami analyzovaný autor zdôrazňuje, že oslávený Kristus nebol len synom Izraela, ale stal sa univerzálnym Synom človeka, na ktorom sa začala budovať celosvetová Cirkev. Kardinál je presvedčený, že udalosťou vzkriesenia sa v Ježišovi rozvinulo všetko, čím bol dovtedy len skryto – Pán, Syn Boží, plný slávy aj ako človek, Večný kňaz.²⁰⁰ Zároveň je presvedčený, že keď Ježiš Kristus vstal z mŕtvych, spolu s ním musela nutne vstať aj úcta k celému človekovi.²⁰¹ Na základe tejto myšlienky možno vybadať Korcovu antropológiu, ktorá vychádza z christológie a ktorej stredobodom je Bohočlovek-Kristus Ježiš.

Ján Chryzostom Korec sa v knihe *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia* krátko zamýšľal nad „psyché“ a „pneuma“ Ježiša Krista pred a po jeho vzkriesení z mŕtvych. Domnieva sa, že od chvíle Ježišovho vzkriesenia nie je jeho životným princípom „psyché“, ľudský duch vo svojej slabosti, ktorý Ježiša robil, rovnako ako aj ostatných ľudí, ohrozeným zákonmi hladu a únavy, bolesti a smrti. Náš autor vysvetľuje, že psyché je vitálny princíp pozemského človeka – slabá duša, ak je ponechaná len na svoje prirodzené sily. Je životom človeka v tele a podlieha zákonom tohto života v tele. Kardinál ďalej objasňuje, že od chvíle vzkriesenia je Ježišovým životným princípom „pneuma“ – Duch Svätý a jeho moc, slávna Božia sila a svätosť. Ak „psyché“ bol princípom pozemského života, vzniká otázka, čo sa s týmto princípom stalo v okamihu Ježišovej smrti. Korec odpovedá, že, prirodzený oživujúci princíp človeka (psyché) Ježiša podľahol v zápase so smrťou. Po vzkriesení zaplavuje všetko ľudské v Ježišovi nezničiteľná životnosť Božieho Ducha (pneuma). Po vzkriesení na Ježiša viac nedoliehajú zákony hmoty, neohraničujú ho čas a miesto, pretože moc a večnosť Ducha premohla v ňom všetku niekdajšiu slabosť.²⁰²

¹⁹⁹ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. s.69.

²⁰⁰ „Až po vzkriesení sa naplno ukázalo, že ‚v jeho tele prebýva všetka plnosť božstva‘ (Kol 2,9). Až po vzkriesení sa Ježiš ukázal tým, čím bol predtým, za pozemského života len skryto, skryto svojím dobrovoľným uponižením Božieho Syna. Oslávený Kristus, oslávený aj vo svojom tele, nebol len synom Izraela, lež sa stal univerzálnym Synom človeka, na ktorom sa mohla budovať svetová Cirkev, Cirkev všetkých národov, ktorej členovia a údy nebudú ani židia, ani Gréci, ani barbari, lež ľudia, prijatí cez Krista za synov Božích (Kol 3,11). Vzkriesením sa v Ježišovi rozvinulo všetko, čím bol dovtedy len skryto – stal sa Kyrios-Pán, Syn Boží, plný slávy aj ako človek, Večný kňaz. Ježiš je od chvíle vzkriesenia jediný Pán, Boží Syn a Kňaz.“ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. s. 69-70.

²⁰¹ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. s. 47.

²⁰² KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. s. 63-64.

Kardinál Korec rozvádza niektoré účinky vzkriesenia a z nich prameniari nový život. Jedným z prvých účinkov vzkriesenia je vznik nových vzťahov. Vzkriesený Ježiš nazýva svojich učeníkov bratmi, synmi svojho Otca, čím učenici vstupujú do Pánovej rodiny. Ďalším účinkom, ktorý Korec uvádza, je stretnutie a priťahovanie človeka k Bohu. Tretím účinkom je posväcovanie a poslanie Ježišových učeníkov do sveta. Život Cirkvi, ktorá sa zrodila z Ježišovej smrti a zmŕtvychvstania, je taktiež jedným z účinkov Ježišovho vzkriesenia.²⁰³

Korec je presvedčený, že vzkriesením Ježiša Krista sa začal súd. Ježiš na kríži odsúdil hriech, premohol ho spolu so smrťou. Vzkriesením vstúpil Ježiš do Otcovej slávy ako Boh i človek. Náš autor vysvetľuje, že keďže Ježiš je vzkriesený nielen pre seba, ale aj pre nás a naše ospravedlnenie, každý, kto v neho uveril a žije jeho svätosťou, prechádza súdom ospravedlnenia. Zároveň však Korec varuje, že ten, kto sa vzkriesenému Pánovi vzpiera, sa sám odsudzuje. Objasňuje, že toto ospravedlnenie a odsúdenie sa takmer na nerozoznanie splieta v celom ľudstve a v jednotlivcoch, pretože ani veriaci jednotlivci nemá ešte plný dar Ducha svätosti a musí zápasit' so zlom a znova sa obracia prosiac o silu vzkrieseného Pána.²⁰⁴

Podľa Korcovej mienky vzkriesenie je nielen o videní a počúvaní, nie je to len zázrak či znamenie. Nie je to len dôkaz jeho božstva, jednorazová udalosť v dejinách či osobný posmrtný triumf. Zmŕtvychvstanie je omnoho viac. Nitriansky biskup to vyjadruje vo svojom presvedčení, že vzkriesenie je završenie Kristovho diela, jeho definitívne víťazstvo. Korec si je istý tým, že od chvíle Ježišovho vzkriesenia nie je v živote človeka nič, čo by sa nedalo napraviť. Kristus je víťazným vrcholom ľudstva a človeka – bod, za ktorý sa už nedá ísť ďalej, ktorý možno len nasledovať, ktorý možno napodobňovať a spodobňovať vo svojom živote.²⁰⁵

V poslednej časti sa ešte zameriame na analýzu vzťahu Ježišovho vzkriesenia a dnešku, ako ho poníma J. Ch. Korec. Nami analyzovaný autor uvádza presvedčenie, že rozvoj zeme a sveta nemá svoj zmysel len v rozvíjaní civilizácie, kultúry či techniky, ktoré môže vyústiť i do sebazničenia ľudstva, do zúfalstva a smrti. Korec je presvedčený, že do rozvoja sveta treba zapojiť Ježiša Krista, v ktorom je pravá a skutočná istota

²⁰³ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. s. 87-89.

²⁰⁴ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. s. 100.

²⁰⁵ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. s. 147-149.

budúcnosti ľudstva, zmysel dejín a zmysel každého z nás. To je podľa neho dôvod, prečo poslanstvo o vzkriesenom Kristovi je jediné poslanstvo hodné všetkej pozornosti sveta, poslanstvo absolútne, v ktorom sa dá všetko navždy zachrániť.²⁰⁶

Udalosť Ježišovho vzkriesenia bola a stále je prevratná udalosť, z ktorej žijeme a ktorá nás oživuje. Korec objasňuje, že my máme nielen nádej, že tiež budeme raz vzkriesení, ale už teraz žijeme silou Ježišovho vzkriesenia, ktorá je základom kresťanskej sily a odvahy.²⁰⁷ Dôvera kresťanov nespočíva v tom, že my síce trpíme, ale po nás sa Cirkev bude mať lepšie. My aj utrpením života prežívame život s Kristom a všetkých obohacujeme. Pobáda k tomu, aby naša odvaha zostala odvahou i vtedy, keby sa podobala bezmocnosti kríža.²⁰⁸

Viera kresťana sa sústreďí na skutočnosť, že Boh vzkriesil Ježiša Krista pre našu záchranu. Vzkriesenie Ježiša Krista je natoľko podstatným obsahom našej kresťanskej viery, že ak by Kristus nevstal z mŕtvych, naša viera by bola bez reálneho obsahu. Veriť pre kresťana značí ísť ku Kristovi. Neznačí len prijať niečo rozumom ako pravdu, ale veriť znamená darovať sa celkom Bohu, a to úplným primknutím sa ku vzkriesenému Kristovi. Vo viere takto spolupracujeme s Božím darom prijatým od Boha v krste, rozmnožovaným sviatosťami a rozvíjaním životom podľa evanjelia Ježiša Krista, najmä životom lásky v obetavej službe ľuďom.²⁰⁹

Ján Chryzostom Korec neodmieta nové cesty priblíženia vzkriesenia a zároveň nás pobáda, aby sme svojim životom prenikali hlbšie do tohto tajomstva a tak o ňom svedčili. Poukazuje na teológiu, ktorá hľadá stále nové cesty a nové výrazy, aby nám priblížila tajomstvo vzkrieseného Pána. Odmieta postoj stagnácie a večného opakovania bez vysvetľovania, ktorý by predstavoval iba zdanlivú bezpečnosť pravdy a náuky. Varuje pred rizikom tohto postoja, kedy by sme pravdu možno prestali chápať, keby nám

²⁰⁶ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. s. 154.

²⁰⁷ KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus dnes a naveky*. s. 124.

²⁰⁸ „Žijeme v Kristovom veku. To je základ kresťanskej sily a odvahy. My svoju nádej neopierame o politické sily. Ani nečakáme, že sa nám vždy bude dobre žiť v zmysle sveta. Naša dôvera nespočíva v tom, že my síce trpíme, ale po nás sa Cirkev bude mať lepšie. Nie. My aj utrpením prežívame život s Kristom a obohacujeme všetkých. (...) Vo viere je náš život už zahrnutý v čomsi neslýchane veľkom – v Kristovom víťazstve večnosti. Len aby sme vytrvali vo viere a láske. Preto sa modlíme, aby naša odvaha zostala odvahou i vtedy, keby sa podobala bezmocnosti kríža. Ved' vieme, že bezmocnosť kríža sa už ukázala ako Božia sila a Boží život v Kristovi.“ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. s. 158.

²⁰⁹ KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. s. 171-175.

už slová a obrazy boli nezrozumiteľné. Korec smeruje k tomu, že vzkriesený Pán má byť našim životom, že tajomstvo jeho vzkriesenia je tajomstvo pre nás, pre náš život.²¹⁰

²¹⁰ „Cirkev cez teológiu v priebehu čias usilovala ďalej vysvetľovať toto bohatstvo tajomstva Vzkriesenia. Robí to aj dnes, aby toto tajomstvo priblížila dnešným veriacim. Teológia hľadá stále nové cesty a nové výrazy, aby nám priblížila tajomstvo vzkrieseného Pána. Niektorí sa boja, že je to nebezpečné, že najlepšie je držať sa toho, čo tu už bolo. Lenže opakovať a nevysvetľovať – to by bola len zdanlivá bezpečnosť a pravdy a nauky, až by sme pravdu možno prestali chápať, keby nám už slová a obrazy boli nezrozumiteľné. No vzkriesený Pán má byť našim životom. Tajomstvo jeho vzkriesenia je tajomstvo pre nás, pre náš život.“ KOREC, Ján Chryzostom. *Vzkriesený Kristus a jeho cirkev*. s. 37.

2.7 Stručné zhrnutie christológie Jána Chryzostoma Korca

Jána Chryzostoma Korca môžeme charakterizovať ako apologéту a ohlasovateľa Ježiša Krista. Vo svojom diele chce sprítomniť osobu Ježiša Krista, jeho slovo a dielo. Korec sa snaží predstaviť Krista ako toho, ktorého „treba poznať, milovať a nasledovať, aby sme mohli v ňom žiť trojičným životom a pretvárať s ním dejiny až po ich zavŕšenie v nebeskom Jeruzaleme“.²¹¹ Vytýčený cieľ sa snaží naplniť aj používaním a interpretáciou rôznych christologických titulov, ktorých sme identifikovali celkovo 39. Používaním uvedených titulov sa Korec snaží vytvoriť pre čitateľa autentický obraz o osobe Ježiša Krista. Zároveň sa snaží v čitateľovi prebudiť záujem o Ježišovu osobu a o nadviazanie blízkeho vzťahu s Ježišom Kristom. Ježiša nepredstavuje ako nejakú abstraktnú bytosť, ale ako konkrétnu osobu, ktorá sa zjavila v dejinách. Jeho cieľom je odovzdať živú vieru, chce sprítomniť osobu Ježiša Krista. Jeho zámerom je oživiť kresťanskú vieru, ktorú nepredstavuje ako niečo, ale ako Niekoho. Korec sa tiež snaží o prebudenie kresťanského povedomia v spoločnosti a obnovu cirkvi, ktorá bola v období totality prenasledovaná a perzekvovaná zo strany štátnej moci. Vyjadrené slovami kardinála Korca: „Byť dnes kresťanom značí veriť v Krista a žiť skrze neho v Bohu. Kresťanstvo nie je preto len náuka, ani len presvedčenie. Kresťanstvo nie je niečo. Ono je Nieкто – je to Kristus, žijúci v Cirkvi a v nás. Boh nie je vzdialený v neprístupnej diaľke. V Ježišovi prišiel medzi nás“.²¹²

Za najdôležitejšie christologické tituly v Korcovej tvorbe považujeme tituly Kristus (Mesiáš, (Pánov) Pomazaný), Pán, Boh, Bohočlovek, Syn resp. Boží Syn, Syn človeka, Učiteľ, Prorok a Majster. Tieto tituly boli najfrekvencovanejšími christologickými titulmi, na ktoré sme v analyzovanej literatúre narazili. Používaním nielen uvedených titulov sa snažil slovenský teológ o čo najlepšie uchopenie Krista a jeho priblíženie dnešnému človeku. Za veľký prínos Korcovej tvorby považuje aj to, že každý použitý christologický titul čitateľovi aj vysvetľuje a tak sa snaží sprostredkovať tajomstvo Krista.

²¹¹ Ján Pavol II., Apoštolský list *Novo millennio ineunte*. č. 29. <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/novo-millennio-ineunte>

²¹² KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus dnes a naveky*. s. 7.

Originálne christologické tituly, na ktoré sme v analyzovaných dielach narazili boli dva. Jedná sa o tituly Osobnosť a Hostiteľ. V titule „Osobnosť“ vyjadruje kontinuitu medzi starozákonnými prisľúbeniami a ich naplnením v osobe Krista. Pomocou tohto titulu zároveň rozpracováva všeobecnosť mesiášskej myšlienky, ktorá sa naplnila v kresťanstve. V titule „Hostiteľ“ sa ukazuje hlboký a špecifický vzťah Jána Chryzostoma Korca k Eucharistii a k svätej omši. Z jeho tvorby možno vybadat' poukázanie na Krista ako na toho, ktorý nás zvoláva a sýti svojím Slovom a Eucharistiou. V tomto titule tiež rezonuje stieranie rozdielov medzi ľuďmi navzájom. Tento autorov originálny titul z nás všetkých robí členov jednej Božej rodiny, ktorou je cirkev. V nej sme všetci Kristom povolaní už dnes na hostinu do Božieho domu, kde bude on sám našim Hostiteľom.

V christologickom rámci jeho tvorba prechádza mnohými témami a oblasťami. Pre obmedzený rozsah sme sa zamerali len na niektoré časti. Pri rozpracovaní tajomstva Vtelenia môžeme vybadat' Korcovo myslenie, ktoré smeruje k christocentризmu. Kristov príchod v tele vníma ako zavŕšenie dejín spásy a ako posledný zachraňujúci čin Boha vykonaný pre človeka. V kontexte Vtelenia komentuje slovenský kardinál rodokmene Ježiša Krista, ktoré uvádzajú evanjelisti Matúš a Lukáš. Korec vníma tieto rodokmene ako syntézu historických udalostí Izraela, pričom v nich nejde o historickú presnosť, ale o vyvrcholenie dejín spásy. Uvedenú genealógiu tiež používa k tomu, aby skrze ňu odôvodnil božský pôvod Ježiša. V rámci teológie Vtelenia prináša analýzu problémov, ktoré súvisia s prijatím udalosti Vtelenia zo strany človeka nielen v minulosti, ale aj v dnešnej dobe.

Podľa našej mienky v analyzovanej literárnej tvorbe kardinála Korca silne dominuje apologetika, christológia, ekleziológia, téma Eucharistie a antropológie. Ústredným motívom jeho diela bola snaha odovzdať autentickú živú vieru v Krista. Udalosť Vtelenia neoddeliteľne spája s udalosťou vzkriesenia Ježiša Krista. Vzkriesenie vníma ako zavŕšenie Vtelenia. Pri analýze účelu Vtelenia v kardinálovej tvorbe sme došli k záveru, že za primárny účel vtelenia považuje dovŕšenie stvorenia. Vtelený Syn je vzorom stvorenia. Pri úvahách nad Vtelením smeruje k ekleziologickému rozmeru Vtelenia, ktoré vyjadruje tézou, že celá Cirkev je Vtelením, ktoré vyúsťuje vo vykúpení a sláve Ježišovho vzkriesenia, skrze ktoré nás všetkých Ježiš privádza k Bohu.

Pri zhrnutí Korcových úvah nad tajomstvom Ježišovho života môžeme konštatovať, že slovenský teológ Korec bol christocentrický. Mesiáša predstavuje ako toho, kto nebol len narodený na tejto zemi, kto nebol stvorený. Mesiáš-Ježiš je od večnosti jedno s Bohom. On bol tým, ktorého mal Boh na mysli, keď utváral tejto svet, stal sa vzorom pre stvorenie. Mesiáš je stelesnením Božej múdrosti, je jej plnosťou, v ktorej Boh od večnosti naplno vyjadruje sám seba a ktorou tvorí svet. Pri priblížení tajomstva Mesiáša nitriansky biskup zdôrazňuje, že Ježiš zomrel za všetkých ľudí na odpustenie hriechov a teraz každého človeka pripája k sebe, čím ho privádza k Bohu-Otcovi. Ježiša predstavuje ako záchrancu sveta, v ktorom sú spojené večnosť a čas, nebo i zem. Vyjadruje presvedčenie, že mimo Ježiša niet spásy. Korec tiež veľmi dôrazne odmieta akékoľvek redukcie Kristovho tajomstva. Vo svojej tvorbe tiež varuje pred selektívnym výberom udalostí z Ježišovho života. Takýto postoj môže viesť k redukcii Kristovej osoby, ku vytváraniu karikatúr Krista a k jeho nesprávnemu ponímaniu.

Pri analýze teológie kríža v Korcovom diele môžeme dôjsť k záveru, že kríž je nástrojom odhaľujúcim pravdu o Bohu i človeku. Kríž je podľa Korca viditeľným znamením, v ktorom sa ukazuje Božia láska a milosrdenstvo; kríž priťahuje srdcia cez lásku, ktorou ohlasuje znovuzrodenie človeka. V kríži vidí tiež obnovu celého sveta a zjavenie najvyššej lásky Boha k človeku. V osobe Ježiša na kríži sa ukazuje pravá podoba ľudstva; byť pre druhých. Biskup spod Zobora odmieta myšlienky penálnej substitúcie i akékoľvek nesprávne poňatie zadosťučinenia. Varuje pred redukciami a degradáciou Kristovho kríža a odmieta jeho akúkoľvek redukcii, ktorá by spočívala v prehliadaní Kristovho utrpenia a vyzdvihovaní iba jeho vzkriesenia. Zdôrazňuje, že vzkriesenie sa nedá pochopiť bez kríža, pretože bez kríža by nemalo zmysel. Odmieta aj tých, ktorí sa snažia o demytologizáciu Kristovho vzkriesenia. Pri takomto postoji by nakoniec zostal Kristus bez smrti iba ako reformátor a ľudomil, voči čomu nami analyzovaný autor zaujíma odmietavé stanovisko. V kríži zároveň vidí možnosť konať pokánie a úprimne sa odvrátiť od hriechu a neprávosti a žiť novým životom. Kristov kríž zároveň umožňuje človeku transcendovať utrpenie a dať utrpeniu zmysel.

Pri rozvíjaní teológie kríža Korec pracuje s kategóriami „dar“ a „obeta“. Podstatu tohto daru (Kristovej smrti na kríži) možno vyjadriť ako lásku, ktorá vychádza z vernosti a lásky k Otcovi a k ľuďom. Dar, ktorý Ježiš ponúkol Otcovi bol jeho pozemský ľudský život, ktorý ešte nebol úplne a viditeľne preniknutý mocou, svätosťou a Božou duchovnosťou.

Druhou kategóriou je obeta. Smrť Krista na kríži vníma ako záchrannú obeť, ktorá je naplnením všetkých predobrazov. Smeruje k tomu, že táto smrť nebola a nie je len humanitným prejavom horizontálnej lásky a akejsi solidarity, ktorú môžeme nachádzať medzi ľuďmi. V uvedených kategóriách sa odráža aj jeho hlboký vzťah ku sv. omši. Slávenie Eucharistii nevníma len ako spomienku, ale ako prítomnosť Kristovej obety. Korec podotýka, že pri slávení svätej omši prichádzame do styku s osláveným a vzkrieseným Pánom pod spôsobmi chleba a vína, keď ho prijímame pri eucharistickej hostine.

V rámci teológie vzkriesenia zastáva Korec triezvi postoj. Kristovo vzkriesenie vníma na jednej strane ako fakt, ktorý je súčasne prístupný histórii a na strane druhej ako tajomstvo, pretože históriu prevyšuje. Z kardinálovej tvorby možno vybadať jeho silné presvedčenie o skutočnom uskutočnení vzkriesenia, aj keď z hľadiska histórie nevieme opísať, ako sa uskutočnilo. Ján Chryzostom Korec neoddeľuje historického Ježiša a Krista viery, ale predstavuje ho ako jeden celok. Z toho možno tiež usúdiť jeho presvedčenie, že história a viera patria k sebe, navzájom sa dopĺňajú a napomáhajú človeku spoznať Boha takého, aký je. Rovnako sa snaží o historické priblíženie Ježišovej osoby, aby čitateľovi lepšie pomohol uchopiť Krista viery. Zjavenia vzkrieseného Ježiša apoštolom a ich súčasníkom interpretuje ekleziologicky a popisuje ich ako činy, ktoré zabezpečujú založenie Cirkvi. Vzkriesený Kristus a jeho zjavenia sú pre Korca východiskovým bodom dejín jeho Cirkvi. Udalosť vzkriesenia reflektuje z viacerých pohľadov. V prvom pohľade vyjadruje presvedčenie, že udalosť vzkriesenia predstavuje spojivo medzi Ježišovou smrťou a uskutočnením Božieho kráľovstva. Vzkriesenie Ježiša Krista interpretuje ako jeho oslávenie. Analyzovaný autor sa domnieva, že Ježiš musel trpieť, a tak vojsť do svojej slávy. Vzkriesenie nazerá aj ako nevyhnutnú súčasť Ježišovej obety. Domnieva sa, že bez vzkriesenia by Ježišova obeta nebola zavŕšená.

Ďalšou skutočnosťou, na ktorú sme pri analýze Korcovej teológie vzkriesenia narazili, je autorovo presvedčenie, že vzkriesený Kristus oslobodzuje človeka predovšetkým od viny hriechu. V udalosti vzkriesenia vidí zbožštenie človeka Ježiša, ktoré tak dosiahlo svoj vrchol. Vzkriesením je Ježiš dokonalým obrazom neviditeľného Boha. Korec dochádza k záveru, že oslávený Kristus nebol len synom Izraela, ale stal sa univerzálnym Synom človeka, na ktorom sa začala budovať celosvetová Cirkev, čím vzkriesenie interpretuje ekleziologicky. Biskup spod Zobora sa domnieva, že keď Ježiš Kristus vstal z mŕtvych, spolu s ním musela nutne vstať aj úcta k celému človekovi. Na

základe tejto myšlienky možno vybadať Korcovu antropológiu, ktorá vychádza z christológie a ktorej stredobodom je Bohočlovek-Kristus Ježiš.

V rámci teológie vzkriesenia rozvádza Korec aj niektoré účinky vzkriesenia: vznik nových vzťahov, stretnutie a priťahovanie človeka k Bohu, posväcovanie a poslanie Ježišových učeníkov do sveta. Osláveného Krista vníma ako víťazný vrchol ľudstva a človeka – bod, za ktorý sa už nedá ísť ďalej, ktorý možno len nasledovať, napodobňovať a spodobňovať vo svojom živote.

Apologetika tvorila významnú tému a základnú líniu jeho života i jeho apoštolskej služby. Korec bol apolegétom a tlmočníkom Ježiša Krista a hovorcom evanjeliových hodnôt nielen v čase neslobody a prenasledovania, ale aj v súčasnom čase liberalizmu a relativizmu.²¹³

Motívom jeho diela bola snaha predať a obhájiť vieru v Ježiša Krista dnešnému svetu. Kládie dôraz na autentickú a živú vieru, ktorá sa žije v spoločenstve Cirkvi a ktorá je vyživovaná prostredníctvom sviatosti, najmä sviatosti Eucharistie. Skrze svoju knihu sa aktívne a s nadšením zapájal do udržania a obnovy náboženského života na Slovensku.

Východiskom pre Korcovu christológiu je Božie slovo a viera cirkvi. Z tohto dôvodu môžeme Korcovu christológiu označiť ako christológiu zostupnú, teda christológiu „zhora“. Vo svojich dielach neprehliada historické bádanie, avšak odmieta všetky teórie, ktoré by akýmkoľvek spôsobom umenšovali osobu Krista a jeho tajomstva.

Vo svojej tvorbe kardinál neprehliada ani vzťah Ježiša k Izraelu. Na túto tému sme pri analýze vybraných Korcových publikácii narazili, avšak nepredstavovala jadro jeho výpovedí o Kristovi. V rámci tejto tematiky nitriansky biskup poukazuje na skutočnosť, že Ježiš patril k svojmu národu a nadväzoval na jeho tradície a zvyky. Ježiš žil uprostred národa, ktorý bol formovaný dlhými duchovnými dejinami, ktoré sú plné Božích zásahov. Pre Izrael bol Ježiš čímsi nezvyčajným. V očiach mnohých z ľudu sa stal učiteľom, ktorého hodno počúvať.

Pri analýze christologickej tvorby J. Ch. Korca sme iba veľmi málo narazili na komentár kľúčového text z Flp 2, 6 - 8. Konštatovať, že kardinál tento text prehliada by

²¹³ ARGALÁŠ, Dušan. Kardinál J. Ch. Korec – ohlasovať a apologeta Ježiša Krista. In LIBA, Peter (ed.) *Svedok, vyznávač, mysliteľ Ján Chryzostom Korec (Zborník štúdií a príspevkov, eseji, spomienok)*. Nitra: Kňazský seminár sv. Gorazda v Nitre. 2009. s. 134-143.

nebola pravda. Faktom však ostáva, že uvedenému textu mohla byť venovaná väčšia pozornosť, čo však nevylučuje, že uvedenú pasáž môže komentovať v inej knihe, ktorých za svojho života napísal množstvo. Na druhej strane je nutné zdôrazniť, že vo svojej tvorbe využíva mnoho iných citácií z Písma.

ZÁVER

Bakalárska práca sa zaoberá christologickou analýzou diela kardinála Jána Chryzostoma Korca. Skladá sa z dvoch hlavných kapitol, ktoré kopírujú rozdelenie práce na teoretickú a výskumnú časť. V teoretickej časti sme čitateľa postupne oboznámili a voviedli do kontextu doby, v ktorej Ján Chryzostom Korec prežil väčšinu života a ktorá mala nemalý vplyv na jeho tvorbu. Po charakteristike obdobia Korcovho života sme priniesli v stručnej forme životopis kardinála Korca. V závere prvej kapitole sme čitateľa oboznámili s christologickou tvorbou Jána Chryzostoma Korca. Prvá kapitola je zakončená prehľadom ocení, ktoré kardinál Korec za svojho života získal.

Vo výskumnej časti bakalárskej práce sme najskôr predniesli ciele a metodiky výskumnej časti, následne sme našu pozornosť zamerali na vypracovanie stručnej christologickej analýzy Korcovho diela. Sústredili sme sa na analýzu christologických titulov, na ktoré sme narazili pri analýze Korcových kníh, ďalej sme sa sústredili na koncept Vtelenia v Korcovej tvorbe, na analýzu výskytu a prezentácie tajomstva života Ježiša Krista. V poslednej časti sme zamerali našu pozornosť na Korcovu teológiu Kristovho kríža a vzkriesenia. Sme presvedčení, že ciele stanovené touto bakalárskou prácou sa podarilo naplniť. Zároveň sme si však vedomí, že zachytiť a systematicky spracovať dielo takého rozsahu, akým je tvorba kardinála Jána Chryzostoma Korca, na obmedzenom rozsahu bakalárskej práce je veľmi náročná úloha. Výskumná časť bakalárskej práce ukázala, že hĺbka a rozsah Korcovho diela prekračuje možnosti našej bakalárskej práce. Uvedomujeme si, že pre komplexnejší pohľad na christológiu v Korcovom diele bude potrebné ďalšie štúdium a hlbšia analýza.

Spracovanie tejto témy ukázalo, že východiskom pre Korcovu christológiu je osoba Ježiša Krista – človeka a Božieho Syna. Hlavným prameňom, z ktorého vychádza a ktorého sa verne pridŕža je Sväté písmo a viera cirkvi. Z tohto dôvodu môžeme Korcovu christológiu označiť ako christológiu zostupnú. Vo svojej reflexii tajomstva Ježiša Krista a jeho osoby sa verne drží učiteľského úradu Cirkvi. Christologická tvorba je písaná so zreteľom na evanjelizáciu, aby čo najlepšie vyhovovala pastoračným potrebám, najmä vo vtedajšej dobe totality. Korcovo vyjadrovanie je jasné a zrozumiteľné. Vyvaruje sa používaniu cudzích slov, vďaka čomu sú jeho diela prístupné rôznym typom čitateľom. Vďaka zvolenej forme sa Korec stal akýmsi spôsobom popularizátorom teológie a vedy

ako takej. Skrze čítanie svojich kníh sa Ján Chryzostom Korec snaží o ustavičné povzbudenie a duchovný rast svojich čitateľov.

Autorova teológia sa sústreďuje na osobu Krista v jej jedinečnosti a celistvosti. Odmieta akúkoľvek redukciu alebo degradáciu osoby Krista a jeho kríža. Pri rozpracovávaní christológie sa autor dotýka aj ďalších oblastí teológie. Ide o soterológiu, ekleziológiu, načrtáva antropológiu a veľmi často prepája christológiu s Eucharistiou.

Korcove christologické publikácie sú charakteristické hlbokým ľudským a teologickým premýšľaním a živou naratívnosťou, ktorá má nemalý vplyv na popularizáciu jeho diela. Zjednocujúca myšlienka, ktorá zaznieva v christologickej tvorbe Jána Chryzostoma Korca, je vyznanie z Listu Hebrejom: „Ježiš Kristus je ten istý včera i dnes a naveky“ (Hebr 13,8).²¹⁴

Sme presvedčení, že písanie tejto práce bolo pre nás užitočné a prínosné. Okrem prehĺbenia našich vedomostí v oblasti christológie sme sa zorientovali v odbornej literatúre z tejto oblasti a v tvorbe kardinála Jána Chryzostoma Korca. Pri našom osobnom hodnotení christologických kníh kardinála Korca môžeme konštatovať, že spôsob rozpracovania a podávanie tajomstva Ježiša Krista je jedinečné a originálne. Táto originalita sa prejavuje najmä v štýle, ktorým kardinál Korec svoje knihy napísal. Písanie tejto práce nám pomohlo získať cenné skúsenosti a vedomosti, ktoré nie je možné dostatočne ohodnotiť a ktoré by sme mohli využívať v našom ďalšom štúdiu a práci, ale najmä vo vlastnom duchovnom živote a tak prehĺbiť náš osobný vzťah s Bohom. Na záver si taktiež dovoľíme tvrdiť, že táto práca môže byť v istej miere užitočná aj pre iných teológov, laikov a tých, ktorí majú záujem o problematiku christológie a chcú hlbšie spoznať dielo nitrianskeho biskupa Jána Chryzostoma kardinála Korca, a ktorí cez čítanie jeho kníh môžu hlbšie prenikať do tajomstiev nášho náboženstva.

²¹⁴ ARGALÁŠ, Dušan. *Kardinál J. Ch. Korec – ohlasovať a apologeta Ježiša Krista*, s. 141.

Zoznam literatúry

ARGALÁŠ, Dušan. Kardinál J. Ch. Korec – ohlasovať a apologeta Ježiša Krista. In LIBA, Peter (ed.) *Svedok, vyznávač, mysliteľ Ján Chryzostom Korec (Zborník štúdií a príspevkov, esejí, spomienok)*. Nitra: Kňazský seminár sv. Gorazda v Nitre. 2009. 445 s. ISBN 978-80-969 787-2-4.

Biskupstvo Nitra. *Ján Chryzostom Korec*. [internetová stránka nitrianskeho biskupstva]. [online]. (S.A.) [2023-06-15.]. Dostupné na: <<http://www.biskupstvo-nitra.sk/biskupsky-urad/jan-chryzostom-korec/>>

GAVENDA, Marián. *Nekonečné horizonty kardinála Korca*. 1. vydanie. Bratislava : Perfekt. 2011. 208s. ISBN 978-80-8046-564-3.

CHOVANEČ, Marián. *Eschatológia v dielach Jána Chryzostoma Korca*. Doktorská diplomová práca na Katedre dejín dogiem. Bratislava: Lúč. 1995. 184 s. ISBN 80-7114-166-6.

JÁN PAVOL II., Apoštolský list *Novo millennio ineunte*. [online]. (06. januára 2001). [2023-09-25.]. Dostupné na: <<https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/novo-millennio-ineunte>>

JARAB, Jozef. Koncilové myslenie a Ján Chryzostom Korec. In LIBA, Peter (ed.) *Svedok, vyznávač, mysliteľ Ján Chryzostom Korec (Zborník štúdií a príspevkov, esejí, spomienok)*. Nitra: Kňazský seminár sv. Gorazda v Nitre. 2009. 445 s. ISBN 978-80-969 787-2-4.

KOREC, Ján Chryzostom. *Dni a roky po barbárskej noci 1950*. 2. vydanie. Bratislava: Lúč. 2009. 180 s. ISBN 978-80-7114-785-5.

KOREC, Ján Chryzostom. *Evanjelium – zážitok novosti*. Edícia: Knižnica viery. 1. vydanie. Bratislava : Lúč. 1995. 180 s. ISBN 80-7114-161-5.

KOREC, Ján Chryzostom. *Ježiš evanjelií*. Edícia: Knižnica viery. 1. vydanie. Bratislava : Lúč. 1994. 114 s. ISBN 80-7114-126-7.

KOREC, Ján Chryzostom. *Ježiš zďaleka a zblízka*. Edícia: Knižnica viery. 7. vydanie, na Slovensku 2. doplnené vydanie. Bratislava : Lúč. 2005. 256 s. ISBN 80-7114-539-4.

KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus dnes a naveky*. Edícia: Knižnica viery. 1. vydanie. Bratislava : Lúč. 1996. 142 s. ISBN 80-7114-184-4.

KOREC, Ján Chryzostom. *Kristus včera a dnes*. Edícia: Knižnica viery. 1. vydanie. Bratislava : Lúč. 1996. 201 s. ISBN 80-7114-183-6.

KOREC, Ján Chryzostom. *O Eucharistii*. Edícia: Knižnica viery. 1. vydanie. Bratislava : Lúč. 1997. 249 s. ISBN 80-7114-201-8.

KOREC, Ján Chryzostom. *O spáse v Kristovi*. Edícia: Knižnica viery. 1. vydanie. Bratislava : Lúč. 1995. 116 s. ISBN 80-7114-162-3.

KOREC, Ján Chryzostom. *O tajomstvách a Zjavení*. Edícia: Knižnica viery. 1. vydanie. Bratislava : Lúč. 1993. 145 s. ISBN 80-7114-098-8.

KOREC, Ján Chryzostom. *Pánove oživujúce slová a činy: úvahy nad evanjeliom*. Edícia: Knižnica viery. 1. vydanie. Bratislava : Lúč. 2011. 312 s. ISBN 978-80-7114-862-3.

KOREC, Ján Chryzostom. *Personálna bibliografia (1948-2004)*. 1. vydanie. Nitra: Krajská knižnica Karola Kmeťka v Nitre v spolupráci s vydavateľstvom Lúč. 2005. 144s. a 24 s. obrazovej prílohy, ISBN 80-7114-538-6.

KOREC, Ján Chryzostom. *Spomínam, premýšľam, vyznávam*. 1. vydanie. Bratislava: Lúč. 1999. 368 s. ISBN 80-7114-264-6.

KOREC, Ján Chryzostom. *Tajomstvo Ježišovho vzkriesenia*. Edícia: Knižnica viery. Bratislava : Lúč. 2001. 176 s. ISBN 80-7114-334-0.

KOREC, Ján Chryzostom. *Vzkriesený Kristus a jeho cirkev*. Edícia: Knižnica viery. 1. vydanie. Bratislava : Lúč. 1992. 128 s. ISBN 80-7114-076-7.

KOREC, Peter a kol. *Morálna autorita Slovenska – Ján Chryzostom kardinál Korec*. 1. vydanie. Bratislava: Vydavateľstvo Poszony/Pressburg/Bratislava. 2014. 120 s. ISBN 978-80-85474-59-6.

KRAPKA, Emil. Teologické myslenie Jána Ch. Korca. In . In LIBA, Peter (ed.) *Svedok, vyznávač, mysliteľ Ján Chryzostom Korec (Zborník štúdií a príspevkov, esejí, spomienok)*. Nitra: Kňazský seminár sv. Gorazda v Nitre. 2009. 445 s., ISBN 978-80-969 787-2-4.

LIBA, Peter. Literárne dielo J. Ch. Korca. In ČERVENĀK, Andrej (ed.) – KOREC, Peter – TIBETSKÝ, Peter. *Náš jubilant Ján Chryzostom Korec*. Nitra: Filozofická fakulta UKF v Nitre. 2009. 80 s. ISBN 978-80-8061-360-0.

MIKUŠ, Tibor a kol. *Ján Chryzostom kardinál Korec Personálna bibliografia*. 1. vydanie. Trnava: Trnavský samosprávny kraj, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave. 2014. 160 s. ISBN 978-80-971439-4-7.

Teraz.sk. *Pred 70 rokmi tajne vysvätili Jána Chryzostoma Korca za biskupa*. [internetová stránka Tlačovej agentúry Slovenskej republiky]. (24. augusta 2021). [2023-06-17.]. Dostupné na: <<https://www.teraz.sk/import/pred-70-rokmi-tajne-vysvatili-jana-chr/571732-clanok.html>>

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Hermeneutika mystéria*. 2. vydanie. Praha: Krystal OP. 2005. 242 s. ISBN 978-80-87183-16-8.

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježiš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*. 4. vydanie. Praha: Krystal OP. 2010. 462 s. ISBN 978-80-87183-21-2.

OSTRÁ, Peter. *Mariológia vo vybraných dielach Jána Chryzostoma kardinála Korca (diplomová práca)*. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave. 2016. 63 s.

SŐDING, Thomas. *Boží Syn z Nazareta Ježiš v novozákonných spisoch*. 1. vydanie. Praha: Vyšehrad. 2020. 416 s. ISBN: 978-80-7601-278-3.

Príloha – Zoznam ocenení Jána Chryzostoma Korca

- 1986 – University of Notre Dame, Indiana, USA – „Čestný doktorát práv“;
- 1992 – Sacred Heart University, Connecticut, USA – čestný doktorát („Doctor Humane Letters – Honoric Causa“);
- 1993 – Prezident Francúzskej republiky (François Mitterrand)– Rád čestnej légie II. stupňa;
- 1993 – The Catholic University of America, Washington, USA – čestný doktorát („Doctor Humane Letters“);
- 1994 – Matica slovenská v Martine – Cena Štefana Mojzesa;
- 1995 – Prezident Slovenskej republiky (Michal Kováč) – Rád Ľudovíta Štúra I. triedy;
- 1997 – Matica slovenská v Martine – Pamätná medaila Štefana Mojzesa;
- 1997 – Slovenské národné stredisko pre ľudské práva – Strieborná medaila pre práva za rozvoj a ochranu ľudských práv;
- 1998 – Národné literárne centrum – Medaila Cyrila a Metoda za zušľachtenie slovenského písomníctva;
- 1998 – Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre – čestný doktorát („Doctor honoris causa“);
- 1999 – Matica slovenská v Martine – Zlatá medaila Matice slovenskej sv. Cyrila a Metoda;
- 1999 – Prezident Slovenskej republiky (v zastúpení prezidenta SR udelil predseda vlády SR Mikuláš Dzurinda²¹⁵) – Rad Andreja Hlinku I. triedy;
- 2003 – Univerzita kardinála Stefana Wyszyńskiego, Varšava – čestný doktorát za výsledky vo filozofii a v teológii, najmä v dialógu s marxizmom;
- 2004 – Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre – Zlatá kniha, najvyššie ocenenie univerzity;

²¹⁵ Teraz.sk. *Pred 70 rokmi tajne vysvätili Jána Chryzostoma Korca za biskupa.* (24. augusta 2021). [2023-06-17.].< <https://www.teraz.sk/import/pred-70-rokmi-tajne-vysvatili-jana-chr/571732-clanok.html>>

- 2004 – Trnavská univerzita v Trnave – čestný doktorát („Doctor honoris causa“);
- 2005 – Cena Pavla Straussa;
- 2009 – Katolícka univerzita v Ružomberku – čestný doktorát;
- 2011 – Cena Fra Angelico;
- 2013 – Trnavský samosprávny kraj – pamätná medaila Cyrila a Metoda;
- 2014 – Liverpool Hope University, Veľká Británia – čestný doktorát.
- 2000 – pápež sv. Ján Pavol II – blahoprajný list zo dňa 13. septembra 2000 pri príležitosti 50. výročia jeho biskupskej vysviacky, v ktorom mu v mene celej Cirkvi prejavil úctu a vďaku.²¹⁶

²¹⁶ KRAPKA, Emil. Teologické myslenie Jána Ch. Korca. In . In LIBA, Peter (ed.) *Svedok, vyznávač, mysliteľ Ján Chryzostom Korec (Zborník štúdií a príspevkov, esejí, spomienok)*. Nitra: Kňazský seminár sv. Gorazda v Nitre. 2009. s. 13.